22 Şubatın Sonrası

AKİS

HAFT[...] MECMUASI

BURHAN APAYDIN
"İlâhlar Susamışlardı"

TÜRKEŞ'e ait İFŞAATIN Devamı

FİATI: 1 LİRA

GRİP ve NEZLE
başlangıcında...
OPON
OPON
OPON
OPON
OPON
FAYDALIDIR

UĞUR K.
1 LİRA
100
100
500
ÇİÇEK SAKSIDA
TASARRUFLARINIZ İSE
ZİRAAT BANKASINDA
BÜYÜR
Ziraat Bankası
ZİRAAT
BANKASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıl : 8, Cilt : XXIII, Sayı : 401

Yazı İşleri :
Rüzgârlı Sokak No: 16
Tel: 11 89 92
P. K. 582 Ankara

İdare:
Rüzgârlı Sokak No: 15
Rüzgârlı Matbaa
Tel: 10 61 96

Başyazar
Metin Toker

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına imtiyaz sahibi ve Müessese Müdürü
Mübin TOKER

Yazı İşlerini fitten idare eden Mesul Yazıişleri Müdürü
Kurtul ALTUĞ

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf :
Hüseyin EZER
Associated Press
Türk Haberler Ajansı

Klişe :
Doğan Klişe

Bu mecmua Basın Ahlak yasasına uymayı taahhüf etmiştir.

Abone şartları:
3 aylık (12 nüsha) : 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) : 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları :
Santimi : 20 lira
3 renkli arka kapak : 1.500 TL.

İlân işleri:
Telefon : 10 61 96

Dizildiği yer:
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer:
Milli Eğitim Basımevi

FİYATI : 1 LİRA

Basıldığı tarih : 4-3-1962

Kapak Resmimiz
Burhan Apaydın
Kurban!

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

AKİS'in geçen sayısı, her haftaya nazaran daha fazla -60.000- basıldı.

Buna rağmen, pek çok yerde bulunamadı. Bundan önceki sayının da, taleplerini almakta devam ediyoruz. Bu hafta gelen bir mektupta bir okuyucumuz "AKİS'in önemli anların mecmuası olduğunu bir kere daha anladık. 22 Şubatı 23 Şubata bağlayan gece olup bitenleri AKİS okuyucuları bütün tafsilatıyla 24 Şubat günü okuyabildiler. Şimdi, elde edilen her resmî bilgi, AKİS'in yazdıklarının ne kadar doğru olduğunu gösteriyor. 27 Mayısı da, 30 Mayısta, tam hikayesiyle AKİSte okuyabilmiştik" diyor. Bu netice, en büyüğünden en küçüğüne kadar bütün AKİS kadrosunun daima vazife başında bulunmasının ve okuyuculara iyi hizmet edebilmek için hiç. bir gayretten kaçınmamasının eseridir.

AKİS'in **301.** sayısı

Buna rağmen, mecmuanın son derece süratli bir şekilde tertip edilmesinin ve klişelerinin çok çabuk yapılıp baskıya verilmesinin sonucu olarak resimlerden hiç bir şeyin anlaşılmaması hepimizi üzmüştür. Okuyucularımızın bu kusuru, kendilerine en doğru, bol ve tafsilâtlı haberi en kısa zamanda verebilme çabamıza bağışlamalarını rica ederiz.

Yukarda bahsettiğimiz mektup bize, bundan tam 100 hafta önce çıkarttığımız ve 150 bin tane basmış olmamıza rağmen bugün elimizde teki kalmamış olan 301. sayımızı, onu hazırlama şartlarımızı hatırlattı. O sayıyı, bir Duplex makinede aşağı yukarı bir hafta boyunca basmıştık ve halk mecmuayı, fırından ekmek alır gibi, matbaanın kapısında bekleyerek kapışmıştı. AKİS o gün, okuyucularına bir aylık bir ayrılıktan sonra yeniden kavuşuyordu. Hem de, bir iktidarın, bütün gücünü yitirmiş bir iktidarın milletin tek fiskesiyle nasıl devriliverdiğinin tam hikâyesini 32 sayfa içinde anlatarak.. 400. sayımız ise, 301. sayımız hatıra getirilerek okunduğunda bir "Milli İhtilâl" ile bir "Macera Hevesi" nin arasındaki bütün farkları gözler önüne sermiştir.

Bu hafta, 22 Şubat hareketi üzerine biraz daha ışık serptikten sonra, hâdiseyi takip eden günler içinde neler olup bittiği YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızın "Demokrasi" başlığını taşıyan yazısında başka hiç bir yerde bulunmayacak tafsilâtla anlatılmaktadır. Hareketin sivil sektör"deki dalları ve budakları şüphesiz pek çok kimsenin gözünü açacak ve hâdisenin mahiyetini açığa vuracaktır. Bunun yanında, partilerin kendi aralarındaki temaslarının hikâyesi de, aynı kısımdadır.

TARİH kısmımızda, bir ara Yeni İstanbulda hatıra yayınlamaya başlayan Alpaslan Türkeşin İhtilâldeki rolüyle alâkalı ifşaatın son kısmı bulunmaktadır. Bu sayıda, "14'ler Hâdisesi"nin içyüzü anlatılmaktadır. Son hâdiseler, ifşaata ayrı bir önem vermiştir. Okuyucularımız, zihinlerinde kuracakları rabıtalarla vakaları değerlendirmekten şüphesiz geri kalmayacaklardır.

Saygılarımızla
AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Asıl teminat

Derler ki, bir musibet bin felâketten iyidir. Bir karanlık Şubat gecesi Ankarada yaşanan macera, Türk milletinin gerçek duygularını gözler önüne açıkça sermek faydasını sağlamıştır. O hâdise karşısında, şu son bir hafta içinde gösterilen tepki toplumumuzun ve ona istikamet veren sağlam kuvvetlerin nasıl bir fikir ve ruh haleti içinde olduğunu göstermiştir. Bu tepkinin neticesidir ki şu anda, tecrübeli İsmet İnönünün tabiriyle, sergüzeştçiler tam bîr itibarsızlık içindedirler. Macera hevesinin, o karanlık Şubat akşamından bu yana tesirinden çok kaybettiğini ve her Çevrede aklın başa gelmiş olduğunu görmemeye imkân yoktur. Türkiyenin bütün iyi niyetli evlâtları aynı prensipler ve inançlar etrafında derhal birleşmiştir. Milletleri hu davranışlar büyük millet yapar.

Sergüzeştçilerin demokratik rejime kast teşebbüsleri, bitirdiğimi» hafta Türk toplumu içinde şiddetle reddedildi, Gençlik, zaten daha teşebbüsten önce tutumunu belli etmiş ve görüşünü açıklamıştı. Bu açıklama, koyulaştırılarak teyit edildi. Türk Silâhlı Kuvvetleri ise, bütünü itibariyle hangi safta olduğunu macera gecesi ortaya koymuştur. Ama, sokaklarda halkın yüzüne bakmak, asıl milletin gerçek hislerini anlamanın tek çaresidir. Şimdi yüzlerde belirli bir ferahlık, omuzlardan bir yükün, yüreklerden bir endişenin kalkmasının neticesi olan rahatlık vardır. Vatandaş, güvenin demokratik sistem içinde olduğunu açıkça bilmektedir.

Başbakan İnönü Mecliste konuşmasını yapıyor
Canlı tarih konuşuyor

Ama, Madalyonun öteki yüzü belki daha da ibret vericidir, Macerayı tasvip etmeyen memleketin sağlam kuvvetleri, maceraya cüret veren tahrikleri mahkûm etmede de hataya düşmemiştir. Onları, aynı macera derecesinde nefrete lâyık görmektedir ve memleketin huzuruna, sükûnuna kastettiklerinden dolayı kendilerini lanetlemektedir. 27 Mayısın, Anayasada yer almış mânasını kofluna azminde ordusuyla ve partileriyle, hükümetiyle ve basınıyla, gençliği ve halk kütleleriyle bütün milletin bitirdiğimiz haftanın içinde bir anda bir araya gelmiş olması, üzerinde dikkatle durulacak bir hâdisedir.

Hâdiselerle dolu bu hafta biterken başkentte esen hava, Türk demokrasisinin -tıpkı New York Times'in da belirttiği gibi- bir nefes alma fırsatı bulduğunu göstermektedir, Her kolay ihtilâlden sonra bir takım sergüzeştçilerin kapıldıkları "Haydi, yeni baştan!" hevesi, iğne yemiş balon gibi sönmüş ve milletten iltifat görmeyen hareketlerin neticesi ortaya çıkmıştır. Böylece, vatandaşı kasvete boğan "ha bugün, ha yarın" endişesi dağılmıştır, Ama, çalan alarm zilleri mesuliyet sahibi siyasetçileri uyarmak suretiyle bir başka huzursuzluk kaynağını, herkesten çok Türk Silâhlı Kuvvetlerinin eseri olan milli 27 Mayıs hareketine leke sürmek suretiyle rastorasyon peşinde olanların gayretlerini kurutmuştur.

Berraklaşan bu ortamdır ki, mâ-

Temeldeki Rahatsızlık

Metin TOKER

İhtilal sonrası Türkiyesinin büyük gerçeği, memleketin sosyal ye ekonomik dertlerinin, şimdiye kadar biç olmadığı derecede gözler önünde serili bulunmasıdır. Yenilik, bu dertlerin varlığı değildir. Bunlar, Türkiyenin bünyevi hastalıklarıdır ve acele tedbir bakledikleri doğrudur, İhtilalden sonra, bir serbest tartışma devresine girilmesiyle birlikte bunların hepsi suyun yüzüne fırlamış ve bütün aydın çevrelerde konuşma konularının birincisini teşkil etmiştir. Baskı idaresinin kalkmasıyla beraber, yıllar yılı konuşma konularımızın başında gelmiş olan rejim meseleleri bir bakıma halledildiğinden ve ne M.B.K. İdaresinde, ne bugün bir tahdit bulunduğundan gözlerin toplum davalarına çevrilmesinde şaşılacak taraf yoktur.

Dertlerin ortaya dökülmesi bunların devası üzerinde de her kafadan bir sesin çıkmasına yol açmıştır. Deva aranırken çok defa meselelerin basite ircasıyla yetinilmiştir ve başta M.B.K. nin devlet idaresinde son derece tecrübesiz bir takım genç üyeleri, hemen herkes kestirme yollar peşinde koşmaya başlamıştır. Geçenlerde Le Monde'un, Türkiyeyle alâkalı bir yazısında belirttiği gibi "XX. Asır insanının beklemeye fazla tahammülü olmaması" dolayısıyla Türk aydını da çabuk sabırsızlanmıştır. Gerçi M. B. K. nin "karar verdik, icra ettik, bitti"ci grubu, ültra fikirleriyle ve bilhassa muhataralı tasarruflarıyla her şeyin pek de o kadar kolay olmadığı gerçeğini ortaya çıkarmış ve onların hoplamalı, zıplamalı kalkınma metodu umumi efkârca mahkûm edilmiştir. Ama onların siyaset sahnesinden, tehlikeli niyetleriyle beraber uzaklaştırılmalarından sonra kudret manivelalarım ellerine geçirenler de işi fazla uzattıkları ve politikanın kısır çemberim yaramadıkları için "Bu dertler nasıl halledilecek?" endişesi kısa zamanda yüreklerine yeniden düşmüştür. 15 Ekim seçimlerinden çıkan Koalisyon Hükümetinin bu (suale inandırıcı bir cevap verdiğini ileri sürmek, fasla iyimserliktir. Bir yandan İnönünün, binanın dış cephesinle lüzumundan çok uğraşması, bir yandan Koalisyonun kanatlarının birinden çatlak sesler gelmesi, nihayet Başbakanın, tabiatı icabı gösterişten ve yaptığı işi iyi doyurmak marifetinden uzak bir insan olması "Türkiyenin meselelerini demokratik rejim içinde halledebilecek miyiz?" konusunu günün davası haline getirmiştir.

Toplumumuzun temelindeki rahatsızlık budur.

22 Şubat hareketinin, tertipleyicileri bakımından, biideale bağlılık neticesi olduğu, hâdiselerin ışığı altında sadece pek safdil bir yorumdur. Her şey, bir baştan öte kime gösteriyor ki bu bir "Sen kalk, ben oturayım" oyunudur ve şahsi ihtirasların, tahakküm ve mevki kapma hırsının basit bir tezahüründen ibarettir. Eğer teşebbüs başarı kazansaydı Türkiye, tarihinin en koyu karanlıklarından biri içine yuvarlanacaktı. Ama o tertipçilere kapılan genç ve aydın zümreler en iyi niyetlerle, en halis duygularla, milli bir görev yaptıkları inancı içinde harekete geçmişler, nitekim yanıltıldıklarım anladıkları İlk anda devletin meşru başlarının emri altına girmişlerdir. 22 Şubat akşamı memleketin sağlam kuvvetlerinden bir kısmı, aldatılarak dahi olsa, ihtilâlden beri yüreğini yakan o "Bu dertler nasıl halledilecek?" sorusuna bir cevap bulabileceği ümidiyle silâhını kapmış ve sokağa fırlamıştır. Her şey gösteriyor ki, temeldeki rahatsızlık halledilemediği müddetçe bu çeşit feveranlar toplum hayatımızda eksik olmayacaktır.

Orduya bakınız, Gençliğe bakınız, Basına bakınız, memleketin bütün aydın ve sağlam kuvvetlerine bakınız. Bunların hepsinin kalbi, aslında eş hislerle çarpmaktadır. Hepsi, gözlerini rejime ve onun tecelli ettiği yer olan Parlâmentoya dikmişlerdir. Kalblerinde bir endişe, kötü niyetli olmayan ellerde' Demokrasinin ne netice vereceğini dikkatle izlemektedirler. İçlerinden bir kısmına, her şeyin uzaktan göründüğü kadar basit olmadığını anlatmak kabil bulunmasa da, büyük çoğunluğu kâfi sabrı da göstermeye hazırdır. Tâ ki, iyi yolda olduğumuzun, ilerlemeye başladığımızın, çalışmaya koyulduğumuzun delilleri, ama inandırıcı, Başbakanın dediği gibi "fiili deliller"i kendisine verilebilsin.

Hâdiseler karşısında, başı, ziyadesiyle meşhur deve kuşu misalinde olduğu gibi kuma gömmekte zerrece fayda yoktur.. 22 Şubat hâdiselerine doğru teşhis koymak, 1962 Türkiyesi için hayat memat meselesidir. O macera, bir sapıtmadır. Ama, daha derinde gömülü kökler vardır ve bu köklere Gençlik, büyük çoğunluğuyla Basın askerlerin dediği gibi emr-i kumanda zincirine sadık Türk Silâhlı Kuvvetleri bağlıdır. Bunlar, sahip oldukları olgunluk sayesinde, bir sapıtma olduğunda onun karşısına bir ve birlik halde çıkabilmektedirler. Ansa, sıkı sıkıya benimsedikleri temayülü mevcut değil addetmek, Demokrasiyi hâlâ "İki seçim arasında istediğini yapabilme" manasına almak, "Biz milli iradeyi temsil ediyoruz, bize kimse karışamaz" demekte devam etmek bile bile ateşe atılmaktan farksızdır.

Bundan dolayıdır ki İsmet İnönünün son Bütçe konuşmasında Büyük Meclise yaptığı ikaz, memlekette Demokrasiyi, ancak Demokrasilim, dertlerimize çare teşkil ettiğine Türk aydınını inandırmak suretiyle itibarlı hale getirebileceğimize inanan iyi niyetli bütün vatan evlâtlarının görüşüne tercüman olmuştur. Şimdi Büyük Meclis, mesuliyetiyle karşı karşıyadır. Bunu kullanmakta göstereceği maharet ve basiret, rejimimizin asil miyârını teşkil edecektir. Memleketin dertleri böylesine sokağa döküldükten sonra, onları saklamaya, hafife almaya kalkışmak hem akılsızlıktır, hem faydasızdır. Yapılacak iş tedavi çarelerini süratle tatbik mevkiine koymaktır.

Bunun dışındaki her tedbir, istenilirse en serti, rüzgar önüne kapılmış bir zavallı yapraktan daha kudretli, daha tesirli, daha talihli olmayacaktır.

ceralı Şubat ayının son günü Başbakana Büyük Mecliste "Bugün, bir devir kapanıyor ve bir yeni devir açılıyor" dedirtmiştir. Yeni devrin başarısı, aynı Başbakanın fiilleriyle ve politikanın kısır çemberinden kurtulabilme derecesiyle alâkalı olacaktır.

Demokrasi

Fırtınadan sonra

Bitirdiğimiz haftanın başlarında bir kaç gün, Ankaranın hava ve tren istasyonlarından bacı siviller kös kös İstanbula hareket ettiler. Aralarında çeşitli mesleklerden kimseler vardı: zoraki diplomatlar, gazeteciler, emekli subaylar, ilim adamları... Bazısı, eski Kurucu Mecliste bir araya gelmişti ve Demokrasimizin temel taşı olan Anayasanın hazırlanması işinde çalışmıştı. Çoğu, o çalışmalar sırasında ve Kurucu Meclis içinde 27 Mayıstan sonra moda Olan ve başlıca hususiyeti meseleleri, dâvaları basite irca etmekten ibaret bir salon sosyalizminin şampiyonu olarak göze çarpmıştı. Sonra, seçimler kendilerini Türkiye Büyük Millet Meclisine getirmemişti. Bu yüzden, içlerinde ne de olsa bir burukluk, artık küçümsedikleri işlerinin başına dönmüşlerdi.

Bunlar başkentte, Şubatın yirmisi civarında baş gösterdiler. Gelişleri, hiç de gidişleri gibi değildi. Çalımlı görünüyorlardı. Omuzları düşük olmaktan uzaktı. Yüksek sesle konuşuyorlar ve bu işin artık böyle gidemeyeceği tezini savunuyorlardı, Ankarada, ekserisi kendilerine eş hususiyet taşıyan başka sivillerle ve bu arada bazı eski dost subaylarla konuştular, temaslar yaptılar. Temas ettikleri kimseler arasında bazı partilerin Bakan olamamış ileri gelenleri de yok değildi. Bir kısmı, Meclis koridorlarında göründü ve "Bunlar da nereden çıktı?" diye hayret uyandırdı.

Başkente, kendilerinden evvel bir kafile daha gelmişti. Onlar da aynı kimselerle görüşmüşlerdi. Ama onlar, kendilerine rastlayanlara daha da çalımlı görünmüşlerdi. Üst perdeden sesler çıkarmışlar, direktifler vermişler, fikirlerini bir ültimatom edası içinde söylemişler, sonra geldikleri yere dönmüşlerdi.

Başkentte bir üçüncü grup daha dikkati çekti. Bunlar memleketin bazı bölgelerinden ve bilhassa İstanbuldan gelen bazı kurmaylardı. Ankarada Albaylar takımının, Şubat sonundan evvel hiç bir şartı mevcut olmayan bir darbe yapacaklarım öğrenmişlerdi. Bu Albaylara, kendileriyle beraber olmadıklarını hiçbir şüpheye mahal vermeyecek açıklıkla bildirdiler. Bu, Kara, Deniz, Hava Kuvvetleriyle bütün Türk Ordusunun sergüzeştçileri desteklemiyeceğinin ilanı idi. Ama iktidar hırsıyla yananlar, bunu anlamamazlıktan geldiler ve bir emrivaki yaparlarsa bunu orduya kabul ettirebileceklerini sandılar.

Talât Aydemir
Nerden nereye ?

Hayal âleminde

"Bu arada Ankarada, daha başka hâdiseler cereyan etti. Bir çok çevrede, bir Devlet veya Hükümet tasarrufuna girişilirken bazı ürkek ve bukalemun tipli politikacılar veya yüksek memurlar "Acaba, Talat bey ne der?" diye fısıldaşmaya başladılar. "Acaba, Talat bey ne der?" bîr bakıma slogan haline geldi ve çok daireyi çalışmaz hale getirdi. "Talat bey", en koyu sırların bir kapalı kapı arkasında yirmidört saat kalmadığı Ankarada birden bir garip umacı haline geldi. Ama bu, sebepsiz yere olmadı. Gerçekten de bir "Talat bey" ona buna direktif veya gözdağı vermekle kalmadı, bazı yüksek ve dost yabancı çevrelerden bahis konusu memleketlerin Türkiyede bir askeri İhtilâlin vukuu karşısında nasıl davranacaklarını istimzaç etti. Her şey gösteriyordu kî "Talat bey", artık kendisini kudret sandalyasının üzerinde sayıyordu ve gerekli hazırlıkları açıkça yapmaktan zerrece fütur duymuyordu. Başkentte, geride bıraktığımız bir kaç hafta içinde bir "Talat bey" şununla bununla temas etti, fikirlerini ve plânlarını belirtti, muhtemel tepkiler hakkında bilgi edindi.

Bu "Talat bey"in en az hoşuna giden şey, Amerika Dış isleri Bakan Yardımcısı Talbot'un bir gün, adeta birden bire Türkiyeye çıkagelmesi oldu. Amerikan Hükümetinin temsilcisi, Türkiyeye Amerikan yardımının devam edeceğini söyledi. Ancak, bir küçük ilâve yaptı, "Demokrasiye bağlı kaldıkça" dedi. Bu, kulağa biraz kar suyu kaçırdı. Talbot, Amerika Büyük Elçiliğinin askeri yardımla alâkalı müsteşarının evinde Türk üniformalı şahsiyetlerle görüştü ve onlara da Washington'un bazı görüşlerini ifade etmek fırsatını buldu.

Buna rağmen 22 Şubat akşamı, "Talat bey"in plânlarında bir değişiklik yapmadığını ortaya koydu. Ertesi sabah doğan güneştir ki pek çok hevesi kursaklarda bıraktı ve bir kaç gün sonra da, Ankaranın hava ve tren istasyonlarında o düşük omuzlu sivil zevat boy gösterdi.

Geride yatan

Onlar İstanbula giderlerken, gösterişli Parlamento binasının büyük toplantı salonunda bir adamın, kürsüye çıkmak üzere oturduğu koltuktan doğrulması büyük tezahürata, devamlı alkışlara yol açtı. Milletvekilleri, Başkanın soluna gelen tarafta oturanlardan bir kaçı hariç -o sıralar. A. P. ye aittir- ayağa kalkmışlardı. İsmet Paşa böyle bir hava içinde kürsüye geldi ve Bütçe görüşmelerini kapayan meşhur nutkunu söyledi. Bir kaç dakika evvel Bütçe Kanunu -yani, Hükümet- kahir bir çoğunluk almış ve bir bakıma Meclis, Karma Hükümete, onun Başkanına güvenini tekrarlamıştı.

İnönü konuşmasında, 22 Şubata kısaca dokundu. Bu dokunuşu sırasında, bazı açıklamalarda bulundu ve bazı yanlışları düzeltti. Cumhuriyet Hükümetinin Başkanı olarak

kendisine asla "Meclisin feshedilmesi" talebinin bildirilmediğini söyledi. Ama sergüzeştçilerin, bir ihtilâl plânı içinde olduklarına inandığını saklamadı. Gerçekten de, hâdiseyi takiben ele geçen bazı vesikalar hâdiseden evvel başkentte cerejan etmiş olan "Talat bey vakaları" ile birleştirildiğinde, hareketin basit bir nakil muamelesinden daha fazla unsuru bulunduğunu ortaya koydu. Hayret uyandıran taraf, bir takım aklı başında kimselerin bir memlekette milli bir ihtilâl için gerekli şartların hiç biri yokken, bilâkis halk rahat çalışacak ve kendisini rahat ittirecek bir sivil idaresin hasreti içinde bulunurken bir hükümet darbesinin muvaffak olabileceğini, böylelikle iktidara gelebileceklerim, daha mühimi iktidarda kalabileceklerini hatırına getirmiş olmasından ibarettir.

Aslına bakılırsa, tahrikçiler bir subay kadrosunu Demokrasiden soğutmak ve tedirgin etmek için aylardır ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar. Şimdiye kadar pek çok subay kin kusan ve bir "Subay Katliamı" ndan bahseden mektuplar almışlardır. Çeşitli telefonlar tehditler yağdırmıştır. Mektuplar, genç Harbiye talebesini de masun tutmamıştır. Gerçi bunlar kimler tarafından gönderildiği bilinmemektedir. Hususi, maksat güdülmüş olması kuvvetle muhtemeldir. Komünistlerin bir süredir Türkiyede nasıl cansiperane çalıştıkları hiç kimsenin meçhulü değildir. Bir kardeş kavgasının en ziyade onların işine yarayacağı da bilinmektedir. İhtilâller devam ettiği takdirde, serinin arzuladıkları ihtilâlle biteceğinden emindirler ve yolu açmak, bilhassa İnönüyü iktidardan uzaklaştırmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Buna rağmen, gelen mektupların ve girişilen tahriklerin vatanın iyi niyetli pek çok evladını çileden çıkardığı ve bir takım sergüzeştçilerin kucağına attığı bir gerçektir.

Bin misalden biri

Meselâ bu çeşit mektuplardan biri, Celâl Bayarı Çankaya Köşkünde tevkif eden ve Celâl Bayarın şapkasını muhafaza ettiği söylenen subaylardan birine gelmiştir. Pek çirkin bir üslûpla yazılmış mektupta, "gasbedilen şapka"nın Güven Anıtının civarındaki bir taşın altına konulması, aksi halde başa getirilmedik bela bırakılmayacağı bildirilmiştir. Tepesi atan subay, eline kalemi aldığı gibi "Ben o şapkayı Celâl Bayardan nasıl aldımsa, sen de, sıkıysa, gel benden onu Öyle al!" diye yazmış ve kâğıdı tarif edilen taşın altına bırakmıştır. Taş civarında bir müddet dolaşmış, fakat bir kimsenin geldiğini görme-

Harbiyelinin Dramı

Harp Okula öğrencisi

Şu anda, memleketin kendilerinden çok şey beklediği, milletin güvenini, canını ve ırzını emanet etmeye hazırlandığı yüzlerce genç insan tarifsiz bir ruh burukluğu içinde bulunuyor. Şerefle taşıdıkları üniformanın ağırlığını omuzlarında hissediyorlar ve kendilerine çevrilen her nazarda bir kırgınlık, tariz, yakıştıramama duygusu görüyorlar. Bundan sadece birbuçuk yıl önce, mutlu bir bahar sabahı kendilerine hararetle açılmış millet sinesi şimdi soğuktur, kayıtsızdır, hatta dargındır. Bunu farkediyorlar, üzülüyorlar.

Milletin, Harbiyeliye karşı kırgın olduğu bir gerçektir. Sükûnetle düşünüldüğü takdirde, bunun haksız sayılmasına imkân yoktur. Halkın elüstünde tuttuğu, gözbebeği bildiği bu gençler vatanı tarifsiz bir tehlikenin ta kenarına getirip bırakmışlardır. Aydınlığın timsali oldukları, demokratik rejimimizin sarsılmaz taraftarı bulundukları, bütün Türk gençliğine hakim ruh haletini benimsedikleri bilindiği halde bir gece, telâşla ve göz kararması içinde küçük çocuklar gibi davranmışlardır. Kendilerine anlatılanları, telkin edilenleri tartmadan, ölçmeden, bu milletin gerçek hislerine ve ideallerine uygunluk derecesini hiç düşünmeden mukaddes silâhlarını o hislere ve o ideallere inanılmaz bir hafiflikle çevirmeye kalkışmışlardır. Milletin kendilerine karşı kırgınlığı, en ziyade bir hayal kırıklığına yol açmış olduklarından dolayıdır. İnsanlar, sevdiklerine kızarlar.

Gerçekten, halkın gözündeki Harbiyeliye karşı kırgınlık şefkatle dolu bir babanın hafiflik etmiş oğluna karşı geçici sertliğidir. Harbiyeliler bunu böyle bilmeliler ve bundan sadece, gelecek için ibret payı çıkarmalıdırlar. Hangimiz, hayatımızın bir anında, delikanlılık ateşinin başımıza vurduğu bir sırada büyüklerimizin çatık kaşlarıyla karşılaşmamışızdır, sert nazarlarını üzerimizde hissetmemişizdir? Aramızdan, bunu doğru yolu bulmak için bir fırsat diye kullananlar kazanmışlardır. Bunu hayat boyunca devam eden bir burukluğun temeli olmaktan çıkaramayanlar, haksız bir davranışın haklılık karşısında bu neticeyi vermesini tabii görmek olgunluğunu gösteremeyenler hep menfi, topluma yabancı, soğuk ve uzak tavır takınmışlar, şereflerle dolu olabilecek ömürlerini küçük hisler içinde yitirmişlerdir.

Milletin, Harbiyeliye karşı kırgınlığı bütün aile arasındaki kırgınlıklar gibi göz açıp kapayıncaya kadar geçecektir, unutulacaktır. Onun hareketinle sebep olan unsurlar şimdiden anlayışla karşılanmaktadır, onun en iyi, en asil hislerinin istismar edildiği gözden uzak tutulmamaktadır, her taraftan gelen tahriklerin genç ruhlar, genç dimağlar üzerindeki esef verici tesirleri hüküm anında kaale alınmaktadır. İş genç Harbiyelinin de bunu samimiyetle takdir etmesi ve bundan böyle adımlarını daha dikkatli atmasıdır. Milletin kaderiyle ve mutluluğuyla oynamaya en az hak sahibi olanlar, kendilerine bu kaderin ve bu mutluluğun bekçiliği ödevi verilmiş bulunanlardır. Sadece bunu hatırda tutmak. 22 Şubat akşamını bir tadsız hatıra haline getirmeye yetecektir.

Et tırnaktan ayrılır mı ki?

miştir. Ancak bir kaç saat sonra oraya döndüğünde, kâğıdın yerinde olmadığını farketmiştir.

Bunun gibi tahrikler, siyasi hayatımızın D. P. vârisi partilerinden, bilhassa A. P. nin bir kanadından ve direktiflerini doğrudan doğruya Kayseriden aldıkları aşikâr eski Demokrat gazetelerin sütunlarından gelen tahriklere eklenince ve bir başka kanat da orduyu İnönü ile Demokrasi aleyhinde Vaziyet almaya davet için inanılmaz gayret sarfedince 27 Mayısın, ordunun şerefinin, nihayet memleketteki huzur ile şahsi emniyetin tehlikede olduğu hissi kolaylıkla uyanmıştır.

Ankaranın "Talat bey"ini, kendini iktidarda sayacak kadar kendinden geçiren işte bu unsurlar olmuştur.

Ne yapılacaktı?

İhtilâl plânının esasını Hükümet Darbesi teşkil etmektedir. Hazırlıklara göre, Büyük Meclis işgal olunup feshedilecek ve "kritik personel" diye adlandırılan bir takım kimseler nezaret altına alınacaktı. Bunlar Devletin, Hükümetin, Partilerin mesul büyükleri ve Parlâmentonun bazı üyeleridir. Ancak, tevkifler yapılmayacak, hiç kimse muhakeme olunmayacaktı. Derhal askeri bir idare kurulacak ve Başkomutan yetkisini haiz bir Albay Devlet Başkanı ile bir. Albayı Hükümet Başkanı işi ele alacaklardı. Bunlar bir hükümet ile biri yüksek, biri adi iki Meclis kuracaklardı. Kayseri için düşünülen, bir takım kimseleri salıvermek, fakat ötekileri ebediyen içerde tutmaktı.

Kulağa Küpe

Diyalog

Hükümet: *Ben tedbir almıyacayım ama, düzeltin şu halinizi canım!*

Bir iki gazete: *Biz düzeltemeyiz. Sen tedbir al! Sen tedbir al! Sen tedbir al!*

Hükümet: *İş askeri ayaklanmaya kadar gitti. Ben tedbir alıyorum.*

Yine aynı bir iki gazete: *Yoo! Olmaz öyle şey! Vay totaliter vay! Diktatörlük değil mi ? Tedbir istemiyoruz... Hayır! Asla! Katiyenl*

Vaziyete hakim olunduktan sonra, kollar sıvanacak ve icraata geçilecek, Türkiye çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırılacaktı. Yeni bir seçim sistemiyle -sâdece okuyup yazma bilenler az sayıda temsilci seçecekler, bunlara teşekküllerden gelecek temsilciler katılarak Parlâmentoyu teşkil edecektir- teşriî organ kurulacak Ve memleket, yüksek büyüklerimizin paternalist idaresi altında ve Yeni İstanbul gazetesinin eski Havadisten müdevver pek kıymetli fikriyatçılarının desteğiyle gül gibi idare edilip geçinecekti.

İnsana şaşkınlık veren, bazı ruh hastalarının tahrikiyle, Türkiyeye sâdece felaket, sâdece ıstırap ve gözyaşı, kan getirecek, bizi buhrandan buhrana sürükleyeceği aşikar böyle teşebbüslerin vatanın en kıymetli bazı evlatlarının hayalî dahi olsa, sanki gerçekleşebilirmiş gibi desteğini kazanmış olmasıdır.

Bu, sâdece tahriklerin tesir derecesini göstermektedir.

Saadet hapı

Geride bıraktığımız hafta, 22 Şubat hâdisesinin mahiyetinin öğrenilmesi siyasi partilerde zaman zaman soğuk ter dökümüne, zaman zaman titremelere yol açtı. Tereddüd içinde bulunan bazı politikacılara ise olayların gelişmesini biraz daha beklemek gerektiğini hatırlattı. Ama Türkiyenin siyasi alanında söz sahibi olan dört siyasi partinin mesulleri müştereken hareket ederek, demokratik rejimin yerleşmesinde ortaya çıkan pürüzleri derhal kaldırmaya giriştiler. 22 Şubat anlatıyordu ki meselenin düşünülecek yönü kalmamıştı. Bazı tedbirlere başvurmak, tehlikede olan rejimi kurtarmak, genel seçimlerden bu yana şu veya bu şekilde ortaya çıkan 27 Mayıs İhtilâlinin meşruiyetiyle ilgili tahrikleri kesip atmak gerekmekteydi.

C. H. P. -Y. T. P.- A. P.- C. K. M. P. harekete geçtiler ve bir komisyon teşkil ederek bazı tedbirlerin, kanun çerçevesinde alınmadım sağlamaya hazırlandılar.

Komisyonda her partinin ikişer temsilcisi bulunuyordu. Hükümeti da iki Bakan - Sahir Kurutluoğlu ve Kâmuran Evliyaoğlu- temsil ediyordu. Topluluk 27 Mayıs İhtilâlini gölgeliyecek hareketlerin cezaî müeyyidelerini bir araya getirerek bir kanun tasarısı hazırlıyacak ve tasarının altında parti liderlerinin imzaları olacak ve bu suretle genel kurula sevkedilecekti.

Başlangıçta işin kolaylıkla halledileceği zannedilir, fazla mukavemetle karşılaşılmıyacağı tahmin edilirken, haftanın sonunda Meclis içinde muhtelif partilerde muhtelif fikrî ayrılıklar ortaya çıktı ve ortalık birden karıştı. Öyle ki ayrı ayrı partilerde ayrı ayrı yönlerden pek çok milletvekili kanunun aleyhinde bulundular ve bu birbirine benzer gibi görünen, aslında tamamen birbirine aykırı fikirler etrafında birleşen bir milletvekili topluluğu belirdi.

İşte bu hava Meclis koridorlarım kapladığı sırada, haftanın ortasında perşembe günü, kurulan Komisyonun C. K. M. P. H bir üyesi, Nurettin Ardıçoğlu kendisinden umulmıyan bir sinirlilikle:

"— Yahu nerede şu adam, şunu

Partilerrası Tedbirler Komisyonu toplantı halinde
Müşterek dertlere müşterek çare

Peki ama, nasıl ?

İnsanların hayatında öyle anlar olur iki hadiselerin manasızlığı ve saçmalığı, bunların karşısında, bir takım kimselerin anlayışsızlığı ve budalalığı en aklı başında adamları çileden çıkarır ve "lanet olsun" dedirtir. Bu, tamamile beşeri bir davranıştır. Ama Turkiyemizin şu anında, fikirlerin zaten karışık olduğu bir sırada umumî efkâra istikamet vermek, görüşleri ve düşünüşleri bir çerçeve içine almak, olmayacak şeyleri bir kenara, itip olacak şeyleri gözler önüne sermek görevini yüklenmiş kimselerin kendilerini böyle bir hisse terketme hakları var mıdır?

Olmamak lazımdır.

Olmamak lazım geldiği içindir ki Nadir Nadinin tutumunu anlamak güçtür.

Nadir Nadi, toplumumuzun hayatında kalemiyle rol oynayan aydınlarımızdan biridir. Gerçek manasıyla bütün aydınlarımız gibi Atatürkçüdür, Atatürk devrimlerinin yılmaz, sarsılmaz bir savunucusudur. Demokrasi adı altında büyük kurtarıcının münakaşa edilmesine, eserinin zedelenmesine karşı daima vaziyet almıştır. Ama bugün, "Atatürk Devri" hasretini terennüm etmesine ne demeli? Bir Nadir Nadinin Atatürk ilkelerine bağlılık ile "Atatürk Devrine Hasretlin başka başka şeyler olduğunu görmemesine İmkan yoktur.

"Atatürk devrine dönelim!" teması, sadece Cumhuriyetin sütunlarında işlenmemektedir. Bu, bir belirli çevrede, işin derinliğine inmeden duygularıyla hareket edenleri demokratik rejim aleyhinde bir araya getirmek için açılmış bir bayrak halindedir. "Atatürk Devri!" Bunun, nihayet bir kapalı rejim, bir tek parti sistemi olduğunu reddetmek kabil değildir. Nadir Nadinin, o devirde bugüne nazaran daha fazla hürriyet, fikir serbestliği, tartışma imkânı bulunduğu tezi ise, doğrusu istendilirse, çocukluklarındaki bayramları unutamadıklarından dolayı her bayram "Ah, neydi o bizim çocukluğumuzdaki bayramlar! Bayram bayram oyda.." diye yakınan edebiyatçıların iç çekmelerini hatırlatmaktadır.

Böyle bile olsa, bu bayrağı dalgalandıranlar lütfen söylerler mi, Atatürksüz Atatürk Devri Türkiye için bir ütopyadan başka nedir ki? O devrin ateşi, alevi olan Atatürk olmayacak, O devrin demircisi İsmet Paşa bulunmayacak. O devrin, işbaşındakilere sağlam bir örs sağlayan ve orduyu politikanın ta dışında tutan Fevzi Paşası yanımızda yar almayacak, Peki, nasıl olacak bu iş?

Bir sosyoloji hocasına, sosyal hadiselerin gelişme şartlarını hatırlatmak belki tereciye tere satmaktır. Ama, Nadir Nadi nasıl unutabilir ki Atatürk Devri belirli olayların ve bir tarihi gelişmenin halkası olarak bu memleketin hayatında yar

Nadir Nadi

almış, fonksiyonunu tamamlamış ve geçmişin malı olmuştur. Ona dönmek imkânsız olduğundan, onu taklide kalkışmak ise memleketin ve milletin felâket sebebini teşkil edeceğinden dolayıdır ki Türkiye bugün kendini açık rejimlerin faziletinden faydalanarak kurtarmaya çalışmaktadır. Bundan dolayı değil midir ki başta Nadir Nadi, bütün aydınlar yıllar yılı demokratik düzenin iyi işlemesi için uğraşmışlardır, didinmişlerdir ?

Aynı yolda gayrete devam gerekirken, bizim demokrasimizi bu rejimin gerçek faydalarına kavuşturmaya teşvik varken, onun dikenlerini bertaraf etmeye çalışan idealistlere yardım asıl görevken bir kültürlü adama asla yaraşmayan bir karamsarlığa kapılıp "lanet olsun" demek neden? Eğer, memnun olmadığımız her durumda nefesimiz kesilecekse ve savaştan vaz geçeceksek insan gibi yaşama hakkına sahip olduğumuzu göğsümüzü gere gere nasıl haykırabiliriz ?

Atatürk Devrine dönüş! Nasıl dönelim? Tek millet, tek parti, tak şef sloganlarını tozlu raflarından indirerek mi? Demokrasiye paydos diyerek mi? Parlamentoyu feshederek mi? Oy hakkını tahdit edip bir aydınlar rejimi kurarak mı? Aydın! "Gözlerime bakın" diyenler, "D, P. bir altın devirdir" diyenler, elleriyle sehpa işaretleri yapanlar, "İnkılapların bir kısmı tutmuştur, bir kısmı tutmamıştır" diyenler ceplerinde tümen tümen diploma taşımıyorlar mı? Ne günahı var, zavallı Mehmedin?

Ama Nadir Nadiler "Atatürk Devri Hasreti"ni Atatürk inkılâplarına bağlılıkla karıştırıp onu terennüm etmeye başladılar ve yolunu göstermeden sadece ah, vah çektiler mi, işte toplumda Talât Aydemirler beliriveriyor.

Yaşar mısınız, Talât Aydemirin Atatürk olduğu bir Atatürk Devrinde, sayın Nadir Nadi ?

bir temiz döveyim" dedi ve ilâve etti:

"— Döversem geniş, geniş yazar mısınız?"

Ardıçoğlu bunları etrafındaki gazetecilere söylemiş, sonra Komisyonun A, P. li üyesi Ferit Alpiskenderi aramak üzere Meclis koridorlarından birine dalmıştı. Ardıçoğlunu bu derece sinirlendiren, hakkında yapılan bir ithamdı, Gazeteciler kendisi için, Alpiskenderin:

"— Yüce. Divan Başsavcısını geçti.. Komisyondaki şiddetini bir görseniz, hayret edersiniz" dediğini iletmişlerdi.

Doğrusu istenirse Alpiskender böyle bir söz sarfetmiş değildi. Ardıçoğluna Divan Başsavcılığı lâkabını yakıştıranlar bazı A, P. li milletvekilleriydi. Komisyon üyelerinin, müzakerelerin cereyanı hakkında bir şey söylememeğe yemin etmelerine rağmen, tartışmalar az da olsa sızmış ve Ardıçoğlunun kanunun hazırlanmasına son derece taraftar olduğu

anlaşılmıştı.

Komisyon ilk çalışmalarını bitirdik ten sonra parti liderleriyle birlikte bir toplantı yapmağa ve bir protokol hazırlıyarak prensipleri tesbit etmeğe karar verdi.

Haftanın ortasında salı günü liderler saat 21 de davet edildiler. O akam Meclisin ikinci katında A. P. lideri Gümüşpalayla, Alpiskenderi başbaşa vermiş bir meseleyi tartışıyorken görenler, son derece önemli şeylerin konuşulduğunu sandılarsa da yanıldılar. Saat 21 deki randevuya saatinin biraz ileri olması hasebiyle erken gelen Gümüşpala, Alpiskendere soruyordu;

"— Seninki kaç?"

Alpiskender saatine bakarak:

"— Daha 15 dakika var paşam.." deyince, iki A. P. li politikacı tereddüder düştüler ve Meclisin saatlerinden birinden vakti öğrenmek için koridorun ucuna yürüdüler. Daha vakit olduğunu anlayınca da Grup odalarına çıktılar. Bu sırada Ekrem Alican gelmiş, Başbakanlığa ayrılan odanın karşısında bekliyor, odadan bir kapıyla geçilen toplantı salonuna girmiyordu.

,C.H.P. ekibi Başbakan İnönüyle bir likte gecikti. Saat 21.55 sıralarıydı ki aceleci adımlarla gelip toplantıya katıldılar. En fazla geciken Bölükbaşı oldu ve saatler 22.15 i gösterirken salona girdi.

Müzakereler bir hayli çekişmeli ve uzun oldu. İnönü gece saat 2.80 sıralarında salondan ayrıldı. Komisyonun diğer üyeleri ise sabah 8 e kadar çalıştılar.

A. P. liler ve ötesi

Tartışmalarda 27 'Mayısla ilgili kanun tasarısının hakikaten birinci derecede savunucuları Bölükbaşı ve Ardıçoğlu oldular. C. K. M. P. li politikacılar kanunun lüzumundan bahsederken bir ara Neriman Agaoğlunun Mecliste yaptığı ve Kayseride bulunanlar için "onlar alınları açık, şerefli insanlardır. Hesaplarını verdiler. Siz ne zaman vereceksiniz" sözünü hatırlattılar ve bu konuşmanın 27 Mayısı yapan Türk Silahlı Kuvvetlerinde doğurduğu tepkiyi anlattılar. Elbette kî bunlara mani olunması gerekiyordu. Elbette ki bu nevi tahrikler her dem Silâhlı Kuvvetleri ayakta tutacak ve daima bir müdahale beklemek gerekecekti.

Ardıçoğlunun bu derece üzerine düştüğü tasarı hakkında C. H. P. li iki temsilci - Nüvit Yetkin, Atalay Akan- fazla ısrar etmediler. Onlar prensip olarak 27 Mayıs İhtilalini tasvip ediyorlar ve "alenen".tecavüz edilmesine taraftar bulunmuyorlardı.

A. P. 11 temsilcilere gelince, yerlerinde oturamadıkları, kıvır kıvır kıvrandıkları belli oluyordu. Kanunun hafif hükümleri ihtiva eder şekilde hazırlanması için ne mümkünse yapmayı denediler. Sakin, rica yollu konuşmalar yaptılar. Bazı konularda muvaffak da oldular.

Nitekim ertesi gün Ferit Alpiskender fırtınalı A. P. Grubunda hu konuşmalarını savunucu unsur olarak ileri sürdü. Hazırlanan protokolü gösterip:

"— Buradaki hükümler çok daha ağırdı. Biz mümkün mertebe hafifletmeğe gayret ettik" dedi.

Ne var ki, geçen 24 saat içinde A. P. Grubunda meseleyle ilgili kulis çoktan yapılmış, hizipler çoktan ortaya çıkmıştı.

Bir grup A. P. li kanunun çıkarılmasına tamamen muhalifti. Bunlar eski D. P. lilerdi. Kadri Eroğan usul hakkında söz alıp konuşabildiği kadar fikrin savunmasını yaptı ve arada:

"— Bu suçların müeyyidelerinin hangisinin Türk C. Kanununda bulunmadığım iddia edebilirsiniz? Bu kanuna lüzum yoktur" sözlerini sıkıştırıp, kürsüden zoraki indirildi.

A. P. Grubunda o gün söz almak mümkün olmadı. Zina tartışmalar usul üzerine açılmıştı. Protokolün müzakeresi yapılmıyacak, bunun metni tamamlandıktan sonra esas tartışmalara başlanacaktı. O gün alınacak karar Genel Başkana verilecek yetkiyle ilgiliydi. Usul kalkanının altında kanunun çıkmasını arzulamıyanlardan İsmet Sezgin birkaç kelime ya etti ya etmedi. Başkan müzakerelerin kötüye gittiğini anlayınca işi oylamayla bastırdı ve Gümüşpalaya 47 'ye karşı 67 oyla yetki tanındı.

Karara göre, Genel Başkan hazırlanacak tasarının altına imza atmağa yetkiliydi. Ama, tasarı hazırlandıktan sonra, A. P. Grupu, üzerinde bir kere daha duracaktı.

T. T. P. de direnenler

A ynı gün bir başka salonda, bir başka siyasi partide aynı kavga devam ediyordu. Y. T. P, Grupunda Alican ilk sözü alıp konuştuğunda durumun pek parlak olmadığını gördü. Esasen Genel Başkan, sözlerini söyle bağladı.

" —Bu kanunun son derece faydalı olacağına kaniim. Aksi bir fikir varsa ve fikirlerinin doğruluğunu sahipleri ortaya korlarsa, onlarla beraberim."

Alican, samimiydi.

Ama, Mahmut Vuralın sözleri Y. T. P. de esasen gergin havayı daha da arttırdı. Vural, son derece kanun taraflısıydı. Böylelikle bilhassa Basının sararı önlenecekti. Sözlerinin burasında Turan Bilgin yerinden müdahale etti:

"— Unutmayın, D. P. iktidarını

22 Şubat akşamı harekete hazır vasıtalar

Korkulu bir rüya.

deviren kuvvetlerin başında Basın gelir. Ona vurulacak gem pahalıya mal oluyor" dedi.

Sonra Vuraldan sözü alıp, kürsüden tasarının aleyhinde konuştu. Protokolde belirtilen prensiplerin bilhassa üçüncü maddesi -vatandaş arasında husumet ve intikam hisleri doğuracak faaliyet ve propagandayı müeyyideye bağlamaktadır- üzerinde durdu. Dramatik misaller verip bu maddenin büyük bir "ihbar" müessesesini doğuracağım ve istenilen huzuru adamakıllı bozacağını belirtti.

T. T. P. de oylamanın sonucu, Grupun düşünceleri bakımından bir hayli enteresandır. Kanun tasarısının lehinde kullanılan oy miktarı 25, aleyhte 14, çekimserler ise 24 dür. Çekimser oy kullananların büyük kısmı tasarıyı gördükten sonra kararlarını verecek, bir kısmı ise Genel Kurul müzakerelerinde muhalefet edeceklerdir.

Bütün bunların dışında,Y. T. P. li dört hukukçu Genel Kurulda grup kararı ne olursa olsun kanunun aleyhinde bulunmak üzere çalışmalara başlamışlardır. Kendilerini Y. T. P. içinde destekliyenler, müfrit gruptur.

Geceler akıl getirir

partilerin mesulleri, Gruplarından böylece yetki aldıktan sonra perşembe günü toplandılar. İnönü, toplantıda yoktu. Ancak, 22 Şubat Hâdisesinin yüreklerde uyandırdığı dehşetin kaybolmuş olduğu süratle sezildi. Bir takım temsilciler kem küm etmeye başladılar. Basında tedbirler aleyhinde belirmiş ve mücerret düşünüldüğü takdirde yerden göğe haklı hava da bu tutumda rol oynadı. Ama, işe bir kere el atıldıktan sonra, memleketin hal-i hazır durumu karşısında kasın ayağı biraz başkalaşıyordu. Partilerin mesulleri aralarında anlaşamayınca, geceki toplantıya İnönüyü davet ettiler. İnönü, insanlardaki bu anlayışsızlık karşısında, elli senedir olduğu gibi gene mütevekkil ve iyi niyetli, bir hal çâresi bulmak için gece kalktı, Meclisteki toplantı odasına gitti. Meselenin bir hal çâresine bağlanması şarttı, zira Meclis Cuma sabahı saat 10 için toplantıya çağırılmıştı.

Ekspres sürati

Gerçekten, o gece tasarı hasırlandı ve Meclise sevkedildi. Meclis ise tasarıyı bir Karma Komisyona havale etti.

Tasarı ile alâkalı bir siyasi yatırımlar Karma Komisyonda başladı.

Karma Komisyonun en fazla konuşan üyesi Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu oldu. Hükümetin yanlış bir taktikle iyi takdim edemediği tasarıyı ele alan Karaosmanoğlu o, nevi şahsına münhasır, anlaşılmaz telâkatiyle tasarının bir kapalı rejim getirdiğini ifade etti. Fakat bu konulma Komisyonun kararına pek tesir etmedi ve Karma Komisyon müspet mütalâa ile tasarıyı Meclise havale etti.

Haftanın sonundaki cumartesi günü ise sabah saat 10'da Meclis, huzuru temine matuf tasarıyı müzakereye başladı.

Doğrusu istenilirse, başlangıçta hava bir hayli gergindi. Nitekim aleyhte konuşan hatipler A. P. sıralarının gerilerinde oturan bazı milletvekilleri tarafından alkışla karşılandılar. Fakat asıl heyecanlı safha Irkçı ekalliyetin lideri pozunda bulunan Gökhan Evliyaoğlu ile C. H. P. li Ferda Güley arasındaki söz düellosuyla başladı. Evliyazade sıkıcı bir ses to-

Fevzi L. Karaosmanoğlu
Anlayana bravo!

Tedbirler

Bir iktidar Türkiyede bir kelimeyi bütün itibarından mahrum .bırakmıştır. Bu iktidar D. P iktidarıdır, bu kelime tedbir kelimesidir. Biri iktidar kötü niyetli olursa, o iktidarın tedbir adı altında girişeceği tasarrufların fena tatbikata yol açacağından zerrece şüphe yoktur. Bu yüzdendir ki yeni iktidar, devraldığı kirli miras arasında, sevimsiz hale getirilmiş tedbir kelimesini de bulmuştur.

Bir noktada, hayale zerrece yer yoktur. Türkiyede, bundan sadece on gün evvel, tatbikatçıları bir takım sergüzeştçiler de olsa, temeli ciddi ve önemli unsurlara dayanan bir askeri ayaklanma olmuştur. Bu unsurlar ortadan kaldırılmadıkça, politika ve basın hayatımıza mesuliyet duygusu kendiliğinden gelmedikçe herşeyin bir yeni darbe ile silinip süpürülmesi mukadderdir. Buna müsaade etmeğe hiç kimsenin hakkı yoktur. Hatta, İsmet Paşanın bile... Bütün sürümünü his istismarından sağlayan ve birbirleriyle kim 21 Mayısı daha fazla kötüleyecek yarışına girişen, talimatını Kayseriden alan bir takım gazetelerin demir parmaklıklara sarılmış Monte Kristolu ilânlarla okuyucularına haber verdikleri Allahsız Gardiyan röportajlarına, bir tedbir alınmazsa nasıl mâni olunacaktır, lütfen söyler misiniz t Nitekim büyük feryad şimdi onlardan gelmektedir ve bunlar "Ne yazacağız, bizi!" diye çırpınmaktadırlar.

Kapalı rejim, mazinin tartışılmadığı rejim değildir. Kapalı rejim, hâlin tartışılmadığı rejimdir. Bugün iktidar, en doğru sebeplerle maziyi tartışma konusu olarak ortadan kaldırırken kendi göğsünü bir aziz Sebastiyan tevekkülü ile bütün tenkit oklarına açık tutmaktadır.

Kim tedbir ister, kim tedbirden hoşlanır t Hele bu lâf, akıllara bunca tatsız hatıra getirirse... Ama, karşımızdaki sual şudur: Bitmeyen askeri darbe teşebbüsleri mi, yoksa mazinin üzerine örtü örten tedbirler mit Bu yüzdendir ki, bir anda kendi kendileriyle çelişme haline düşen iki aşırı ucun ikisinin de şaşkınlık ve perişanlığı gözlerden kaçmamaktadır. Bir tanesi maziyi satıp para kazanamıyacağından, öteki memleketin iyi evlâtlarım kötülüğe teşvik için bahane bulamayacağından bedbahttır, sinirlidir. Ama onların *yanında bütün iyi niyetli basın ve demokrasiye inanan herkes, tedbirlerin tatbikatında yasakların maziye münhasır kalmayıp hâle sirayetine mâni olmak için nöbetçi vaziyetindedir.*

Onlar, bunu önlemeğe kaadirdir.

Yassıadayı da bu kafayla bozmuşlardı!

Samet Ağaoğlu

İnsanın güleceği geliyor. "İsmet Paşa, sahiden bir sihirbaz mıdır?" diye.. Zira, A. P. nin derlenip toparlanması ve bir milli parti olması gayretlerinin karşısındaki grup teşkilâtı direnmeye teşvik için şu propagandayı yapmaktadır: *22* Şubat gecesi Ankarada cereyan eden hadiseler, İnönünün hazırladığı bir manevradan ibarettir! Propagandacılar, kendilerine göre deliller de bulmuşlardır. Öyle ya, bakınız kan döküldü mü? Bakınız, isyan eden kıtalar direttiler mi? Bakınız, o inatçı ve çalımlı albaylar nasıl teslim oluverdiler! Bakınız, bunların emekliye sevkedilmesinden başka ne yapıldı? Haftanın ortasında, hareket başarıya ulaşsaydı birinci sayfasının yarısını "Türkeşçi grup iktidarda.." başlığıyla süslemeye hazırlanan gazete, hiç fütursuz, şu uydurma haberi verdi : 22 Şubat hadisesinden dolayı emekliye ayrılan subaylarla sivil hizmette vazife verilmesine hazırlanılıyor! Eh, hareketin bir manevra olduğunun bundan iyi ispatı mı olur?

Gayretlerin hedefi, ziyadesiyle açıktır. A. P., A. P. olamayacak, D. P. olarak kalacaktır. A. P. den kovulmuş fesatçılar tekrar partiye alınacaklar ve Koalisyonun o kanadında Hükümeti de, Parlamentoyu da, Rejimi de zedeleyici faaliyetlerine devam edecekler. Öyle ya, ne olmuş ki.. O koca kurt, İsmet Paşa gene bir oyun çevirmiştir. Ama, feraset dolu A. P. müfritlerinin bunu yutacak halleri yoktur. Hücum, ateş, ileri!

Her halde, yeni bir Yassıadada ayılana kadar.. Zira o adanın eski sakinleri de, İsmet Paşa kendilerine, tutumlarını değiştirmedikleri takdirde mutlaka bir ihtilâlin çıkacağını ve o zaman onları kendisinin de kurtaramayacağını tam bir açık kalplilikte söylediğinde ziyadesiyle meşhur "Parti Filozofu" Samet Ağaoğlunun ağzından "İhtilâli hangi ordularıyla yapacakmış? Battal Gazi ordularıyla mı?" diye bağıra bağıra başlarını taşa vurmuşlardır.

Allah aşkına, şu kafaya bakınız! İsmet Paşa baş parmağını yukarı doğru kaldıracak. Harp Okulundan Muhafız Alayının Süvari kıtasına, bir takım birlikler kurmay albayların komutasında rejimi devirmek, başka birlikler ordunun yüksek komutanlarının idaresinde rejimi savunmak için karşı karşıya gelecekler. Gökler uçaklarla dolacak. Bütün Türkiye, hatta dünya yerinden oynayacak. Sonra, aynı İsmet Paşa baş parmağını bu sefer aşağı doğru indirecek, harekete geçen bütün kıtalar "manevra bitti" diye yerlerine dönecekler. Bütün bunlar niçin? A. P. adam olsun, diye!, Hey yarabbi, güler misin, ağlar mısın? Ama, işin hazin tarafı, bir koca partinin içinde masalın böylesine inanacak derecede safların veya gözü dönmüşlerin, gözü kararmışların bulunmasıdır.

Denilecek ki, "Canım, bunların iddiası yok. Bunlar, 3. takım olduklarını saklamıyorlar ki. Koca 1. takımın gafleti unutuldu mu?"

Hani, insan dua etmeden duramıyor; Allah İsmet Paşaya, bunlara hitaben de "Artık sizi ben de kurtaramam!" dedirtmesin. Zira, anlaşılıyor, bunların anladıkları lâf bu!

nuyla, yazılı konuşmasını okudu. Bir hürriyet havarisi hüviyetiyle tasarıya hücum etti ve sonra bu kanunun Takrir-i Sükûn Kanununa benzediğini ileri sürdü. O kürsüden inerken, A. P. nin Irkçı grubuyla Y.T.P. nin bazı milletvekilleri kendisini, alkışlıyorlardı.

Söz Ferda Güleye verilince, hava birden ısındı. Güley eski bir ordu mensubu olduğunu ifade etti ve 27 Mayısın meşruiyetinin korunması için bu kanuna ihtiyaç olduğunu heyecanlı bir şekilde açıkladı. Sonra Gökhan Evliyaoğluna hitaben:

" —Biz demokratik hayatın ilerlemesi için mücadeleye devam ederken Gökhan bey bizim karşımızdakilerin hesabına çalışıyordu" dedi.

Güley A. P., C.H.P., T. T. P. ve C.K.M.P. liler tarafından şiddetle alkışlandı.

Dörtlerin zaferi

İki saatlik bir aradan sonra saat 15 de tekrar çalışmağa başlayan Mecliste ilk söz, Asım Erene verildi. Eren pek uzun konuştuğu ve bu arada Meclisin arzulanan bir Meclis olmadığını, tedbirleri gerektiren hâllerin müsebbibinin Meclis olduğunu söylediği için milletvekillerinin protestosuyla karşılaştı. C. H. P. liler başta olmak üzere bütün milletvekilleri Ereni sert bir şekilde protesto ettiler. İşte bunun üzerine C.H.P. Genel Sekreteri Aksal söz almakta fayda buldu. Aksal son derece heyecanlı ve sinirliydi. Söze başlayınca Ereni protesto için salonu terkeden milletvekilleri tekrar salona girmeğe başladılar.

Aksal birleştirici ve havayı yumuşatıcı bir konuşma ile Erenin yarattığı tesiri izale etti. Meclisteki gergin hava birden yatışmıştı. Aksal:

"— Memleket nazik devreler geçiriyor. Belki de siyasi hayatımızın en kritik devrini yaşıyoruz" diyerek kürsüden inerken salon alkıştan inliyordu.

Sonra sıra, liderlerin konuşmasına geldi. Milletvekilleri, tasarıya imza koyan liderlerin Meclise izahat vermesini arzu ediyorlardı. İşte İnönü bu sırada söz aldı ve memleketin, içinde bulunduğu nazik şartları ifade ederek:

"— Bu kanunu Takrir-i Sükûn Kanununa benzeten arkadaşlarımız var. Şunu hemen ifade edeyim ki, o kanun hazırlanırken ben Hükümette değildim. Beni çağırdılar. O sırada memleket ikiye bölünmüştü. Kanun çıktı ve memlekette huzur teessüs

etti. Fakat bu tasarıyı o kanuna benzeten arkadaşlar o zamanlar henüz mektep talebesiydiler" dedi.

Başbakanın konuşması Mecliste bulunan milletvekillerinin zihinlerindeki bazı tereddütleri izale etti. Sonra sıra ile Bölükbaşı, Alican ve Gümüşpala söz alarak, tasarıya koydukları imzaların sebeplerini açıkladılar. Hepsi bir noktada birleşiyorlardı: "Bir zümre, bir parti yoktur. Evvelâ vatan ve onun selâmeti vardır."

Liderlerden sonra tasarının maddeleri üzerinde müzakerelere geçildi.

Her madde üzerinde ayrı ayrı ve titizlikle duruldu. Dördüncü ve yedinci maddeler, biraz, hafifletilmesi gerekçesiyle Karma Komisyona iade edildi. O gün saatlerin 21.30'u gösterdiği sırada, Hükümetin huzuru temin maksadıyla Meclise getirdiği tasarı alkışlar arasında kabul edildi.

A.P.

Perçem düşünce

(Kapaktaki Politikacı)

Bitirdiğimiz haftanın başlarında bir gün, A. P. nin Necatibey caddesindeki sarı badanalı Genel Merkezinin merdivenlerini yorgun tavırlı bir posta müvezzii tırmandı ve üst kattaki A. P. Genel Merkezi Sekreterliğine bir telgraf bıraktı. Telgrafın çıkış merkezi tamir. idi. A. P. Genel Başkanlığına hitaben çekilmişti.

Sekreterler hemen telgrafı A. P. nin bası Ragıp Gümüşpalaya ulaştırdılar. Pala Paşa kalın çerçeveli gözlüklerini taktı ve sonra telgrafı açarak dikkatle okumağa başladı. Okudukça kaşları çatılıyordu, sonra hiddetle yerinden doğrularak bağırdı:

"— Çabuk bana İzmir İl başkanlığını bulun."

Gümüşpalayı telâşa ve hiddete sevkeden telgraf, İzmir İl başkanlığından geliyordu ve altında Mehmet Karaoğlu imzası vardı. Telgraf aynen şöyle idi:

"Kurulumuz tüzük hükümlerine harfiyen riayet ederek vazifesine devam etmektedir. Protesto maksadı ile toplantılar tertip ettiğimiz ve bazı teşviklerde bulunduğumuz iddialarının ispat edilmesini rica ediyoruz?. Doğacak neticelerden kurulumuz değil, ancak hadiselere sebebiyet verenlerin Tarih önünde mesul olacağını bildiririz."

Ragıp Gümüşpala son derece hiddetlendi. Bu cüretli telgrafın sahiplerini sigaya çekmek karariyle o sırada bağlanan İzmir 32295 numaradan Karaoğlunu istedi. Aralarında geçen konuşma sön derece sert oldu. Pala Paşa eski askerliğin verdiği bir alışkanlıkla Karaoğlunu bir hayli haşlayordu. Fakat Karaoğlu da Gümüşpaladan aşağı kalmadı ve kendilerine bir gün evvel çekilen bir telgrafı bahis konusu etti. Doğrusu bu ya Gümüşpalanın İzmir İl merkezine çekilen itham edici telgraftan haberi yoktu. Karaoglu bu ricatı fırsat bilerek ileri geri söylendi. Gümüşpala da altta kalmadı. Genel Merkezin Ege teşkilâtını bir diken gibi gördüğünü söyleyerek konuşmayı kesti.

Pala Paşa telefonun ahizesini yerine koyarken bir hayli düşünceliydi. Zira Egede A. P. içinde gün geçtikçe çoğalan baş kaldırmalar can sıkacak hale gelmişti. Nitekim hemen A. p. Genel Merkezi tamirin eski Demokrat yeni A. P. li liderlerini alelâcele merkeze çağırmakta fayda mülahaza etti. Aslında A. P, bilhassa 22 Şubat hareketinden sonra, kendisine bir çeki düzen verme hazırlığına girişmişti. Haftanın başındaki gün A. P. nin teşkilâtı bulunan 22 ile telgraflar çekilerek İl başkanlarının acele merkezde yapılacak Küçük Kongrede bulunmaları istendi. Pazartesi akşamı ise davete icabet eden 11 başkanlarının sayıları hayli kabarık oldu.

Egede teşkilâtın sözcülüğünü yapan Karaoğlu - Kibar ikilisine ait telgrafın doğurduğu asabi gerilim içinde Genel Merkezde il başkanları bir toplantı yaptılar. Daha evvelden Genel İdare Kurulu peyderpey gelen

Burhan Apaydın
Yıldırım çeken

il başkanları ila teker teker temaslar yaptığı için neticenin Genel Merkezlehinde olacağına emindi. Fakat toplantıda çıkan bazı çatlak sesler, ortalığı az daha bulandırıyordu.

Haftanın başındaki o akşam üzeri A. P. nin 22 ilden kopan il ve en nüfuzlu ilçe başkanları bir araya geldiler. D. P. nin enkazı üzerine bina edilmiş bulunan çürük yapılı A. P. nin kaderi bahis konusu idi. Toplantıya Genel Başkan Gümüşpala Başkanlık etti. Genel Sekreter Osma ise yüzündeki bir abse sebebiyle toplantıda bulunamadı.

Genel İdare Kurulunun tam kadro halinde bulunduğu toplantıda ilk sözü Gümüşpala aldı ve oldukça uzun bir konuşma yaptı. A. P. nin lideri İlk olarak söze teşekkürle başladı ve sonra:

"— Arkadaşlar, son günlerde büyük badireler atlattık. Bunlardan bizim kadar sizlerin de malûmatınız vardır" diye devam etti ve son olayları il başkanlarına bütün çıplaklığıyla nakletti. A. P. li il başkanları izahatı büyük bir sükûnetle dinlediler. Hava hayli yumuşaktı. Teşkilâttan gelen ve olup bitenlerden habersiz bulunan A. P. liler Genel Başkanlarının açıklamasından sonra meselenin aslına vakıf obuaya başlamışlardı. Zira, ya D. P. nin enkazı üzerinde yükselen A. P. iskeletinin savunmasını yaparak A. P. yi siyaset meydanından silecekler, yahut da A. P. nin D. P, den tamamen ayrı bir zihniyetle çalışmağa başladığım umumi efkâra ilân edeceklerdi.

İşte tam bu müsait vasat içinde, Osman Kibar söz aldı ve bir çuval inciri berbat etmek için elden gelen gayreti geri bırakmadı. Mehmet Karaoğludan destekli Kibar, yepyeni bir meseleyi ortaya atarak il başkanlarının dikkatlerini başka tarafa çekmek istedi. Kibar söze:

"— Şimdi sizlere bir parça da partimizin iç meselelerinden bahsedeyim" diyerek başladı ve hemen A. P. den yapılan ihraçlara temas etti. Kibar Genel idare Kurulunun kılıcının pek keskin olduğunu açıkladı ve:

"— A. P. nin kendi evlâtlarını yemesine tahammülü yoktur" diyerek sözlerini bağladı. Bu anda toplantı salonundaki hava birden değişivermişti. Gümüşpalanın konuşması tesirsiz kaldı. İl başkanları sıra ile söz almağa başladılar. Bilhassa Adana, Erzurum, Mersin, Balıkesir ve Kocaeli il başkanları Kibarı destekler mahiyette konuşuyorlardı. Hava kızışınca Gümüşpala bir, kere daha söz almak lüzumunu hissetti ve 22 Şubat olaylarına dayanarak memleketin halini ortaya koydu. A. P. nin

kendisini kurtarması bir yana, bu yolda devam ederse demokratik rejimi de kendisiyle birlikte uçuruma sürükleyeceği aşikârdı. Pala Pasa konuşmasını bitirdiğinde saatler 22.30'u gösteriyordu. O saatte i1 başkanları, Genel Merkezin kuru gürültüye pabuç bırakacak halde olmadığını gördüler. Üstelik uzaktayken bilmedikleri bir takım meselelere de vakif oluyorlardı. İl başkanları Gümüşpalayı desteklemeğe bir şartla razı olacaklardı: A. P. içinde ihraçlar durdurulacaktı!

Asi teşkilât

İl başkanlarının, toplantının akabinde memleketlerine doğru yola çıktıkları sırada İzmir il merkezine posta müvezzileri telgraflar taşımaktaydılar. İlk hamlede gelen 5 telgraf Karaoğlu ve Kibarın yüzlerini güldürüverdi. Zira Kocaeli, Adana, Mersin, Balıkesir ve Erzurum teşkilâtından gelen telgraflarda mealen şöyle denilmekteydi :

"Dâvanız davamızdır. Sizinle beraberiz. Genel Kurul olarak sizi tanıyoruz. Mücadeleye devam" Karaoğlu telgrafları kemali itina ile açtı ve orada hazır bulunanlara okudu. Bir alkıştır koptu. Hemen bir ' komite kurularak mücadele için hazırlığa başlandı. Egeli A. P. İller, Gümüşpala ve arkadaşlarını partiden uzaklaştırmak için çalışmağa, koyulacaklardı.

İşte İzmirde hava bu şekilde dalgalıyken Mehmet Karaoğlu bir AKİS muhabirine tasavvurlarından bahsetti. Karaoğlu:

"— Ankarada mühim kararlar aldık. Kongrelere derhal başlanacaktır" dedi ve sonra fikirlerini söyledi, A. P. nin Köylü Partisinden aktarılan tüzüğü tamamen değiştirilecek ve icap ederse D. P. nin tüzüğünden faydalanılacaktı. En mühim bir mesele olarak da partiden ihraçları kolayca sağlayan 81. maddenin tadili geliyordu. Karaoğlu ekibi işe el koyar koymaz evvelâ ihraç kararlarını iptal edecekti.

Ya yardan ya serden

İ zmirde bunlar olup biterken Başkentte de A. P. içinde bir karışıklık başladı. 22 Şubat olaylarının şaşkınlığı geçer geçmez A. P. içindeki müfritler kendilerini sıhhatte hissederek hemen faaliyete geçtiler. Irkçı ekalliyetin liderleri sayılan Tahsin Demiray ve Evliyaoglu-Tezkan ikilisi kulis faaliyetine çoktan girişmişlerdi. Hedef olarak i1 başkanlarını ele aldılar ve il başkanlarının Genel Merkeze karşı olduğunu ilân ettiler. Bir başka grup ise daha sessiz, fakat daha kurnazca icra-i faaliyete girişti. Bunlar Apaydıncılardı. Apaydın'ın başında bulunduğu grup, teşkilâtın nabzına göre şerbet vererek, süratle Genel Kongreye gidilmesi için çalışmağa başladı. Teşkilâtın üçte ikisinden gelecek bir talep Apaydıncıların ekmeğine yağ sürecekti. Apaydın A. P. den ihraç edildikten sonra bir müddet gündüzleri evinde, geceleri de pavyonlarda vakit geçirdi. Mecliste pek görünmedi. Fakat bu arada, bilhassa Orhan Apaydın vasıtasıyla il başkanlarına hülûl etme fırsatını da buldu.

Şimdi A. P. içinde bir kararsızlık hüküm sürmektedir. Irkçı ekalliyetin kesif faaliyeti 22 Şubat olayları sebebiyle durduğundan mütereddit kitle Gümüşpala tarafına kaymağa menfaatine daha uygun bulmaktadır. Üstelik akl-ı selim yavaş yavaş uyanmağa başladığı için teşkilâtın eski tepkisi de - bazı iller hariç - hafiflemiştir. A. P. bilhassa bu kararsızlığını bitirdiğimiz haftanın ikinci yarısında yaptığı bir Grup toplantısında gösterdi. (Bk. YURTTA OLUP BİTENLER - Demokrasi). Tedbirler kanunu için kısa süren müzakerelerden sonra Gümüşpalaya selâhiyet vermeği kararlaştırdı. Muhalif kalanlar gene ırkçıların ve Apaydınların taraftarları bulunan 47 oy oldu.

İdare

Bir vali

R efik Tulganın esas mesleğine dönmesi ve 2. Ordu Komutanlığına getirilmesiyle İstanbul Valiliği boşaldığında derhal bir tahmin yarışı başladı. Yarış az zamanda bir Vali - Toto oyunu halini aldı. Kimlerini ama kimlerin ismi söylenmedi ki? Cemal Madanoğluna kadar... Başkentte, kendini hatırlatmak isteyenler bir fırsatını bulup Hükümet Başkanına görünmeğe çalışırlarken, bilhassa İstanbulda, kendilerini bu makama lâyık bulanlar gazetelere telefon edip, "İstanbul Valisi şu oluyormuş", "İstanbul Valisi bu oluyormuş" diye sormağa başladılar, "Şu" ve "bu", telefon edenlerin ta kendileriydi!..

Niyazi Akı
Devlet Kuşu

Dışarda söylentiler devam ederken, Hükümet meseleyi kendi açısından ele aldı, İstanbul Valisinin önemi hiç kimsenin dikkat nazarından kaçmadı. O yüzdendir ki mesele İçişleri Bakanlığının bir işi olarak ele alınmadı, bir Hükümet tasarrufu gözüyle görüldü. Her Bakandan, varsa, adayını göstermesi istendi.

Mesele üzerinde düşünülüp, isimlerin ortaya atılmasına sıra gelince, Başbakan İnönü aradığı vali tipini tarif etti: Sivil olacak, meslekten olacak, tecrübeli olacak, vakur olacak, otoriter olacak, medeni cesaret sahibi olacak, dinamik olacak...

İnönünün tarifi, bir çok adayı kendiliğinden eledi. Birkaç isim üzerinde konuşuldu, fakat Amasya Valisi Niyazi Akı ittifakı temin etti.

İnönünün İstanbul Belediye Başkanı tipi olarak nasıl bir tarif yaptığı bilinmemektedir. Zira o makama, buluna buluna, İstanbulun unutulmaz - Basından yediği tenkid bakımından da... ve kırk yıllık başarısız İ. E. T. T. Umum Müdürü Kâmuran Görgün tâyin edildi!.

Şimdi İstanbulluların ümidi, belediye seçimlerinin yakın bir târihte yapılmasındadır.

Adalet

Komprime Divan

galon küçüktü. İlk bakışta bir "Arena - Theatre"ı andırıyordu. Anfi şeklinde dinleyici vs basına ayrılmış sıralarda pek az dinleyici ve basın mensubuna Taşlanmaktaydı. Dinleyicilerin çoğunluğunu kürklü, şık hanımlar teşkil etmekteydi. Herbirinin göğsünde ortasında kırmızı bir yuvarlak olan giriş kartları asılıydı. Dinleyiciler evvelâ şöyle bir heyecanlanıyor, sonra canı sıkılıp, ağır cez?a mahkemesinde dâva dinlemeğe gelenler misali ilgisini kaybediyordu. Ağır hava içinde uyuklıyanlara bile raslamak mümkündü.

Haftanın ikinci yarısında cuma günü küçük salonun binanın cephesine göre sağ tarafındaki kapıdan

içeri basın mensuplarının pek iyi tanıdığı üç adam girdi, daha doğrusu getirildi. Mümtaz Tarhan Önde, arkasında Hüseyin Avni Göktürk, onun arkasında da kır saçlı utangaç görünüşlü Arif Demirer içeri getirildiler. Dâva meşhur "pil dâvası"ydı. Diğer sanıklar Kayseride bulunduğu için getirilmemiş, ifadelerinin istinabe suretiyle alınması uygun görülmüştü.

Küçük salon başkentte Yargıtay binasının içindedir!. Yüksek Adalet Divanının çalışması için hazırlanmıştır. Dâvaların görüleceği günlerde büyük olayların cereyan edeceği şeklinde dolasan söylentilerin birer balon olduğu haftanın ikinci yarısındaki cuma günü anlaşıldı. Her şey» normal hatta normalin altında, ilgi gayet az, sükûnet sıkıcıydı.

Üstelik, Yüksek Adalet Divanının yargılamasını yaptığı sanıklar da aynı fikirdeydiler. Geride bıraktığımız haftanın başında yargılanan ve bir yıla mahkûm edilen Nedim ökmeni dâvadan çıkarken görenler, bir Arena - Theatre"ı andıran komprime divanın havasını daha iyi anladılar. Ökmen hükmün tefhiminde gülüyor, işi ciddiye almadığını hareketleriyle anlatıyor, hüküm okunurken rahatlıkla, arka sıralarda oturan ve sabık Tarım Bakanına yakınlığıyla bilinen genç ve güzel bir hanıma bakıp, tebessüm ediyordu.

Nitekim meşhur pil dâvasının üç sanığı da salona sokulduklarında hafifçe tebessüm ettiler. Her biri Yassıadada şaşaalı Yüksek Adalet divanının kırmızı yakalı hakimleri karşısına çıkmış kişilerdi. Yassıada dâvaları sırasındaki ihtişamı pek iyi bilen sanıklar komprime Divanın önüne çıktıklarında hayret etmekten kendilerini Alamadılar. Heyecanlanmak şöyle dursun, sükûnet bile buldular. Sâdece arada bir sol tarafa bakıyor, Baş Savcı Egeselin hareketlerini korkulu gözlerle izliyorlardı.

Pilciler..

Pil dâvasının sanıkları sükûnetle yerlerine oturduklarında saatler 10.05'i gösteriyordu. Divan üyeleri yerlerini almış, savcılar köşelerine çekilmişlerdi.

Divana göre en sola Mümtaz Tarhan oturdu. Zarif hareketleriyle, elinde bulunan kararnameyi açtı ve kâtibin okumağa başladığı yerden takibe koyuldu, Gözündeki siyah çerçeveli gözlüklerini çıkarmamış, cezaevinde bulunduğu müddetçe fazla demoralize olmamıştı.

Üç sanığın en ürkeği - Yassıadaya nazaran bir hiç tabii- ortada oturan D. P. nin dillere destan Adalet Bakanı Hüseyin Avni Göktürktü. Tutumluluğu ile meşhur Profesör ayaklarını toplamış, bazıları belki de talebesi olan savcılar grupuna sık sık nazarlar atfediyor, Divan üyelerini çekingen bakışlarla süzüyor ve arada bir derin derin içini çekiyordu. Göktürk siyah güneş gözlüğünü çıkarmış, çerçevesiz bir gözlük takmıştı.

Göktürkün yanında oturan Arif Demirere gelince, şık giyinmiş olan sabık devrin Ulaştırma Bakanı sakindi. Kararnameyi önceden okuduğu hareketlerinden ve takip edişinden anlaşılıyordu.

Kararnameyi pek dikkatle izleyen bir hanım avukat, salonun sağ. tarafındaki, avukatlara ait sıralardan birine oturmuştu; Şeklen eski bakanlardan Samet Ağaoğluya pek benzeyen hanım avukat kardeşinin vekâletini üzerine almış olan Süreyya Ağaoğluydu ve denilebilir ki, dâvanın en enteresan kısmını teşkil ediyordu.

Pil dâvası,.

Dâvanın duruşmasının bu derece sönük geçmesi bazı dinliyecileri sıkıp, salondan birer ikişer çıkmalarına sebep olurken, bundan sonraki dâvaların çok daha az? ilgi göreceği adeta anlaşılmıştı.

Aslına bakılırsa, Pil meselesi oldukça önemli bir konunun üzerine adaletin eğilmesidir, Zira dâvada suç unsuru olarak ele alınan mesele bir devrin durumunu anlatan tipik misallerdir.

Dâvanın sanıkları, zamanın Menderes Kabinesi mensuplarıdır ve sayıları 16 dır. Bunlardan dördü ölü, üçü halen Ankarada bulunmakta, diğerleri de Kayseri Cezaevinde muhtelif suçlardan - birinci derecede Anayasayı ihlâlden-dolayı tutuklu bulunmaktadır,

Haftanın sonundaki o gün, dâvanın ilk celsesi sona erdiğinde saatler 12.30 u gösteriyordu. Başsavcı Egesel mütaleâsını bildirmesi üzerine, Divan Başkanı Selman Yörük, 3 Sayılı Kanunun 8 inci maddesinin kaldırılmış olması gerekçesiyle, tutuklu bulunan Mümtaz Tarhanla Hüseyin Avni Göktürkün tahliye edildiklerini bildirdi. Böylece, Yüksek Soruşturma Kurulunun, tevkif yetkisi de kalkmış oluyordu.

Haftanın başında, Divanın çalışmasıyla ilgilenen yetkililerin korktukları baslarına gelmedi. Üstelik Kayseri sanıklarının başkente getirilmesiyle doğacak olayların birer hayal mahsulü olduğu anlaşıldı. Ne var ki tedbirle hareket etme yolundan cayılmadı ve Kayseride bulunan tutukluların dâva sırasında başkente getirilmemesi kararında ısrar edildi. Şayet bundan vazgeçilmezse Yüksek Adalet Divanı Kayseride bulunan sanıklar adına dâvayı takip eden avukatlarla işi bitirecek ve kısa zamanda - dâvaları kısa zamanda bitirmesiyle meşhur Selman Yörük halen Divan Başkanıdır- dâva karara bağlanacaktır. Diğer duruşmalar da kısa sürelerle bitirilecek, muhtemelen Yüksek Adalet Divanının bu dâvalarla ilgili çalışmasından pek çok kimsenin haberi olmıyacaktır.

Yüksek Adalet Divanı çalışma halinde

Bu kubbede kalan bir hoş seda imiş

T A R İ H

İhtilâl

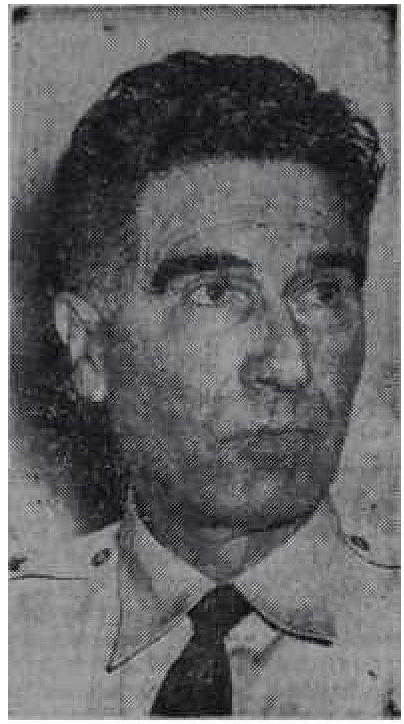
Hamamda, şarkı III

İhtilâlciler, başkentte toplanıp memleketin lövyelerini ele geçirdiklerinde, yani kudret sahibi olduklarında kendilerini yepyeni bir âlemin içinde buldular. Etraflar, her çeşitten insanla kaynıyordu. Önlerinde, bütün kapılar açılıyordu. Herkes, kendilerim el üstünde tutuyordu. Hepsinden önemlisi, İngiliz Parlamentosu için söylenildiği gibi,. erkeği kadın ve kadnı erkek yapmaktan gayrı her şeye muktedir görünüyorlardı. Zor, hatta imkânsız bildikleri neler ve neler cimdi o kadar kolay oluyordu ki.. İki dudakları arasından çıkan söz, derhal yerine getirilen bir emir halini alıyordu.

İhtilâlcilerden bir kısmı bu yeni hayatın cazibesine mukavemet ettiler, bîr kısmı kısa zamanda baş dönmesine uğradı. Alpaslan Türkeş, şu veya bu sebepten başı dönenleri, plânlarının gerçekleştirilmesi için mükemmel piyonlar gözüyle gördü ve bunların hiç biri, hayatlarının hiç bir anında "Kudretli Albay"ın fikriyatını benimsemiş olmadığı halde hepsi onun oyununu bir ucundan oynadılar. "14'ler" bunlardır.

' Aslında "14" rakkamı, tamamile gelişi güzel seçilmiş bir rakkamdır. Eğer "gidici olmama" bahis konusu ise, buna bir kaç ilâvenin yapılması kolaylıkla mümkündür. Yok, bir "grup hareketi" esas faktör olarak alınmışsa adette mübalâğa vardır. Gerçek olan şudur: "14" rakkamını, Komiteden ziyade kader tesbit etmiştir.

İhtilâlin ilk aylarından itibaren, başı dönenlerle başı dönmeyenler kendilerini belli ettiler. Başı dönenleri bir kaç gruba ayırmak lâzımdır. Bunlardan birinciler, daha Ankaraya geldiklerinde etraflarının o zamana kadar alışkın olmadıkları çekici şeylerle çevrildiğini hissettiler. Bir takım salonlarda, henüz Demokrat Büyüklerin hararetini muhafaza eden koltuklara oturdular, onların dudak izlerim muhafaza eden viski kadehlerini ellerine aldılar ve bir kaç ay öncesine kadar Demokrat Büyüklerin hanımlarının giyimlerini, kuşamlarım, güzelliklerini methederek onların muhitine girmiş olan dedikodu yazarlarını birer fikir âbidesi gibi görerek memleket kaderi üzerinde şahane tartışmalara giriştiler. Konuşmayı seviyorlardı, yeni çevrelerini seviyorlardı, kendilerini dinleyen gözlerin hayran bakışını seviyorlardı. O salonlarda, memlekette hiç bir kıymetin kıymet olmadığı, kıymetin sâdece kendilerinden ibaret bulunduğu telkini başarıyla işletildi ve bu genç adamlar az zamanda sudaki hayaline aşık. olan Narsis gibi kurulmaya başladılar. Tanrı kendilerini, Mesih misali, memleketi kurtarma tarihi misyonunu omuzlarına yükleyerek Türkiyeye sevketmişti!

Cemal Madanoğlu

Sözünün eri

Bunlar, "14'ler"in en 'basitleri, en gençleri ve aslında, İhtilâlde emekleri en az geçenleridir. Bir kaç ay sonra büyük kumandanlara askerlik, profesörlere ilim, yaşlı başlı hocalara eğitim, doktorlara tıp, iktisatçılara iktisat, gazetecilere gazetecilik konusunda parlak konferanslar vermeye başladıklarında, o salonların dışında her yerde tebessümle seyredilmeye başlandılar.

Onları geçelim.

"Kudret zordur"

Başka bir grup, gerçekten vasıf sahibi olduğu halde bir yandan beşeri zaaflarının, diğer taraftan memleketin yeni keşfettikleri eski dertleri karşısında duydukları ülkücü reaksiyonun kurbanı oldular. Bunlar, kısa zamanda kusurlarıyla ve meziyetleriyle birer yeni Adnan Menderes haline geldiler. Hiç farkına dahi varmaksızın artık tıpatıp onun gibi konuşuyorlar, onun gibi düşünüyorlar, onun gibi yaşıyorlardı. Bazıları bu benzeyişi inanılmaz derecede ileri götürdüler..

Erkanlı ve Türkeş bir törende birarada

Kaderin birleştirdikleri

Memleketi, çağdaş uygarlık düzenine mutlaka kavuşturacaklardı. Bunun için, hemen gitmemek gerekiyorsa gitmeyeceklerdi. Memleketin, kendilerine ihtiyacı vardı. Bunlar gerçekten çalıştılar, bir şeyler yapabilecekleri hayali içinde tasarruflara giriştiler. Eee, bunca yorgunluktan sonra dinlenmek haklan değil miydi? Devirdikleri iktidarın başının da bu kafada olduğunu hiç hatıra getirmeksizin 2? Mayısın ilk aylarından itibaren eski Demokrat Büyüklerin adetlerini benimsediler, tanışlarıyla tanıştılar, çevrelerini benimsediler. Bir an geldi ki, bunlara gidici olmak vatana, dâvaya ihanet gibi göründü.

Bunlar, başka bir tâbirle "Albaylar Grubu"dur. Dikkat edilirse, "141er" içinde bu rütbeye sahip bir Alpaslan Türkeş vardır. 38 kişilik Komitedeki istisnasız bütün albaylar -ve üst rütbedekiler- yeni temayüllere karşı şiddetle cephe aldılar. Elinde kuvvet tutan iki Komite üyesi, Cemal Madanoğlu ile Osman Köksal o safta olduklarından Türkeş onları bertaraf etmek için bir "iç savaş" açtı. (Bk. AKİS, sayı : 400 - TARİH)

Madanoğlu, işin ta başından itibaren bir salim iç güdüyle arkadaşlarını ikaz etti. Her fırsatta dedi ki:

"— Çocuklar -çok zaman arkadaşlarına böyle hitap ediyordu-, bizim işimiz askerlik. Biz, kıta idare etmesini biliriz- Bu iş, bizim işimia değil. Eğer vakt-i zamanında çekilip gitmezsek, her şeyi yüzümüze gözümün bulaştıracağız. Aklınızı başınıza toplayın.."

Karşısına "Biz de en az, şimdi yakından tanıdığımız politikacılar kadar memleketi idare ederiz. Bizim nemiz eksik?" diye çıkanlara hep şu cevabı verdi:

"— Öyleyse, bütün mektepleri kapatalım. Bize, bir Harbiye yeter. Baksanıza, her şeyden en iyi kendinizin anladığınızı sanıyorsunuz. Çocuklar, vaz geçin bu sevdadan!"

O kadar ki, M. B. K. bir gün kendi toplantı salonuna girdiğinde üyeler, iktidarı ele aldıklarında gidici olduklarına dair ettikleri yeminin metnini taşıyan levhaları duvarlarda asılı buldular. Bunları, Cemal Madanoğlu astırtmıştı. O tarihten itibaren, kim toplantıda uzun vadeli tasarruflardan bahsederse Ankara Komutanı kendilerine bunları gösterdi. Ama onlar, "Yeminde tarih yok ki.." diye omuz silktiler.

Osman Köksalın tutumu başka bir teşhisin neticesi oldu. Köksal, mükemmel bir teşhisle M. B. K. nin ancak seçim günü şereflerin en büyüğünü kazanacağı tezini savundu ve bu görüşten, işin sonuna kadar ayrılmadı. Memleketin, bazı yerlerden gelen telkinlerin aksine, bir askeri idareye asla uzun sürede tahammül etmeyeceğini gördü ve arkadaşlarını hep seçim istikametine itti.

Albaylar ve 13 Kasım Komitesinin diğer pek çok üyesi, bu iki görüşten birini samimiyetle benimsemiş olarak artık "Türkeş Grubu" diye anılan grubun karşısında yer aldı.

18 Kasım hareketinden sonra Cemal Gürselin söylediği, "Komite, çalışamaz hale gelmişti" sözü bu iki grup arasında gittikçe artan görüş ayrılığının ve başlayan sert çatışmaların ifadesidir.

14'lerden Özdağ, Akkoyunlu ve Taşer gençlerle
Tarihi hâdiselerin merkez-i sıkleti

"14'lerin bir üçüncü grubu vardır. Bunlar, ne neden M. B. K. ne girdiklerini anlamışlardır, ne neden çıkarıldıklarını. Gelmişlerdir ve memleketin hayratından geçip gitmişlerdir. Bir tatlı macera yaşamışlardır. O kadar!

Ama bunların hepsinde, kendi plânlarına uyan bir müşterek taraf bulunduğunu İhtilâlin "Kudretli Albay"ı o cin gibi, keskin zekâsıyla görmüştür: Gidiciliğe yanaşmamak! O taraflarından tutmak suretiyle, M. B. K. içinde bir cereyan yaratmaya muvaffak olmuştur.

Karşı taraf

Komitede, bunların karşısına hemen bir "akl-ı selim grubu" dikildi.

"Komiteci taktikleri"

İç savaş, yaz aylarının ortalarında iki grubun ileri gelenlerinin birbirlerini takip ettirtmelerine kadar gitti. Şimdi, işler pek çok kimseye

Cesaret anlayışı!

AKİS'e Hindistandan bir mektup geldi. İçinden, ***bir*** *nüfus cüzdanı örneği çıktı. Örnek Yeni Delhideki Büyük Elçiliğimiz alâkalı memuru tarafından tasdik olunmuş. Üstünde, imla hatalı -sual edatları türkçemizde fiilden* ***ayrı*** *yazılır- bir cümle: "Bitmem bunu derginizde yayınlamağa cesaret edermisiniz?"*

Ne, 1934 tarihinde "tecdiden" verilmiş bu nüfus cüzdanının suretinin ne mamaya geldiğini anladık, ne de bunu neşretmenin niçin bir cesaret meselesi olduğunu... Eğer, İhtilalin "Kudretli Albay"ının cesaret ölçüsü buysa, vay geldi ***ba****şımıza!.*

Alpaslan Türkeşi memnun etmek için, "suretin örneği"ni aynen yayınlıyoruz.

S U R E T

T.C. NUFUS HÜVİYET CÜZDANI
No: 754S67—A

Aile ismi yani lâkab ve şöhreti	:	Türkeş
Adı	:	Alparslan
Babasının adı	:	Ahmet Hamdi
Anasının adı	:	Zehra
Doğum yeri	:	Kıbrıs
Doğum tarihi	:	1917/1332
Dini	:	İslam

NUFUS KÜTÜĞÜNE YAZILI OLDUĞU YERİ

Vilayeti	:	İstanbul
Kazası	:	Fatih
Mahalle veya köyü	:	İskenderpaşa
Sokağı	:	Bali Paşa
Hane No:	:	4
' Cilt No:	:	74
Sahife No:	:	106
Ne suretle verildiği	:	Müceddet

Bu nüfus cüzdanında adı ve hüviyeti yazılı olan Alparslan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak nüfus kütüğünde kayıtlıdır. Bu cüzdan Fatih nüfus idaresinden verilmiştir. 27.1.1934

Mühür ve imza

MEDENİ VE ŞAHSİ AHVALİNDEKİ TEBEDDÜLAT

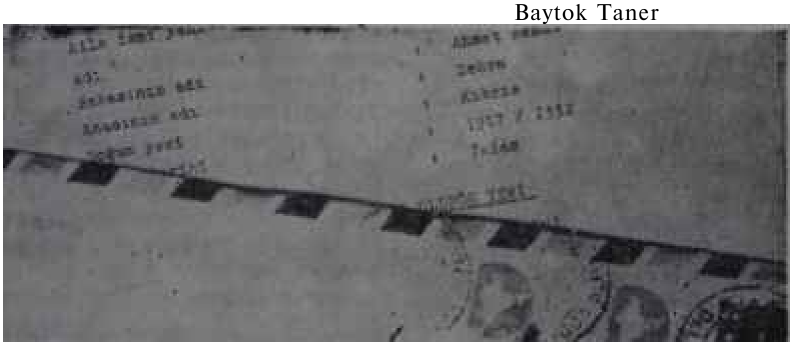
İsparta yaylazade m. 87 hanede kayıtlı Muzaffer Şükrüye Katırcıoğlu ile 12.1.1940 tarihinde evlenmiştir.

Umumi numara	:	249
Hususi numara	:	4
Tarife numarası	:	3/9
Alınan harç	:	300 kuruş = 2,10 Hint Rupisi

İşbu suretin aslına mutabık olduğu tasdik olunur.

Yeni Delhi 21 Şubat 1962

Türkiye Cumhuriyeti
Yeni Delhi Büyük Elçiliği
Konsolosluk Şubesi
Üçüncü katip
Baytok Taner

Türkeşin Yeni Delhiden gönderdiği mektup

Köseoğlu gitmeden önce

Kurulunun yanında yanan

basit gelmektedir. Ama 13 Kasım Hareketi zarurî sebebini bu durumdan almıştır. Ahmet Salih Korurun kudretli koltuğuna bu sırada daha iyi yerleşen Alpaslan Türkeş Millî Emniyeti ele geçirmiş bulunuyordu. Tabiî bu, bir takım "Komiteci Taktiklerinin tatbik mevkiine konmasını kolaylaştırdı. Bundan başka, aynı kudret Türkeşin bazı emniyetli adamlarının kilit mevkiine gelmesini de sağladı. "Türkeş Grubu"nun bilmediği, kendilerinin de başka kuvvetler tarafından aynı sıkılıkta bir göz hapsi altında olduklarıydı.

Yaz ortasında cereyan eden bir hâdise, ayrılığın derecesini göstermeye yeter. O tarihte Madanoğlu ailesi, Maltepedeki apartmanda oturuyordu. Bir gün kapı çalındı. Dilenci kılığında bir adam geldi. Ancak bu, bir garip dilenciydi. Kapı açılınca, içeriyi pek dikkatli şekilde tetkik etti. Adeta, plânını çıkarıyordu. Evde kimin bulunup bulunmadığını da gözden geçirdi. Ulviye Madanoğlu Cemal Madanoğlunun eşi- adamı saydı, ama şüphelendi de.. Adam kapıdan ayrıldıktan sonra o da dışarı çıktı ve dilenciyi ta Kızılaya kadar takip etti. Apartman dairelerine çıkacak kadar yılışık görünen dilenci başka hiç bir yere uğramaksızın süratli süratli Kızılaya yürüdü, orada gözden kayboldu.

Bu hâdiseden haberdar olan Osman Köksal, Madanoğluna:

"— Paşam, Alayın yanına gelmenizde fayda var. Komutana ait evde siz oturun.." dedi.

Madanoğlu, bunun üzerine Çankayaya taşındı. Bu sırada, başkentin her tarafında, Komite içindeki Madanoğlu- Türkeş çatışmalarından açık açık bahsediliyordu. "Kudretli Albay "ın, Ankara Komutanına oyunları bundan ibaret kalmadı. Ordudaki tasfiye sırasında, Mâdanoğlunu Kıbrısa göndertmenin kolayını buldu. Madanoğlu bu tasfiye kararında' rol oynamamış değildir. Ama tatbikatında pek bulunamadı. İş, daha ziyade "Türkeş Grubu"nun hazırladığı listeler esasına göre yapıldı. Ne var ki, hâdise doğrudan doğruya Komitenin ye sonra da Türk Silahlı Kuvvetlerin bütününün malı oldu, o devrin dokunulmasından ziyade dokunulmamasında millî menfaat ve fayda bulunan bir tasarrufu haline geldi. Onun içindir ki şimdi millet, Eminsu diye bilinen zümreden anlayış ve akl-i selim beklemektedir.

Madanoğlunun Ankaradan uzaklaştırılması için son teşebbüs, Türkeşin telkiniyle Gürselin -o tarihte Gürsel, Türkeşe henüz tam bir teşhis koymamıştı- Ankara Komutanına Diyarbakırdaki 7. Kolordunun komutanlığını teklif etmesi oldu. Madanoğluya, oradaki durumun böyle bir tayini gerektirecek halde olduğu ifade edildi. Madanoğlu istifini bozmadı:

"— Emredersiniz, giderim. Fakat, benim kanaatimce Ankarada kalmam daha hayırlıdır" dedi.

Madanoğlunu uzaklaştırmaya zaten fazla gönlü olmayan Gürsel ısrar etmedi.

Grup teşekkül ediyor

"Bütün bunlar olup biterken, memleketin yüksek menfaatlerini kendilerinin gidici olmamasında görenler -zaten, böyle işlerde hep bahis konusu olan sâdece millî menfaattir!- geniş bir kampanya açtılar. Her gittikleri yerde, memleketin kendilerinden hal çâresi bekleyen dertlerini terennüm, ediyorlar ve bunların politikacılar marifetiyle, bir demokratik sistem içinde halledilmesinin imkânsızlığını açık açık söylüyorlardı. Bu. kampanya, en ziyade rağbeti -kendinizi sıkı tutunuz- Gökhan Evliyaoğlu ile Hami Tezkanın idaresindeki Havadis gazetesinde buldu. Yaz ortasından itibaren, Türkeşin aracılığı ile, Havadis adeta "14'ler"in yayın organı haline geldi. Gazetede her gün ya Alpaslan Türkeşin, ya Numan Esinin, ya da Muzaffer Özdağın bir poz resmi çıkıyor, isimleri manşetleri süslüyor, başmakalede -Peyami Safa yazıyordu- veya fıkralarda -en çok, bugünün ateşli A. P. milletvekili Gökhan Evliyaoğlununkilerde- fikirlerinin savunması yapılıyordu. O kadar ki, Peyami Safa ve Havadis İnkılâp Mahkemelerinin 1 numaralı şampiyonu oldular.

Eylül ayı işte böyle gelip çattı. Bu arada, Türk Kültür Dernekleri en iyi niyetlerle kurulmuştu. Türkeş onları, kısa zamanda kendi adamlarıyla ve ideal arkadaşlarıyla boğdu. Eylül ayı, "Türkeş Grubu"nun en faal aya oldu. Muzaffer Özdağ Gaziantepte öğretmenlere öğretmenliğin, adalet mensuplarına adaletin inceliklerini parlak nutuklarla anlattı.' Numan Esin tamirde bütün parlamenter rejimi kötüleyen ve 27 Mayısın mânasını değiştiren sözler sarfetti. İzmirin kurtuluş bayramı günü genç yüzbaşı şöyle söyledi:

Erkanlı hava alanında gazetecilerle

Yanlış ata oynamanın sonu

"— Memlekette taraflı, gayrı âdil bir idare vardı. Sâdece 1950-60 arası değil! Yıllardan beri idareciler milleti ihmal ettiler. Biz ihtilâli, yalnız menfaat kapılarım çalan politika simsarlarının elinden milleti kurtarmak için yaptık. Yıllardan beri, politikacılar birbirine düştü!"

Ondan bir hafta sonra gene Özdağ, inanılmaz bir fütursuzlukla İstanbul Üniversitesinin öğretim üyelerini büyük konferans salonuna topladı ve bir nutuk çekti. Söyledikleri şuydu:

"— İnkılâp; sâdece milleti soyan politikacılara karşı değil, Türkiyenin kaderini de düzeltmek için yapıldı. Var olmak yaya yok olmak! İşte, milli hareketimizin parolası. Seviyi bu iken demokratik nizam fanteziyi ve oynanan oyun da komedyaya benzer. Bu seviyeyi, çağdaş uygarlık seviyesine biz çıkaracağız!"

Bu edebiyat, bütün Türk Basınında hemen sâdece Havadisi kendisine müttefik buldu. 20 Eylül günü Gökhan Evliyaoğlunun gazetesi "Siz ihtilâlcisiniz diyenlere, biz İnkılâpçıyız deyin" diyor ve askerlere, iktidarı bırakmamalarını tavsiye ediyordu.

Ancak, bu geniş kampanya M. B. K. nin aklı başında üyeleri üzerinde kırbaç tesiri yaptı. Artık yollar adamakıllı Ayrılmıştı. Bir felaketin önlenmesi isteniliyorsa, önce "Kudretli Albay"ın kendi kendine giydiği kudret hırkasını üzerinden almak lâzımdı.

22 Eylül günü, Komitenin "Basiret Grubu"nun Gürseli ikna etmesi üzerine Alpaslan Türkeş Başbakanlık Müsteşarlığı görevinden istifa etmek zorunda kaldı. Ertesi gün Havadis, haberi şöyle veriyordu: "Halen M. B. K. üyesi olan Kurmay Albay Türkeşin daha mühim bir vazifeye getirileceği de söylenmektedir."

. Aslında Türkeş, oyuna gelmişti. Zira kendisinin Başbakanlık Müsteşarlığından ayrılmasıyla birlikte Madanoğlunun Ankara Komutanlığından, Osman Köksalın da Muhafız Alayının başından ayrılacağım sanıyordu. Nitekim, elindeki yayın organ-

Numan Esin hareketinden önce hava alanında
Yel üfürdü, su götürdü

lan vasıtasıyla böyle bir havanın yaratılmasına çalıştı. Fakat, bir netice alamadı. Madanoğlu ve Köksal kımıldamadılar.

Çetin çekişmeler

T'ürkeşin Müsteşarlıktan ayrılması, Grubun ilk büyük ve gösterişli hezimeti oldu. Ancak mücadele daha da çetin hal alarak devam etti. Taktik sayesinde gidiciliğe yanaşmayanlar, Komite toplantılarına hakim olmaya başladılar. Onlar plânlı hareket ediyorlar, halbuki karşı taraf aynı tesanüdü gösteremiyordu. Tam oy zamanı, toplu halde ortaya çıkıveriyorlar veya bir meselenin müzakeresini arzuladıkları ana sıkıştırıyorlar gündemi tanzimde söz sahibi oluyorlardı. Komitede olup bitenler günü gününe başkent kulislerine aksediyor, oradan da etrafa yayılıyordu.

Cemal Gürsel, Komiteyi hep dağıl maktan kurtarmaya çalışıyor, "Albaylar Grubu"nun yanında bulunduğu halde zevahiri korumak için doğru haberleri yalanlıyordu. Eylülün sonunda şöyde bir açıklama yapmak «orunda kaldı: "Bir kaç zamandan beri yerli ve yabancı bazı gazete ve mecmualarda güya M. B. K. nde ikilik ve Komite içinde diktatoryaya gitme temayülünde bulunanların olduğu.." Gürsel, bu haberleri tekzip •diyor ve birlik, beraberlikten bahsediyordu. Tabii Havadis derhal ta "zoraki açıklama'nın üstüne atladı ve Peyami Satanın kalemiyle 3 Ekimde Tezvir Şebekesi"ne çattı.

Ekim ayı, daha da gürültülü geçti. Komitenin Orhan Erkanlı ve Orhan Kabibay gibi sahiden vatansever, vasıflı üyeleri "Türkeş Grubu"-nun tam manasıyla malı haline geldiler. Memleketin menfaatini, kalmakta ve bir takım işleri yapmakta görüyorlardı. Ancak ta işler, salon sosyalistlerinin iki viski kadehiyle üç ipekli parçası arasında fikriyatını yaptıkları hoplamak, zıplamalı kalkınmaydı.

Aslına bakılırsa, M. B. K. nin başlangıçtan beri bir büyük talihsizliği olmuştur. İlk günden itibaren, yeni kudret sahiplerinin etrafı en seviyesiz ve en kötü müşavirlerle çevrilmiş, bu müşavirler onlara hep hata üstüne hata işletmişler, başkalarına satamadıkları bir takım abuk sabuk fikirleri onlara parlak keşifler olarak satmışlardır. Bunların arasına maksatlı şahıslar da katılınca, Komite onlardan yakasını bir daha kurtaramamıştır. M. B. K. adam seçememenin cezasını pek pahalıya ödemiştir. Yok şu seferberliğiydi, yok bu seferberliğiydi gibi meseleleri pek basite irca eden akıllar kendilerine hep o müşavirler tarafından verilmiştir. ye Komiteciler bu yolun çıkar yol olmadığını söyleyen iyi niyet erbabını bir ara düşman gözüyle görmeye başlamışlardır. Hele, gidici olmama temayülüne karşı Menderes devrinde "Bir Kısım Basın" diye anılan Basın ciddi vaziyet alınca ve bir yaylım ateş açınca ipler büsbütün kopmuştur. O kadar ki, Ekim başında Basın ile Komitenin o kanadı karşı karşıya halde bulunuyordu.

İstanbul marifetleri

Ekimin başında, durum böylesine gerginken Cemal Gürsel yanma Muzaffer Özdağı alarak İstanbula gitti. İstanbula gelişte Devlet Başkanı üniformalıydı, genç yüzbaşı sivil Muzaffer Özdağ koca koca generallerin önünde yürüdü, kendilerini karşısında ayakta tutmaya kalkıştı, görülmemiş çalım sattı. Bu sırada Numan Esin de İstanbuldaydı. 5 Ekimde vilâyette gazetecilerle görüştü. Tezi şuydu: Kemalizm kalkınmalıdır! 7 Ekimde ise Özdağ T.M T. F. da meşhur haykırışını yaptı: "Bâbiâlide ağalar vardır. Turdu Demokrasiye götürürken Bâbıâliden de geçeceğiz." Söz, Bâbiâlide bir Soğuk duş tesiri yaptı ve gerginliği büsbütün arttırdı. "Türkeş Grubu", artık muallakta kaldığından ve milletin -Havadis gazetesi hariç- desteğinden mahrum olduğundan habersin, mukadder akibetine doğru dolu dizgin gidiyordu. Ama Havadis, kendilerini tutuyordu ya.. Peyami Safa, 8 Ekim günü etrafa bir tehdit salladı: "İmâ yoluyla, bazen de açıkca A. Türkeşe çatanlar baltalarını hangi taşa çarptıklarını düşünmelidirler." Aynı gün Muzaffer Özdağ "Milletin kaderini aşınmamış bir kadroya teslim edeceğiz" diyor ve Havadisin manşetini işgal ediyordu.

"Türkeş Grubu"nun başlangıçtan itibaren hedefi, M. B. K. ile C. H. P. yi uzak tutmak olmuştur. İki Grup arasındaki her teması kötülemişler, Şamata kopararak bunu engellemişlerdir. İhtilâlin ilk yazında, bizzat İsmet İnönüyle pek az Komite üyesi konuşmak cesaretim göstermiştir. Hemen hepsi, karşı, taraf m bunu istismarından çekinmişler, bir garip ruh haleti içinde oyuna gelmişlerdir. Türkeş bunu sağladıktan sonra, D. P. mensuplarına şirin görünme hevesini ve ihtirasına oradan destek sağlama arzusunu hiç terketmemiş, hep o istikamette çalışmıştır.

Ekim sonlarında Gürsel, gene özdağı alıp Erzuruma gitti. Ama Erzurumdaki komutanlar, genç yüzbaşının hafifliklerini İstanbuldaki komutanlar kadar hafife almadılar. Hava alanında, az kaldı bir hâdise cereyan ediyordu. Mesele, Gürselin pres tiji ve otoritesi sayesinde önlenebildi. Ama bu, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ruh haletim İhtilâlin başına gösterdi.

. İşte, meşhur "147'lerin tasfiyesi" bu sırada, bir gece yarısı M. B. K. ilden çıkarıldı ve kıyametin koparılmasına yol açtı. Hoplamak zıplamalı tasarruflar süratlenmişti. "Türkeş Grubu" temizliğe başlamıştı. Ortalık adamakıllı karıştı. Artık başkentte, M. B. K. nin "İtidal Grubu" içinde harekete geçme zamanının geldiği açıkça konuşuluyordu.

Tehlikeli Kasım

Kasım ayı, Türkeşin ve bazısı isteyerek, bazın hâdiselerin tabiatı icabı onun dümen suyuna kapılmış arkadaşlarının son kozlarını oynadıkları ay oldu. O ayın başında, Komitede "kalmak mı, gitmek mi" meselesi açık açık tartışıldı. "141er", bir formülünü bulup gidici olmamayı tavsiye ediyorlardı. Bu zavallı memleketi kime bırakacaklardı ki? Başta Madanoğlu, Köksal, Okan, Acuner, Aksoyoğlu, Kuytak, Ataklı ve o grubun diğer albayları şiddetle itiraz ettiler. Buna rağmen, Türkeşle arkadaşları içerdeki ve dışardaki faaliyetlerine devam ettiler.

5 Kasım günü, meşhur Havadis gene Türkeşle doluydu. Türkeş 4 Kasım günü Ticaret Yüksek öğretmen Okulunda bir konferans verdi ve hayat felsefesini bir yabancı muharririn şu cümlesiyle özetledi: "Semalara nişan alınız. Semaları nişanlayan, ağaca nişan alandan çok daha yüksekleri vurur." Bu konferans hakkında, bir kaç gün sonra Gökhan Evliyaoğlu -bugünün A. P. müfriti- İhtilâlin "Kudretli Albay"ı hakkında şöyle yazıyordu: "Alpaslan Türkeş müsbet milliyetçi bir tefekkür ve kalp adamıdır. Aşk ile kin bir kalpte barınamaz. O aşkı seçmiş, kini lânetlemiştir. Sağ olsun!."

Bu övgüler Türkeşin bütün oyununu, duruma müdahale zaruretini artık hissetmeye başlamış olan ve 27 Mayısın gerçek sahibi Türk Silâhlı Kuvvetlerinin gözleri önüne seriyordu. Türk Silâhlı Kuvvetleri, nereye gitmekte olduğumuzu kendi kendine -ve Gürsele- sormaya başladı.

Son

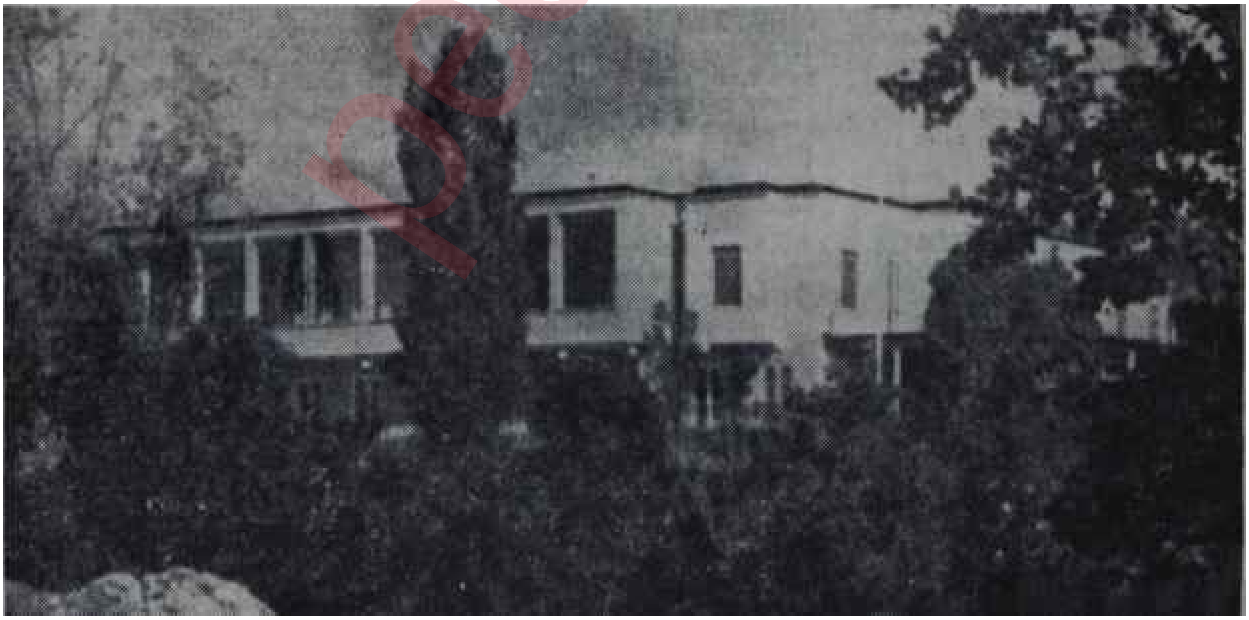
Atatürkün ölüm yıldönümü olan 10 Kasımda, iki taraf karşı karşıyaydı. O gün, Alpaslan Türkeş Ankarada Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinde konuştu. Kendisini alıp Konyaya götürmek için bir heyet hazardı. Türkeş, yanında Ahmet Er olduğu halde davete icabet etti. Bu, "Kudretli Albayı" için bir zemin yoklama seyahati oldu. İki M. B. K. üyesi, 12 Kasımda döndüler. O gün Muzaffer Özdağ, gene Dil-Tarih'te konuştu ve şöyle haykırdı: "Atatürkün eseri tehlikededir. Onu biz kurtaracağız!" Her halde bu işi, Gökhan Evliyaoğlu ve arkadaşlarıyla yapacaklardı.

Bu sırada "Türkeş Grubu"nun bilmediği, bir kaç gün önce İstanbuldan gelmiş olan Cemal Gürselin, kararını vermiş bulunduğuydu. Hakikaten, o gün hava alanında Gürsel kendisini karşılamaya gelen Madanoğluhım elini sıktıktan sonra bırakmayıp çekti ve arabasına aldı. Orada, Ankara Komutanına harekete geçme zamanının geldiğini söyledi, "Hakkın varmış Cemal" dedi. Meşhur "Ülkü ve Kültür Birliği" projesi bardağı taşıran son damla olmuştu.

12 Kasım akşamı için, toplama harekâtı plânlandı. O gece, M. B. K. üyelerinin eşleri Muhafız Alayında bir davetteydiler. Ev sahibi Köksal bir göründü, bir kayboldu. Madanoğlu daha heyecanlı bir gece geçirdi. Akşam yemeğine, Tıp Fakültesi Dekanı olan dostu Behiç Onula davetliydi. Behiç Onulun evi, Fazıl Akkoyunlunun da eviydi. Ankara Komutanı, bir bakıma, toplanacak olanların vaziyetten haberdar olup olmadıklarını da tesbit için kurdun inine girdi. Bu sırada yaverleri, evin karşısındaki kavak ağaçlarının altında bir hâdise vukuunda müdahale etmeye hazır, mevzi almışlardı.

Madanoğlu, yemekten rahat rahat çıktı. 14'ler" hiç bir şeyin farkında değillerdi. Ankara Komutanı doğruca karargâhına gitti. .Hareket plânı zaten hazırdı. Vakit tam gece yarısına geldiğinde, plânın tatbikine geçildi. (Bk. AKİS, sayı 331 - YURTTA OLUP BİTENLER)

Bu suretle, Türk Silâhlı Kuvvetleri 27 Mayısı hangi mâna içinde ve hangi hedefe milleti götürmek için gerçekleştirmiş, olduğunu ilk defa bizzat müdahale ederek dosta düşmana göstermiş oldu. Ondan sonra da, onun sadık bekçiliği görevinin başında kaldı:

Çankayadaki Cumhurbaşkanlığı Köşkü
Tarihi hâdiselerin merkez-i sıkleti

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

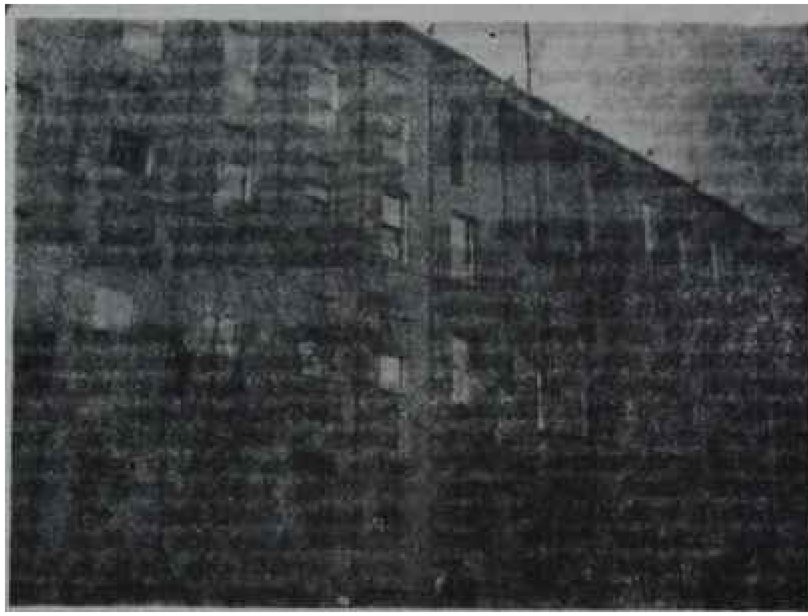
Krediler

Bolluğa doğru..

Geçenlerde bir gün Başbakan, üç önemli bankanın Genel Müdürlerini, bir görüşme için davet etti. Genel Müdürler, konunun ne okluğu hususunda pek ufak bir fikir sahibiydiler. Kredilerle alâkalı bir meselenin görüşüleceğini biliyorlardı. İsmet İnönü kendilesrine, kredilerin bollaştırılması yeya ucuzlatılması konusunda ne düşündüklerini sordu. Bankacılar, temayüllerine ve görüşlerine göre cevap verdiler. Lehte vaziyet alan oldu, aleyhte vasiyet alan oldu, ortada vaziyet alan oldu. Başbakan, çeşitli sualler sordu, itirazların sebeplerini araştırdı, lehte vaziyet alanların delillerini ölçüp biçti. Sonra, kendilerine teşekkür etti.

Ama mesele, orada bitmedi. Bugünlerde iktisadi hayatın, Bütçe sonrası devrinde bir canlılık gösterdiği sırada Banka Kredileri meselesi Hükümetçe yeniden ciddiyetle ele alınacak ve her halde, ucuzluğa değil ama bir bolluğa, daha doğrusu ferahlık ve rahatlığa gidilecektir. Böylece, piyasanın sıkıntılarından biri olan para darlığına çâre bulunacaktır.

Doğrusu, istenilirse bugün, Türkiye bir deflasyon içindedir. İktisadî hayat için deflasyonun enflasyon mesabesinde olduğu herkesin bildiği bir gerçektir. İki hal de, az alındığı takdirde deva çok alındığında şehir tesiri yapan ilâç gibidir. Türkiye, daha ziyade enflasyonun ıstırabını çektiğinden memlekette ona karşı bir allerji vardır. Ancak, deflasyonun da aynı derecede zararlı ve tehlikeli Olduğu çok defa gözden uzak tutulmaktadır.

T. C. Merkez Bankası binası
Görmüş ve geçirmiş

İçinde bulunduğumuz deflasyon, bir garip deflasyondur. Bu, Hükümetin malî politikasının icabı ve neticesi olmaktan uzaktır. Tam ak3ine, Hükümet ekspansiyonu şiddetle arzulamaktadır. Tedavüldeki para hacmi bunu sağlamaya yetecek genişliktedir. Hattâ, bu hacim hiç bir zaman bu derece artmamıştır. 27 Mayıs 1960 günü Merkez Bankası bültenlerine göre tedavüldeki para miktarı 4 milyar 488 milyon 975 bin 127,60 lira iken, bugün tedavüldeki para 4 milyar 829 milyon 498 bin 365 liradır ve bir para darlığı kendini kuvvetle hissettirmektedir. Bu, deflasyonun bir "Hükümet deflasyonu" değil, tâbir caizse bir "piyasa deflasyonu" olması neticesidir.

Dön baba, dönelim

Tedavülde resmen mevcut paranın, bir hesaba göre 1 milyarın bir başka hesaba göre yarım milyarın üstünde bir kısmının aktif rol oynamadığı bir gerçektir. Bu para, çeşitli sebeplerden ötürü piyasadan çekilmiştir. Şimdi herkes bunu, şahsi temayülüne ve menfatine göre bir sebebe bağlamaktadır ama, aslında bu, ihtilâllerin getirdiği güvensizlik havasının tabii bir neticesidir. 0u veya bu tedbirle değil, umumi hayatımıza bir bütün olarak güven avdet etmedikçe havanın değişmesine imkân yoktur. Bu ise, ister istemez yavaş yavaş olacaktır. Hükümet, bu yavaşlığı hızlandırmak istemektedir. Kredi musluklarının açılması, bunun neticesi olacaktır.

Bugünün derdi, sâdece ortada görülmeyen para da değildir, iyi günlerde sermaye, yılda üç, dört defa dönerken ve bu hareketten bereket hasıl olurken şimdi işleyen sermaye de çok zaman bir turdan fazlasım yapamamakta, iştira gücünün, daha doğrusu satın alma isteğinin bugünkü durumu karşısında nefesi çabuk kesilmektedir. İşleyen demirin ışıldadığı sözü, İktisadımız için hiç bir zaman bu kadar önemli olmamıştır.

Ancak Hükümeti, krediler konusunda daha cömert davranmaktan alakoyan bazı ciddî endişeler vardır. Bunların başında, bizim özel sektörümüzün, bazı ,stisnalar dışında pek iptidai, Alaturka ve basit olması, ütelik kendini derleyip toplamak için hiç bir gayret göstermemesi, hatta organize dahi olmaması gelmektedir. Düşünmek lâzımdır ki İstanbulun iş muhitlerinde krediler flok kere sayfiye masrafını karşılamak, hanımefendilerin Avrupa yolculuklarının karşılığını ödemek veya cari harcamaların ek fonunu teşkil etmek için kullanılmaktadır. Bu, şüphesiz bîr suiistimaldir. Kredi bollasınca, hele ucuzlayanca suiistimalin derecesinin artmasını beklememek için bizim özel sektörü hiç tanımamak lâzımdır.

Gerçi, bir takım kayıtlarla bir nizam koymak, bankaların daha ciddi çalışması neticesi bir kontrol sistemini kurup işletmek kabil olabilir ama toplumumuzun topyekûn şartları da ortadadır. Her halde bu itirazlar, malt hususların yanında, Hükümeti kredi konusunda geniş düşünmekten alakoyan belli başlı unsurlardır ve haklılık dereceleri münakaşa kaldırmamaktadır.

Sektör hesabı

Bugün başkentin mail çevrelerine hâkim olan görüş, verimli bazı sahalarda kredi musluklarını gevşetmektir. Bu sahaların başında sanayi ve madencilik gelmektedir. Hükümet, memleketin ihracat imkânlarını azami derecede arttırmak niyetinde olduğundan ve madenlerimizin aşağı yukarı bakir bir saha teşkil etmesi neticesi o sektör yakın alâka görmeye namzet sektörlerin başında gelmektedir. İthalat güçlükleri dolayısıyla sanayimiz de Hükümetin desteğinden büyük Ölçüde faydalanacaktır. Onların yanında, ciddi çalışacak özel sektöre, hususi teşebbüs sahiplerinin Başbakan İnönünün İstanbul temasları sırasında duyurdukları ve arzuladıkları kolaylıklardan mümkün kısmı gösterilecektir. Nitekim, hatırlanacağı üzere İnönü Ankara - ya gelir gelmez bunlardan en acil gördüklerini kanunlaştırmıştır.

önümüzdeki günler, iktisadî bakımdan bir hareket ve canlılık devresi olma istidadındadır. Bu, her zaman olduğu gibi, gene devlet sektöründe bütçeyle sağlanan imkânların faaliyete geçirilmesi neticesi olacaktır. Mart ayı başında bir kaç temel atma töreni, bu faaliyeti açık şekilde gözler Önüne serecektir. İşler, Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından hazırlanan öncelik esaslarına göre yürütülecektir. Devlet sektörünün yanında özel sektörün tutumu, Hükümetin iktisat politikası üzerinde esaslı tesir icra edecek ve kredi meselesi de o arada bir karara bağlanacaktır.

Bir duvarın iki tarafı

Ulbrıcht

Adenauer

İçimize bakmaktan dışımıza bakmaya vakit bulamıyoruz. Dışımıza bakmıya vakit bulamadığımızdan dolayı da, bir takım allâmeler bir takım kerametlerden bahsediyorlar. "Dünya sosyalizme gidiyor", "XX. Asrın ikinci yarısında milletler ancak »ola kaymakla kalkmıyor', "Bir milletin dertlerini Demokrasiyle halletmek imkânı Artık kalmamıştır" gibi.. Ba--larımız da bunları, "Ne doğru sözler!/' diye kabulleniyor ve bu edebiyatın şampiyonlarını "Ne bilgili, ne ileri adam!." diye hayranlıkla dinliyoruz.

Biliyor musunuz ki bitirdiğimiz Kaftanın ortasında Moskovada bir Anlaşma imzalandı? Anlaşanların biri Rusyanın lideri Krutçef, diğeri Doğu Almanyanın lideri Ulbricht. Doğu Almanya korkunç bir açlığın ve sefaletin pençeni İçindedir. Bu, bir "Batı Propagandası" değildir, Anlaşma, bu esnam kabul edilmesi suretiyle hazırlanmıştır. Anlaşmaya göre Rusya, açlığın ve sefeletin yenilebilmesi, hiç olmazsa durdurulabilmesi için Doğu Almayaya kredi kabul etmektedir.

Ya, duvarın öteki tarafı? Berlinde bir şehri değil, bir memleketi de değil, bir dünyayı ikiye bölen meşhur duvarın öteki tarafı? O tarafın sakinleri, Batı Almanyanın hür, müreffeh ve mesut vatandaşları bugün, kentlerine el uzatan hemen herkese bu hürriyeti, refahı ve saadeti paylaşabil meleri için yardım etmektedirler. Amerikanın, bu işlerde 1 numaralı desteği onlardır.

İşte, bir memleketin iki parçası! Tarihi aynı, formasyonu aynı, toprağı Aynı, imkânları aynı, insanları aynı.. Bir parçası, dünya nimetlerinin hemen hepsine malik, diğer parçası karamsar, sefil ve perişan. Ama bir tek fark var: Batı Almanya kalkınmak için batı usullerini, Doğu Almanya ise demokratik olmayan bir sosyalizmi seçmiştir.

Bizim "sosyalist doktrinciler"imizi bir noktada haklı bulmamak imkânı yoktur. Gerçekten, metod meselesi milletlerin hayatında bir önemli yer işgal etmektedir. Metodu iyi seçenler, işlerinin kolaylaştığını, fena seçenler zorlaştığını pek kısa zamanda anlamaktadırlar. Bundan onbeş yıl kadar önceyi, Batı Almanya henüz kalkınmasının başındayken, demokratik bir sistem içinde, plânlı ve programlı olarak, usulü dairesinde ve bir belirli hızın üstüne çıkmadan çalışırken! hatırlayınız. O zamanlar, hoplamalı zıplamalı kalkınmanın göz boyayıcı şampiyonu Doğu Almanya AA tafralar satardı! Ne çalışma seferberlikleri, ne eğitim seferberlikleri, ne sağlık seferberlikleri ilân etmemiştir.. Netice? Sıfır! Totaliter usullerin hiç birine iltifat etmeyen, bir açık rejimin bütün icaplarım yerine getiren Batı Almanya ise bir Alman Mucizesini sabırla, sebatla, azimle meydana getirmiştir.

O da alman, bu da alman!

Evet ama, biri hür alman, öteki bizimkilerin bize tavsiye ettiklerine benzer bir rejimin almanı..

Masalları bırakalım!

Cezayir

Güzel günlere doğru

Geride bıraktığımız hafta çarşamba günü Tunusta yayınlanan bir tebliğ, 1 Kasım 1954 den beri devam eden Cezayir savaşının artık son bulacağımı dair kesin bir belirti sayıldı. Libyada, Trablusgarp şehrinde günlerden beri çalışan Cezayir İhtilâli Millî Konseyi, geçici Cezayir hükümetine Fransa ile müzakerelere devam yetkisi veriyor ve dağılıyordu.

Tebliğ kısa ve olayları takip etmeyenler için müphemdi. Fransa ile geçici Cezayir hükümeti üyeleri arasında bazı müzakerelerin geçmiş olduğunu bilenler dahi, bundan sonra devam edilmesine karar verilen görüşmelerin ne için, neye varmak için devam edeceğini sorabilirlerdi. Buna kısaca cevap vermek mümkündür: Sulh için!.. Cezayir savaşının son bulması, Cezayirin bir müstakil devlet olması için...

Haber, içine kapanık Cezayirliden ziyade, duygularım ifade etmeden duramayan ve bunun için gereken yayın vasıtalarına da sahip olan Fransızlar ve bütün hür dünya için bir müjde oldu. 11-18 Şubat tarihlerinde Fransada, İsviçre hududuna yakın Rousses'da Fransız hükümet üyelerîyle geçici Cezayir hükümetinin sorumluları arasında cereyan eden görüşmelerden sonra varılan neticeler, milliyetçi Cezayirlilerin parlâmentosu olan Milli İhtilâl Konseyi tarafından tasvip edilmiş ve geçici hükümet müzakerelere devam hususunda yetkili kılınmıştı. Esas itibarile "ateş kes" kararını vermeye bu Millî Konsey yetkili olduğundan, bu selâhiyet devri, geçici hükümeti sulh akdine ve bununla ilgili işlemlere yetkili kılmakta idi.

İşin evveliyatı

General De Gaulle iktidara geldiğinden beri Cezayirin kendi kaderi hakkında karar vermeye yetkili olduğu vakıasını bir kere dahi açıktan reddetmiş değildir. Ancak, Devlet Başkanı, çeşitli şartların yarattığı çeşitli baskılar altında bu fikrini çok zaman "boyamak" zorunda kalmıştır. Şu kadar var ki, 1 Kasım 1954 den, yani Cezayir savaşının başlamalından beri bir çok defa isim ve hüviyet değiştiren milliyetçi otoriteleri "makbul muhatap" kabul eden değilse bile, onlara bu sıfatla müzakere fırsatını veren ilk Fransız idarecisi General De Gaulle olmuştur. Bir asker olarak General De Gaulle, câri şartlar içinde, müzakerenin ancak "tüfeğin tetiğine kumanda edenlerle". mümkün ve semereli 'olacağına inanmıştır. Günün şartlarına göre değişen nutuklarında Fransız devlet başkam bu hedefi hiç bir zaman gözden kaçırmamış gibi görünmektedir.

Kerim Bilkasım, Yezid ve Bin Tobbal

Son perde mi?

De Gaulle'ün, Cezayirli milliyetçilerle müzakere açılmasını sağlayan son nutukları 29 Aralık 1961 ve 5 Şubat 1962 tarihlerini taşımaktadır. Evlan ve Lugrin müzakerelerinin akametinden sonra bu müzakerelerin gizli cereyan etmesinde faydalı bir taraf görülmüş ve sorumlular 11 Şubatta buluşmadan evvel bir hayli sûren gizli konuşmalar olmuştur. Bu konuşmalarda, Fasın delâletile, Muhammed Yezidin hayatî bir rol oynadığı, hatta 5 Şubat nutkunun hazırlanmasına iştirak ettiği bilinmektedir.

Konuşmalarda iki büyük dosya hazırlanmıştır ki, bunlardan biri "ateş kes" şartlarına, diğeri ise siyasi aranjmanlara aittir. 11 Şubatta Rousses'da başlayan müzakerelerde bu ikî büyük dosya Üstünde durulmuştur. Müzakerelere kimler katılıyordu? Cezayirüler tarafında, geçici hükümet Başkan Yardımcısı Kerim Bilkasun, Devlet Bakanı Lahdar bin Tobbal, Dışişleri Bakam Saad Dahleb, İstihbarat Bakanı Muhammed Yezid...

Fransızlar da yüklü bir kadro ile gelmişlerdi: Cezayir işlerini yönet» mekle görevli Devlet Bakanı Louis Joxe, Ulaştırma ve Bayındırlık Bakanı Robert Buron, denizaşırı topraklar ve Büyük Çöl meseleleriyle görevli Devlet Bakam Jean de Broglie.

Fransız Bakanları bir dereceye kadar parlâmentodaki eğilimleri de temsil etmekte idiler. Fakat müzakerelerde en önemli rolü oynayan ve General De Gaulle'ün itimadına yüzdeyüz mazhar olan Joxe ve etrafındakilerin hazırladıkları dosyaların hiç açık bırakmayan ve realiteleri muhataplarının gözleri önüne bütün çıplaklığı ile seren dosyalar, öyle anlaşılıyor ki, Cezayirlileri de teemmüle sevkedecek mükemmeliyette ve o nisbette müzakere ve tartışmaya müsait görünmüştür. Buna karşılık muvakkat Cezayir hükümeti üyeleri de açık vermemeye çalışan karşı tekliflerde bulunmak zorunda kalmışlardır

Redingotlu ihtilal

Cezayirli ihtilalcilerin dosyalar, maddeler, terimler üzerine eğilişleri, bu ihtilâlcilerin, karşılanndakilere denk bir müzakereci olmaya azmetmeleri ve bunu başarmaları Tunusta ve dâva ile ilgili diğer Arap memleketlerinde sempati ile karışık bir gülümsemeye yol açmış ve "Bizim ihtilâlciler redingot giydiler" sözü sık sık tekrarlanır olmuştur. Fakat işte, birçok hallerde olduğu gibi, redingotun fazileti kendini göstermekte gecikmemiş ve milliyetçiler, en azından, General De Gaulle'ün endişelerini anlamaya, hatta, biraz daha ileri giderek, Cezayiri terketmek istemeyen ve bunu temin maksadile gizli ordu teşkilâtı adı altında tethişçi bir şebeke kurmuş olan müfrit Avrupalılara karşı General De Gaulle'ün şahsında bir müttefik görmeye bile meyletmişlerdir. Bu noktada, paradoksal de olsa, "O. A. S." ın -gizli ordu teşkilâtı - Cezayir - Fransa yakınlaşmasında rol oynadığını söylemek mümkündür.

Böyle bir ittifak havası içinde başlayan konuşmalar iki büyük dosya üzerinde bir anlaşma imkânını gösterince, evvelâ 20 Şubatta muvakkat Cezayir hükümeti Tunusta bir toplantı yapmış, bunu ertesi günü Fransız kabinesinin toplantısı takip etmiştir. Fransız hükümetinin müzakere sonuçlarını tasvip ettiği anlaşılınca, ki bu daha ziyade gizli ordu teşkilâtının tethiş faaliyetini arttırması ile zahir olmuştur, mesele Cezayir Millî İhtilâl Konseyine getirilmiş ve konsey yukarıda belirtilen kararı almıştır.

Şimdi otodeterminasyon ve bağımsızlığa doğru takip edilecek yol ve merhaleler nelerdir?

Merhaleler

İhtilâl Konseyinin, müzakereye devama yetkili kıldığı geçici hükümet birkaç güne kadar Fransız hükümetile tekrar temasa geçecektir. Herşey yolunda giderse, olaylar şu şekilde biribirini takip edecektir:

1 — Ateş kes anlaşması : Bu anlaşmayı Cezayirli Bakanlarla birlikte Fransada tutuklu bulunan Bin Bella Ve arkadaşlarının da imzalaması ve hatta imzadan sonra tutukluların Fas makamlarına teslim edilmesi ihtimali vardır. Niçin Fas makamları? Çünkü müzakerelere rağmen Fransa el'an muvakkat Cezayir hükümetini hukuken tanımamıştır.

2 — Pariste ve Tunusta aynı zamanda ateş kes kararmış ilanı,

8 — Cezayirin geleceği hakkında müsterek bir beyanat.

4 — Cezayirde geçici icra organıma kurulması ve geçici asayiş kuvvetlerinin teşkili.

5 — Referandum.

6 — Bağımsızlık.

Ateş kes müzakereleri başladığı zaman bütün bu meseleler üzerinde bir kere daha durulacağı ve nihai karara varmak için çalışılacağı şüphesizdir. Cezayirliler hu işin bir hafta kadar saman alacağına kaani görünüyorlar. Paris yorumları ise, 8-4 günden bahsetmektedir. Ancak, yukarıda «ıralanan maddelerle ilgili bir hayli mesele vardır ve bunlar üzerinde henüz tam mutabakata varılamamış olduğu da bilinmektedir. Meselâ, Geçici İcra Organına bir Cezayirlinin başkanlık etmesi kararlaştırılmıştır, fakat şahıs tâyin edilmemiştir. Bu kimsenin iki tarafça da kabul edilebilecek bir şahsiyet olması gerekmektedir. Bundan başka Geçici İcra Organında iki tarafın ne ölçülerde temsil edileceği meselesi da vardır.' Cezayirliler bilhassa bu noktada ihtiyatlı davranmaktadırlar. Çünkü, geçici devrede Fransanın hukuki ,hükümranlığının devamı kabul edilmiştir. Cezayirliler bu devre içinde bir tuzağa düşmekten haklı olarak endişe etmektedirler. Zira bir kere milliyetçi kuvvetler dağıtılınca, gerekirse bunları tekrar toplamak güç olacaktır.'

Uyruklar meselesi

Cezayir bağımsız devlet olunca, memleketteki 1,5 milyona yakın Fransızın uyrukluğu ne olacaktır?

Fransızların tezi şudur: Bağımsızlık ile beraber Fransızlar topyekûn ve otomatik olarak Cezayir tâbiyetine geçmeli, fakat sonra bundan cayabilmeleri imkânı kendilerine tanınmalıdır.

Cezayirliler ise bidayette şu formülü ileri sürmüşlerdir: Fransızlar Cezayir uyruğu olmayı talep etmelidirler ve her talep Cezayir makamları tarafından incelenmelidir.

Sonunda ortalama bir hal tarzına varıldığı sanılmaktadır. Buna göre, bağımsızlıktan itibaren beş yıl süre içinde Fransızlar tercihte serbest bırakılmalıdırlar. Fakat Cezayir uyruğu olmak için yapılacak taleplerin hiç, biri reddedilmemelidir.

Buna Cezayir murahhasları bir kayıt daha ilâve etmişlerdir: Cezayir makamları mahdut sayıda olmak şartile bazı "istenmeyen" şahısların talebini reddedebileceklerdir.

Referandum ve ötesi

Cezayirde yapılacak referandumda iki sual sorulacaktır:

1 — Bağımsızlığa taraftar mısınız?

2 — Bu bağımsızlığın Fransa ile işbirliği çerçevesinde tahakkukunu ister misiniz?

Her iki suale de kuvvetli bir çoğunlukla "evet" cevabı verileceği sanılmaktadır.

Bu arada Fransada da bir anayasa referandumu yapılacak, aynı zamanda teşrii seçimlere gidilecektir. Bu itibarla Meclisin, normal döneminden bir yıl kadar evvel değişmesi ihtimali vardır.

Şimdi son güçlükleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Büyük Çöl meselesinde, Cezayirin hükümranlık hakkı esas itibarile tanınmıştır, fakat petrolü işletme ve çölün diğer servetlerini değerlendirme bahsinde bazı takıntılar mevcuttur.

Merselkebir üssünün Fransaya kiralanması bahsinde bir takım teknik güçlüklerin giderilmesi gerekmektedir.

Bağımsızlıkla beraber Cezayir tâbiyetini seçmeyecek olan Fransızlara verilecek garantiler üzerinde tam bir anlaşma olmadığı anlaşılmaktadır.

Nihayet, yukarıda işaret edildiği gibi, geçici devrede idareyi ele alacak olan icra organı ve asayiş kuvvetlerinin kuruluş şekli üzerinde tam mutabakat yoktur,

Bütün bunların kısa zamanda halledileceği, yani ateş kesilmesine mâni sebeplerin ortadan kaldırılacağı ve muhtemel olarak şeker bayramı topları atılırken meşum bir savaşın son gürültülerinin de duracağı ve bu suretle müslüman Cezayirin iki bayramı bir arada kutlayacağı umulmaktadır.

Türk - İtalyan Dostluğu Cemiyetinin üyeleri, Gara yarın eski sergievinde konser tertip etti.

O sergievi uzun seneler hiçbir işe yaramamıştır. Neden o kadar büyük tutulmuştu, Allah bilir? Senelerce boş, soğuk, lüzumsuz durdu. Şimdi içerisine Ankaranın en geniş konser salonu yerleştirildi. Uzun bir salon, arka sıralar kademeli. Af gibi... Ulay Paşanın düşündüğü af gibi...

Böyle dostluk cemiyetinin tertip ettiği konserler hem mânâsız olur, hem de başarılmamış mektep müsamerelerine döner. Manasızdı. Mektep müsamerelerine döndü de... Konseri bu havadan kurtaran, o da sonunda, Ferhan Onat oldu.. En ağır parçaları, Şeref Gürsoyun deyimiyle "bülbüller gibi söyliyerek"... Şeref Gürsoy "Lucia" operası için söylemişti bunu. Fakat o müsamerede de Ferhan bülbüllüğünden birşey kaybetmemişti. Bütün İtalyan Büyükelçiliği mensubu hazırdı ve hayranlıktan "bene, benissimo"ları bastırıyorlardı.

"— Bene!.. 'Benissimo Ferhan!.."

*

Ya herkese ayni usûlü tatbik etsinler, ya kimseye hiçbir usûl tatbik etmesinler. Öyledir, biri kayırılmakmı isteniyor, bütün kanunlar silindirle çiğnenir... Biri kayırılmamak mı isteniyor, bütün kanunlar kale gibi karşısına dikilir... Şu basın ataşeleri meselesi hâlâ bir arap saçı... "İngilizcesi akademik değil" diyorlar, bilini jgjohdermemek istedikleri zaman, Veya "boyu yeter derecede uzun değil" gibi sebepler buluyorlar.

Halbuki bir zamanlar "yıldız" tâyinler vardı -Ahmed Yıldızınkilere öyle deniyor-, hiçbir şart koşulmuyordu. "yaptık oldu" dan başka...

"— Efendim, biz tâyin ettikten, biz münasip gördükten, biz yolladıktan sonra, imtihan neymiş!..."

İmtihan, imtihan!.. Yıldızlar gelip geçer, kornetler kaybolur... Komiteler de... İmtihan? İmtihan kalır...

Kimse, "Rüknettin Ulutuğ gibisi gitmesin" demiyor. "Şartlar! doldurmayan öbürleri geri gelsin" diyor, herkes...

Artık herşey keyif ve keyfîlikten başka şeylere bağlanmalı!

*

Ankara gazetecilerinin ananevi yıllık balosu 24 Mart cumartesi gecesi Opera salonlarında verilecek. Bakan eşleri, büyükelçi eşleri ve Ankara sosyetesinin tanınmış hanımefendilerinden kurulu Balo Komitesi hazırlıklarına iki ay önceden, büyük bir ciddiyetle başlamış bulunmaktadır.

Balonun her yılkinden daha mükemmel ve neşeli geçmesi için hiçbir fedakârlıktan çekinilmemektedir. Bilhassa, gazetecilerden yardımlarını esirgemiyen Vali ve eşi Münevver Teoman, bu hususta büyük bir titizlik göstermektedirler.

*

Osman Alişiroğlunun -C.H.P.- iyi koca olduğunu, kurna başında da, kurna dışında da belli eden hanımı konuşuyordu:

"— Baloya gittik. 1500 liraya bir tuvalet yaptırdım, aynisinden de bir ayakkabı... Baktım ki herkes durmadan oynuyor, ben de bizimkine 'kalk' dedim.. Bizimki 'otur oturduğun yerde' dedi. 'Bu yaştan sonra hoplama zıp lama nemize gerek? Varsın başkası hoplasın...' Vallahi, ben bilmeye bilmeye kalkacakım, bana kalsa... Amma Ve lâkin, şim'den sonra dans dersi alacağım, saati 1000 liradan dahi olsa..."

Dostlarımızın maddî durumlarının bu kadar parlak olmasına insan sevinmekten başka bir şey yapma*!-

Politikacı ve eşlerinin alacakları ders dans dersi ola!.. Başka derslere vaki kalmadan... Bu da vatandaşın temennisi!..

(İstanbul 5. Sulh Ceza Mahkemesi eliyle aldığımız tekziptir)

Akis dergisi Yazı İşleri Müdürlüğüne Ankara 19/2/1962 -gün, 399. sayınızın 28. sayfasında şahsımı hedef tutan yazı hilafı hakikattir:

1 — Dairemizde binlerce imza tasdiki yapılmaktadır. Mevzubahs muameledeki istek imza tasdiki olmayıp, mahkemeye hitaben yazılmış, muayyen meblağı ihtiva eden borçtan feragati mutazammın bir dilekçeye, imza tasdiki süsü verilerek, harçlar ve Damga Resmi Kanunlarına göre ilsakı gereken harç ve resimden kaçmak suretiyle kanunsuz bir tasdik talebidir.

2 — Alâkalılara, harç ve resmin alınarak tasdik yapılabileceği bildirilince umum muvacehesinde bağırarak başkâtibime ağır hakarette bulunmuşlarsa da bu fiillerinden dolayı haklarında bir muamele yapılmamıştır.

S — Bilâhare başka noterde dilediği şekilde tasdiki yaptırdığını bildirmeye gelen şahsın kavgacı maksadı anlaşılarak daireyi işgal etmemesi rica edilmiştir.

4 — (Avaz avaz bağırarak) Vekillikten bahisle öğünmek, tab'ıma da, hadise mahiyetine de uymaz. Kendi hareketlerini bize tahmil maksadile, tamamile uydurma bu beyanın, sevilen bir mecmuada neşri teessürü mucib olmuştur.

Ayrıca (Vekil - Noter), (Fantezi-H Noter), (Çok durulmuş vekil), (imza tasdiki yapmama fobisi) gibi tabirler, Akis gibi ciddi bir dergi sütununa hiç de yakışmayan isnatlardır.

Bu açıklamanın ilk çıkacak sayınızın aynı sayfasında neşrini rica ederim.

Beyoğlu Beşinci Noteri
Zühdü Tarhan

Münevver Teoman
Dikkatleri çekti

Birşey başarıya ulaşmazsa, artık en olmıyacak kişilerin tenkidinden geçilmez. Talât Aydemire hücum eden edene!.. Karanın veremedi, zamanını seçemedi, operasyona ters taraftan başladı diye... En şirin tenkit bir hanımdan geliyor... Eski Emekli Sandığı İdare Meclisi Reisinin hanımı Hatice Çetinden:

"— Allah Allah, ihtilâl böyle mi olur? Güpegündüz, el âlemin önünde... Gece olur ihtilâl, gece karanlıkta..."

Hamfendi de saatini beğenmemiş... Duydunuz mu Albayım?.. Bir daha sefere saatını iyi ayarlayın..

K A D I N

Moda

Aksesuarın önemi

Açık kahverengi elbiseli, ince, zarif, genç kadın, birbirine geçme iki salonu dolduran misafirlerine gülümsiyerek baktı, sonra koltuğunun altındaki yastıkları bos kalan yerler» serpiştirdi. Böylece herkese oturacak bir yer temin edilmiş oldu.

Olay, feride bıraktığımız hafta içinde birgün, Vali Dr. Reşit caddesinde bir apartman katında geçiyordu. Açık kahverengi elbiseli iaşe kadın, Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneğinin bir faal üyesi, Hepsen Arseldı ve o gün derneğin Moda kolunun hazırladığı toplantı için evini açmıştı. Zaten derneğin özelliği de bu idi. Toplantılar Türk ve Amerikalı üyelerin evlerinde yapılıyordu. Moda kolu daima en çok rağbet gören kollardan biriydi. Hepsen Arselin evine o gün 100'den fazla üye geldi. Önce, aksesuarın, önemini belirtecek bir gösteri yapılacak, ondan sonra Ankara Px'inin kadın berber salonu menajeri Mrs. Barbara Hamilton saç konusu üzerinde bir konuşma yapacaktı.

Moda kolu başkam Meral Sermet, bir kadının düşünerek yapılmış, iyi seçilmiş tek bir elbise ile bile şık olabileceğini ve bu elbiseyi sabahtan akşama kadar giyinebileceğim söyledikten sonra, Operada balerin olan Geyvan Balıkçıoğlu üyelere bu nazari bilginin tatbikatını hemen oracıkta gösteriverdi. Geyvan Balıkçıoğlu tok frize yünlüden yapılmış bir elbise - ceket takımı giyinmişti. Kumaşın rengi zeytin yeşiliydi. Elbise yakasız, arkadan pli kaşeli, küçücük japone kolları olan dümdüz bir elbiseydi. Ceketin açık bir erkek yakası vardı. Geyvan Balıkçıoğlu bunu, sabah kıyafeti olarak çok büyük krem rengi bîr çanta ve krem rengi ayakkabılarla giyiniyordu. Sıcak bir bahar sabahı için ceketi kullanmıyor ve kremli portakal renkli bir eşarbı şık bir iğne ile boynuna sararak elbiseye değişik bir hava veriyordu.

Gene bir sabah kıyafeti olarak elbise ceket ile de giyilebilirdi. Öğleden sonra kıyafeti için Geyvan Balıkçıoğlu yalnızca eşarbını çıkardı ve tayyörünün yakasına yuvarlak, şık bir iğne ilâve etti. Ceketsiz olarak aynı kıyafet biraz sonra şık, küçük, kalın bir zincir kolye ve sarı, kalın bilezikle hakikaten çekici bir öğleden - sonra veya öğle - yemeği kıyafeti oluvermişti. Aynı elbise, ceketsiz olarak, mükemmel bir gece elbisesi oluyordu. Bunun için bele, zeytin yeşili krep satenden genişçe bir kuşak ve boyna zengin bir inci kolye takmak kâfi idi. Yalnız-, krem rengi ayyakkabılar yerine bu defa siyah, uzun topuklu ayakkabılar vardı. Büyük krem rengi çanta kaybolmuş, Geyvan Balıkçıoğlu, eline işlemeli siyah eldivenler ve gene işlemeli küçük bir siyah çanta almıştı.

Gece için ikinci bir şekil daha düşünüldü. Manken, kolyesini çıkardı, beldeki kuşağın üstüne yıldız şeklinde taşlı büyük bir iğne taktı ve aynı iğnenin yavrusunu sol omuza doğru yaka kenarına iliştirdi.

Aksesuarların önemi bundan daha güzel belirtilemezdi.

Barbara Hamilton konuşuyor

Saç, saç, saç!

Saçlar

"Mrs. Barbara Hamilton, Türk kadınlarının çok güzel saçları olduğunu söyliyerek işe başladı. Saç herşeyden evvel vücut sağlığının bir aynasıdır. Bunu anlatabilmek için Mrs. Hamilton, saç dokusunu, resimler göstererek bir doktor titizliğiyle tarif etti. Saçların neden düz, kıvırcık veya çok kıvırcık, neden ince veya kalın telli, neden kuru, yağlı veya normal olduğunu açıkladı. Bu, saçın yapısına bağlı birşeydir. Bunları herhangi bir şekilde değiştirmek imkânsızdır. Yalnız, saçın bu yapısını bildikten sonra, herkesin saçım güzelleştirmesi, yâni onu canlı, parlak tutması mümkündür.

Böylece kan deveranı kolaylaştırılır. Saçlar senede bir ay veya altı hafta süre ile dökülür. Bunda merak edilecek birşey yoktur. Saçların ömrü dört yıldır, dört yılda bir saçlar tamamiyle değişir. Ama, Allahtan ki bu, tedricen olur.

Altı haftadan fazla süren bir saç dökülmesi için doktora başvurmak lâzımdır. Saçlara sabunlu şampuan yerine sentetik şampuanlar kullanmak daha faydalıdır. Koyu renk saçlılar yıkandıktan sonra sirke ile vs açık renkliler de limonla saçlarım çalkalarlarsa bu saçın yatkınlığım temin eder. Saç dışardan tedavi edilmez, fakat normal sıhhatli bir saç, bakımla güzel olabilir. Bakımlı ve sıhhatli bir saç, saç güzelliğinin, hatta güzelliğin esasıdır.

Saçlar birdenbire kurar, cansız bir hal alırsa, bunu dıştan değil, içten tedavi etmek lâzımdır. Dıştan yapılabilecek şey, kan deveranım temin etmek ve böylece saçların sağlığını korumaktır. Yıkanmak yalnızca temizlik değil, aynı zamanda bir saç dibi masajı olmalıdır. Parmaklarla, saç dipleri her yönden ovulduğu zaman, saçlar temizlenmekle kalmaz, aynı zamanda baş rahatlar. Şüphesiz ki baş ağrısı demlen illetin çok çeşîtli sebepleri vardır. Fakat çoğu zaman bu tip bir masaj, baş ağrısını geçirecektir. Eski Mısırlılar, saçlarını tutam tutam kıvırarak, Üç kere çekerlerdi. Bu, kam harekete getiren bir usûldür. Saçı canlı tutmak için hergün fırçâlamalıdır. Yalnız uçlarını değil, deriye temas edecek şekilde bütün tepeyi fırçalamak şarttır.

İstemek Kâfi Değildir

Jale CANDAN

23 Şubat gecesi bizim mahallede gün ağarıncaya dek ışıklar sönmedi. Camlarda, uzun zaman ses vermeyen radyolarımızın başında düşünceli, üzgün, bekledik. Bekledik ve Tanrıya şükürler olsun, 23 Şubat sabahı, umutlarla dolu, yepyeni bir gün olarak doğdu. Şimdi bu umuda yapışmak onun peşini bırakmamak, onu gerçekleştirmek için çırpınanlara yardımcı olmak şarttır. Ölüm tehlikesi atlattıktan sonra, hasta birden canlanır ama, arkadan uzun bir "nekahat devresi" gelir. İnsan zaman zaman zayıf, şüpheli, kararsızdır, bir hata yeni bir krize yol açabilir.

Bugün Türkiyede her vatandaşa, özellikle aydına düşen çok önemli bir vazife vardır. Bu, bize gösterilen selâmet yoluna girmek ve milli varlığımızı parçalara bölmek isteyen çeşitli cereyanlara kapılmadan bu yolda yürümektir. Evet, bugün memlekette, memleketi bir Ortaçağ devri memleketi seviyesine indirmeye çabalayan ırkçıların, gericilerin Atatürk ve 27 Mayıs inkılâbı düşmanlarının, bunlarla bile işbirliği yapmaktan sakınmayan kötü politikacıların, nihayet bu kara kuvvetlerden faydalanma yoluna gidon bazı solou faaliyetlerin varlığını inkâr etmek imkânsızdır. Ne var ki bunları zor kuvvetiyle değil, sayın İnönünün gösterdiği yoldan, açık bir demokratik rejim yolundan yenmeye çalışmak ta, başarının tek umududur, Bu elbette M onlara tâviz verme mânasına gelmiyecektir, Yalnız inkâr edemiyeceğimiz bir gerçek te, bizde "kötü"lerin "iyi"lerden daima daha iyi çalıştığıdır. Gerici, kötü politikacı, dini alet ederek yobazla elbirliği ediyor, köye sokuluyor ve köyü fethederek bizi kökümüzden sarsıyor, kalbimizden vuruyor. Onun yaptığının onda birini aydın neden yapamıyor? Neden aydın hâlâ köyün kapısına sokulamıyor? Bırakın köye gitmeyi, o halâ oturduğu yerden, bir köy enstitüleri meselesini bile halledip, köye uzaktan olsun ışık tutamıyor t,. Irkçı durmuyor, çalışıyor, on kutsal bir asker ocağına kadar girip konferanslar tertipliyor. Peki, bizim aydın nerede? Hop kendi çevresinde, sonu gelmez fikir tartışmaları içinde, ömür tüketmekle, pasif müdafaa ile meşgul... Yaptığı tek şey, kendi fikrinde olan yazarların yazılarından cümleler tekrarlamak ve memleketteki bu geri-ileri savaşma güzel cümlelerle katılmak, asıl savaş meydanını bomboş düşmana terketmektir.

Bugün kadın, memleketimizde, en ileri haklara kavuşmuş olduğu halde, henüz yobazın elinden kurtulamamıştır ve büyük çoğunluğu Ot memleket kanunlarına değil, gericinin kanunlarına tâbidir. Bu dorumdan bütün aydın kadınlar üzüntü duymaktayız. Bununla savaşmak için derneklerimiz, kadın teşekküllerimiz var ama, ne yaptık? Oturup konuşmaktan fazla ne yapabildik? Türkiyenin muhtelif bölgelerinde kadının sosyal hayatı, kadına statüsü nedir ve buna karşı ne yapılabilir? Bugün bizim elimizde buna ait, araştırma mahsulü bir çalışıma bile yoktur. Belki köy enstitüleri kapatılmamış olsaydı, köylü kadınlarımızın, dertlerine çare bulmalarını birgün kendilerinden bekleyebilirdik. Bugün aydın Türk kadınının bu yolda olsun çaba göstermediğini ve duruma üzülmekle yetindiğini görüyoruz. Demokrasinin bizde güç işler bir rejim olması hissini veren şey, öyle sanıyorum ki, "kötü"lerin burnun bütün nimetlerinden faydalanırken, "iyi"lerin bir kenara çekilip oturmasından ileri gelmiştir. Demokrasilerde *"zor"a,* başvurulmaz ama, kötülere karşı iyilerin de bir metodları, çalışma, ikna etme, uyarma metodları vardır ve bu yoldaki mücadele hiçbir zaman terkedilmiyecektir. İstemekle iş bitmez!

Ankara

Çocuğun ruh gelişmesi

Hacettepe Çocuk Hastahanesi Gönüllülerinin ve Türk Amerikan Kadınları Kültür Derneği Çocuk Bakımı Kolunun beraberce tertipledikleri konferansların ikincisi, Hacettepe Çocuk Hastahanesi konferans salonunda, çocuk psikiyatrı Muallâ Öztürk tarafından, geride bıraktığımız haftanın sonunda verildi. 50'den fazla anneye konuşan Muallâ, Öztürk, çevresel faktörlerin çocuğun ruh gelişmesindeki rolünü anlattı ve bunun, irsiyet faktörlerini yok denilebilecek bir dereceye indirebilecek kadar önemli olduğunu belirtti.

Çevresel faktörler okulu, aile ve toplumu içine almaktadır. Muallâ Öztürk, bu konuşmasında aile faktörü üzerinde durdu ve anne ile babanın davranışlarının çocuğun ruh gelişimi üzerindeki etkilerini tahlil etti.

Davranışlarıyla çocuğun ruh gelişiminde menfi rol oynıyan aileler bu bakımdan dörde ayrılabilir.

1 — İlginiz anne - babalar : Bu ailelerde, çocuk, kendisini bazen ilgisizliğe lâyık, sevimsiz bir mahlûk olarak kabul eder ve kabuğuna çekilir. Bazen de ailesine karşı öfke duyar, mütecaviz olur. Bu mütecavizhal aktif veya pasiftir. Aktif ise, çocuk isyanları ile, söz ve hareketleriyle bunu açıklar. Pasif ise, meselâ, ağır hareket eder, yemek yemez, tabii fonksiyonlarında bozukluk gösterir. Çocuk bazen de kendi kendisini severek, kendini tatmin yoluna gider.

2 — Daima tenkit eden sert anne - babalar : Bu ailelerde çocuk hemen hemen yukardaki tepkileri gösterir. Ta içine döner, ya isyankar olur.

3- Çocuğun üstüne titreyen anne - babalar : Bu üçüncü tip ailede çocuk olgunlaşamaz, daima yardım bekler. Çünkü böyle alıştırılmıştır. Bu yüzden, kişiliğini bulamaz.

4 — Zayıf aileler : Çocuk, her dediğinin yapılmasını ister görünürse de, aslında bu böyle değildir. Çocuk, anne VS babasının kendisinden kuvvetli olmasını arzular. Onlara, inanmak, onlara dayanmak ister. Ona lüzumlu olan şey, şefkatli bir otorite, anlayışlı bir disiplindir.

Çocuğun psişik davranışlarında aynı arazların çok değişik sebeplerden geldiği bilinen gerçeklerdendir. Özel bir soruyu cevaplandırmak için gocuğu tanımak, onu tahlil etmek şarttır, Eğer anne ve baba ile çocuk arasında bir anlaşmazlık, bir bozukluk varsa, anne ve babanın, çocukları ile olan münasebetlerini gözden geçirmeleri en başta gelen bir tedbir olacaktır. Aile kendi kendisine sık sık şu soruları sormalıdır :

1 — Çocukla aramızda gerçek bir dostluk var mıdır?

2 — Çocuktan beklediğimiz çok fazla mıdır ?

3 — Çocuktan, istediğimiz gibi olmasını mı bekliyoruz?

4 — Çocuklarımızın büyümesine müsaade ediyor muyuz?

5 — Çocuğun kendi kendisine itimadının gelişmesine yardım ediyor muyuz?

6 — Hadiseler karşısında çok zayıf mıyız?

7 — Çocuk yuvada emniyet hissi duymakta mıdır?

S A N A T

Haberler

Fransızların hamlesi

Fransız Kültür Merkezi, Ziya Gökalp Caddesindeki yeni ve güzel binasına taşındıktan sonra çalışmalarına da geniş ölçüde hız verdi. Merkezin-Sinema Kulübü ilgi çekici filmler gösteriyor. Bu mevsim gösterilecek filmlerin başlıcaları şunlardır: "Antoine et Antoinette", "Docteur Laennez", "Les Casse - Pieds", "Les Maudıts", "Les Visıteur du Soir", "Les Disparus de Saint - Agil", "Hotel du Nord", "Dernier Atout", "Horizons Sans Fm", "Napoleon".

Sinema Klübünün göstermekte olduğu filmleri görebilmek için, bu klübe yıllık 10 lira ödemek suretiyle Üye olmak gerekmektedir.

Fransız Kültür Merkezinin kütüphanesi de okuma salonu ve "Evlere Ödünç Verme Servisi" ile hizmete açılmıştır. Okuma salonu pazartesinden cumaya kadar her gün saat 10-12 ve 16-20 arasında, cumartesi günleri de 10-12 ve 16-18 arpamda açık bulundurulmaktadır. Kütüphanede 12 bin cilt kitap vardır. 100 den fazla dergi ve gazete muntazam olarak gelmektedir. Ayrıca kütüphanede açılan bir özel deftere getirtilmesi istenilen kitaplar yazılabilmekte, bu dilekler yöneticilerce dikkate alınmaktadır.

Bunların, dışında, konferanslar da verilmektedir. Şubat ayı programında, XIX. Yüzyıl Fransız Edebiyatı, Fransa Tarihi, Edebiyat Aktüalitesi, Fransız Heykelciliği Tarihi, Çağdaş Fransız Şiiri, konularında konferanslar yer almıştır.

Şiir günü

Yabancı milletlerin kültür merkezlerinin hemen hepsi, çeşitli ve yoğun bir kültür çalışmasına yönelmişken, bizim derneklerimiz nedense derin bir sesizlik içindedirler. Kuruluşuna büyük umutlar bağlanan, eksi halkevlerinin yerine geçeceği o hizmeti göreceği ileri sürülen Türk Kültür Derneği de, ne yazık ki, kendisinden beklenen hizmeti yeterince görememektedir."

Türk, Kültür Demeği, yeni bir çalışma olarak Mart ayı içinde ebir "Ozanlar Geçidi" düzenlemiştir. Bu geçidin yanı sıra, derneğin başka alanlarda daha etkili çalışmalar yapmasını beklemek gerekiyor.

Dışardan meze..

CJair Edip Cansever, Nurer Uğurla, romancı Orhan Kemâl, hikayeci Muzaffer Buyrukçu geçenlerde buluşmuş, ucuz bir meyhanede içmeğe gitmişlerdi..

Meyhaneden içeri girip de, gözlerine kestirdikleri köşedeki masalardan birine oturduktan sonra, Edip Cansever meyhanenin duvarına yapıştırılmış, iri yazılı şu levhayı okudu: "Müşterilerin dışardan meze getirmesi yasaktır."

Cansever canı sıkılmış gibi yüzünü buruşturdu, bir Orhan Kemale baktı, bîr Muzaffer Buyrukçuya baktı, bir Nurer Uğurluya baktı, sonra Orhan Kemale:

"— Beğendin mi yaptığım?" dedi.

Orhan Kemal:

"— N'olmuş?" diye sordu.

Cansever, Orhan Kemal ile Muzaffer Buyrukçunun arkasına düşen levhayı gösterdi. Dönüp okudular: "Müşterilerin dışardan meze getirmesi yasaktır."

Muzaffer Buyrukçu, o her zamanki iyi niyetiyle sordu:

"—Peki, ne var bunda?"

Cansever, Buyrukçuya hiç cevap vermedi, Orhan Kemale döndü:

"— Madem bu meyhaneyi daha önce biliyordun, bu yasağı da bilmek gerekirdi. Ne diye Buyrukçuyu da birlikte aldın geldin!" dedi.

Tedirginler

Meydan Sahnesi, iki kişilik yeni bir oyun hazırlıyor. Üner İlsever ile Nur Sabuncunun oynıyacağı oyunu Saim Alpago sahneye koymaktadır..

Mart ayının ilk günlerinde başlıyacak olan "Tedirginler"in ilgi göreceği umulmaktadır.

Asuman Kılıçın sergisi

Genç ressam Asuman Kılıç bu yıl da Türk - Amerikan Derneğinde bir resim sergisi açtı. Ankarada hemen hemen en çok ilgi toplayan sergi Kılıcın sergisi oldu. Bu yılki sergisinde resim sayısı çok değil ama, resimlerin değeri daha da çok. Asuman Kılıç, her sergisiyle resim alanında daha bir yoğunluğa yöneliyor. Bu sergisinde kılıç kalkan oynıyan lar, yarasalar, büyük boydaki kompozisyonu doğrusu kolay kolay unutulur resimlerden değil.

Asuman Kılıçın resim sergisinde davetliler
Geldiler,. gezdiler, gördüler

Asuman Kılıcın yerli, yabancı, geniş bir çevresi olduğu için, serginin açılışı da hem kalabalık, hem neşeli geçti.. Sergide Altemur Kılıçla küçük ve sevimli kızları Ayşegül Kılıcın kırmızı karanfillerle eşine ve annesine başarılar dileyen kartları, resimler kadar güzel ve anlamlıydı. Ankaradaki ressamların, şairlerin, romancıların hemen tamamı sergideydi.

MUSİKİ

Konserler

Kır saçlı adam, arkasından itilmiş gibi sahneye fırlayıverdiği vakit salonda boş yerlerin mayısı dinleyicilerden fazla idi. Amerikalı orkestra şefi Henry Swoboda, o gece Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasıyla son konserini verecekti.

Henry Swoboda, geçen yüzyılın sonuna doğru Prag'da doğmuş ve doğduğu şehrin Konservatuvarında Vaclav Talich ile çalışmış, daha sonra Viyamada Richard Robert'den dersler almıştır. İkinci Dünya Savaşı sıralarında Amerikaya göçen sanatçı, Westminster vs Concert Hall plâk firmalarının müzik direktörlüğüne getirilmiş ve çeşitli orkestralarla birçok plak doldurmuştur. Bu plâklar sayesinde Swoboda'nın adı Türkiyede de duyuldu ve yaşlı sanatçı dört konser idare etmek üzere Ankaraya davet edildi.

Swoboda bilgili ve tecrübeli bir orkestra şefidir, fakat vuruşlarının atık ve belirli olduğu pek söylenemez. Provalar sırasında canla başla çalışıyor, orkestra üyelerine düşüncelerini, istediklerini anlatabilmek için durmadan konuşuyordu. Konser salonunun temizlik işçileri, her çalışmadan sonra yerde notadan fazla laf buluyorlar ve bu döküntüleri dışarıya taşımak için faraş yerine sepet kullanıyorlardı. Sahneye çıktığı vakit gençleşen ve kabına sığamayan Swoboda'yı prova sırasında yerinde tutmaya imkân yoktu. Ateşli şef, ikide bir kürsüden aşağıya atlıyor, kâh davulların, kah kontrbasların arasında kayboluyordu. Bu kadar çok lâf, bu tarzanvâri sıçramalar çalgıcılarla dikkatini dağıttığı için provalar yeteri kadar verimli olamadı. Henry Swoboda, vakıa bütün sanatçıların ismini ezberlemişti, herkese soyadıyla hitabediyordu ama, orkestra üyelerini şahsiyetiyle etkileyen ve bir sihirbaz gibi peşisıra çeken büyük şeflerden de değildi. Konserler bu yüzden bir seviyenin üstüne çıkamadı.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Copland hariç, bütün yeni eserlerin altından yüzakıyla kalkmıya muvaffak oldu. Bu arada Ulvi Cemal Erkinin Senfonisi banda alındı ve radyo diskoteğine girdi. Henry Swoboda'nın Ankaradaki çalışmaları müzikseverler arasında büyük bir ilgi görmedi ama, herhalde faydadan da âri kalmadı.

Radyo mu, çiftlik mi ?

Faruk GÜVENÇ

Şu radyo meselesini bugüne katlar kimbilir kaç defa kalemime doladım!. Bizde ilgililerin bir kulağından girer öbür kulağından çıkar. Hani nere deyse, bir Bakana dert adatmakla evliya mezarına kumaş parçası bağlamak arasında hiç fark yok diyeceğim. Son yıllarda boşa konuşan, suya yazan, yine de umudu kırılmayan saf kişilere dündük. Ama ihtilâl sonrasının demokratik seçimle işbasına gelmiş ilk hükümetinin Basın. - Yayın Bakanına da aynı hikâyeleri anlatacağım, aynı yaraların üzerine onun da dikkatini çekeceğim. Nasreddin Hocanın "ya tutarsa" umuduyla!

Türkiyede eğitim ön plâna alınacak mıdır? Evet mi, hayır mı? Bu birinci soru. Radyonun eğitim seferberliğinde önemli bir yeri var mı? İhtisas kadroları bilgili, işinin ehli kimselerle mi doldurulacaktır, yoksa nüfuzlu kişilerin akrabalarıyla mı? Bu da ikinci soru. Şimdi meselenin özüne geliyorum: İki yıl önce Ankara Radyosunun Müzik Yayınları Şefliğine büyüklerden birisinin akrabası atanmıştı. İyi bir orkestra obuacısı olan, fakat zerrene müzik kültürü bulunmayan bu zat, Devlet Radyosunun yayınlarını bu kurumun tarihinde görülmemiş bir seviyeye düşürmüştür. Şöyle ki: Radyonun hemen hemen bütün izahlı müzik programlarında bir ortaokul öğrencisine bile yakışmayacak bilgi hataları yapılmaktadır. Bunun dışında ciddi müzik yayınları da aklın, hayalin alamıyacağı kadar düşük bir seviye arzetmektetedir. Onlarca misal arasından sadece bir tanesini vereceğim: Müzik Yayınları Şefi, bir kemancı dostuna Radyonun kapılarını ve kesesini ardına kadar açmıştır. Enver Kapelman adındaki bu sanatçının ne sesleri temizdir, ne tonu güzeldir, ne de kültürlü bir çalışı vardır. Böyle bir kemancıya Devlet Radyosunda yayın verilemiyeceğini, alınan, bandların Konservatuardan davet edilecek bir bilirkişi heyetine dinlettirilmesini ve onların raporuna göre karara varılmasını kimbilir kaç defa yazdım!.. Şimdi öğreniyorum ki Kapelman, kaman edebiyatının bütün şaheserlerini banda doldurmaktadır, normal yayınlarının dışında "Gençlik Orkestrası" gibi düzmece topluluklarda da çalıp gelirini arttırmaktadır. Bir Gençlik Orkestrası ki violaları, viyolonselleri, kontrbası ve birkaç kemancısı pofesyouel müzisyen, sadece beş - on kemancısı üniversiteli! Sözü geçen vlolonistin bandlarını Ankara Radyosunda dostundan başka kimse yayınlamıyacaktır. Bu fakir milletin kesesinden ödenen paralara yazık değil mi? Bir Devlet kurumuna ahbaplarımdan kokmuş et, çürük kumaş mübayaa etsem, sorumlu saymaz mısınız beni, mahkemeden mahkemeye sürünmez miyim? Basın-Yayın Bakanının, bandları bilirkişiye dinletmesi ve bordroları incelemesi şarttır. Devlet Radyosunu ehliyetsiz kişilerin çiftliği almaktan kurtarmalıyız.

Milli Eğitim Şûrası, Konservatuar Yasasının çıkmasına. Operanın Tiyatrodan ayrılmasına karar vermiştir. Bu adımlar atıldığı takdirde, Türkiyenin müzik hayatı yeni hamlelerin eşiğine gelmiş olacaktır. Ama Radyo, yayınlarıyla Konservatuarı ve diğer müzik kurumlarım desteklemezse, onların önünde yar almazsa, yerimizde saymıya mahkûmuz demektir. Eğitim, kalkınma, Batı Kültürü gibi iri lâfları bir kenara atalım da, hiç olmazsa Devletin prestijini düşünelim. Dünyada Ankara Radyosu gibi amatörce işleyen bir ikinci yayın, organa gösteremezsiniz. Ne yazık ki siyasi makamları işgal eden aydınlarımız müzikten anlamıyorlar, daha kötüsü, kendi sorumluluk alanlarına girse bile müziğe ilgi duymuyorlar, uzmanlara danışmıyorlar. Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı oldum olasıya sadece radyonun siyasi durumuyla ve turizm meseleleriyle alâkalıdır. Bu kurumu kültür ve eğitim aracı olarak hiç ele almaz. Onun için de Türkiye Radyolarının bir çalgılı gazinodan farkı kalmamıştır. Birkaç ciddi müzik yayını da aklı hasında olan dinleyicilerin kanını beynine sıçratmaktadır. Artık kendimizi toparlayıp, hiç olmazsa ele güne karşı Türkiyenin Habeşistan olmadığını ispata mecburuz.

İstanbul

"Oyuncak"lı piyes

Küçük Sahne, seyircisine bir "kara" piyesin yanısıra bir de "pembe" piyes sunmayı ötedenberi ihmal etmez. Nitekim "Şairin Mektupları" ile kümelenen bulutları "Oyuncakçı Dükkânı" kolayca dağıtmaktadır.

"Oyuncakçı Dükkânı" -"Le Rayon de Jouets". hoş, ince bir fransız komedisi. A. Tokatlı ile -uzunca bir zamandanberi dekorlarını göremedi, ğimiz- Duygu Sağıroğlunun Jacques Deval'den türkçeye çevirdikleri bu güzel oyun, seyirciyi, Pariste, moda evlerine modeller çizen genç bir ressamın, Claude'un atölyesine götürüyor. Claude bir "şıpsevdi"dir. Sokak kadınlarına bile kolayca âşık oluveren, sonra, tekmeyi yedi mi, dünyayı kendine de, ortağı ve arkadaşı Marc'a da zindan eden, işini gücünü yüzüstü bırakıp, başım aldığı gibi "efkâr" dağıtmıya giden, o "efkâr"la elindekini avucundakini har vurup harman savuran bir "şıpsevdi"...

Gene böylesine "efkarlandığı" bir sıra, arkadaşı Marc onu avutmak, aynı zamanda atölye çalışmalarının aksamamasını sağlamak için hoş bir düzen kuruyor: Armance abla ile anlaşıyor, onu elinin altındaki kızlardan biriyle Calude'un evine kiracı olarak yerleştiriyor. Bu kızcağız, Daphne, gelin olacak yaşa geldiği halde "çocuk" kalmış, dimağca gelişememiş bir "hasta kız" rolü oynıyacak, Armance da annesi olacak -tır.

Claude, bütün saflığıyla, bu zavallı kızcağıza acıyor, onunla oyalanıyor, onu sevindirmek için atölyeyi gerçekten bir oyuncakçı dükkânı haline getiriyor ve... derdini de gerçekten unutuyor. Unutuyor ama, bu sefer de, Vücutça gelişmiş, kafaca çocuk kalmış Daphne'ye âşık oluyor. Huylu huyundan vaz geçer mi? Onunla evlenmeğe kalkıyor. Akıllılarından neler çektiğini düşününce, akılsız sandığı, "çocuk"luğuna bayıldığı bir kızla evlenmesine şaşmamak lazımsa da, bu biç beklenmedik dutum, o düzem kuranları bir hayli şaşırtıyor. Bereket versin, Daphne hem zeki, hem de duygulu bir kızdır. İyi kalbi Claude'un arayıp bulamadığı çek sevgiyi ona vermekte, onu mesut etmekte gecikmiyecektir.

Sahnedeki oyun

Haldun Dormenin sahne düzeni, Teoman Orberkin güzel dekoru içinde, oyuna canlı, tempolu bir akış kazandırmıştır. Ama sanatçıların oyunları arasında, aynı "ton"da, aynı çizgi üzerinde oynamak gibi, birleştirici bir düzenin kurulamadığı da göze çarpmaktadır.

Başrolleri bunun dışında tutmamak haksızlık olur. Claude'da Altan Erbulak, har zamanki sevimliliği vs büyük intibak gücüyle, Daphne'de de Gülriz Süruri tatlı ye yumuşak kompozisyonuyla birbirini - çizdikleri apayrı tipler Vs çehrelerle -mükemmel tamamlıyorlar. Eseri seyirciye kabul ettiren, batta başarıya ulaştıran onların bu ahenkli oyunları oluyor.

Ama, Claude'un son sevgilisi Fabienne'de Emel Çevrenin, Arkadaşı Marc'da -olumlu bir gelişme halinde olmasına rağmen- İzzet Günayın, Armance'da Ayten Kuyululunun, hatta -üstün sanat kabiliyetine rağmen- Uşak Firmin'de -bir İngiliz dramında İngiliz uşağı oynar gibi görünen- Krol Keskinin rollerinin gerektirdiğe tipleri, karakterleri, bütün renkleri ve özellikleriyle bulabildikleri, canlandırabildikleri, hele aynı komedi anlayışı içinde bir "oyun beraberliği" ne varabildikleri, ne yazık ki, söylenemez.

Romandan tiyatroya...

Dormen topluluğunun, münavebe ile, oynamakta olduğu ikinci eser, "Şairin Mektupları", usta bir tiyatro adamı için ünlü ve başarılı romanların ne tükenmez bir kaynak olduğunu bir kere daha ortaya koymaktadır. Hele tiyatro adamının ele aldığı roman Henry James gibi atmosfer

"Şairin Mektupları"
Okuyabilirsen oku!

yaratmakta, yarattığı atmosfer içinde kuvvetli karakterleri beşerî duygularla canlandırmakta usta bir yazarın eseri olursa... Nitekim on yıl önce bütün dünya sahnelerini dolaşan, bu arada İstanbul ve Ankara sahnelerine de çıkmış olan, "Miras" piyesi de Henry James'in "Washington Square" adlı romanından çıkarılmış bir oyundu.

"Miras"ın Amerikadan başlıyarak Londrada, Pariste ve hemen bütün Avrupa memleketlerinde gördüğü geniş ilgi, ünlü İngiliz komedyeni Sir Michel Redgrave'ı aynı yazarın "The Aspern Papers" adlı romanından "Şairin Mektuplan"nın çıkarmıya yöneltmiş olacak. Londrada büyük başarı kazanan oyunun hemen Parise aktarılmış, Raymond Rouleau gibi değerli bir sanatçı tarafından sahneye konulmuş -ve oynanmış- olması, "Miras" gibi uzun bir sahne hayatı olacağını belli ediyor.

Asude Zeybekoğlunun dilimize çevirdiği "Şairin Mektupları" olmuş bir vakayı canlandırmaktadır. 1887 de henüz hayatta, ama çok yaşlı olan, Byron'un metresi Missi Clairmont'un elinde Byron'la Shelley'e ait çok önemli bazı mektuplar bulunduğunu öğrenen Boston'lu sanat tenkitçisi Silsbee'nin bu mektupları ele geçirmek için giriştiği macera... Piyeste Silsbee'nin yerini Henry Jar-

Biliyor muydunuz?

"BİR DON KİŞOT" KOMEDİSİNDE kendisine verilmiş olan başrolü bırakması — ve ilk temsile çıkmaması üzerine Devlet Tiyatrosuyla mukavelesi feshedilen Saim Alpagonun istanbulda, Aksaraydaki Küçük Opera tiyatrosu sahibiyle bir anlaşma imzaladığı öğrenilmiştir. Saim Alpago bu tiyatroda, kendi seçeceği yeni bir kadro ve repertuvarla, önümüzdeki mevsim başında *faaliyete geçecektir.*

ADANA ŞEHİR TİYATROSU, ORHAN Asenanın "Kocaoğlan" Piyesini oynamıya başlamıştır. Esere adını veren başrolü Ankara da başarıyla oynamış olan Şeref Gürsoy, ayın rolü oynıyarak Adana temsillerine katılmıştır. Şeref Gürsoy bu rolü iki hafta oynadıktan sonra yerini dublörüne bırakarak Ankaraya dönmüştür. Adanalılar "Kocaoğlan"a büyük bir ilgi göstermişlerdir.

ADANA ŞEHİR TİYATROSU BU mevsim gelişme halindedir — 1961 - 62 devresinde, "Ben Çağırmadım,", "Çöl Faresi", "Keçiler Adası", "Deli", "Hacı Yatmaz", "İkinci Baskı", 'Avanak', "Bir Kavuk Devrildi" *ve "Kocaoğlan" ile dokuz yeni eser sahneye* konulmuş, *şimdi de "Generalin Aşkı" piyesinin provalarına başlanmıştır. Bu eserlerin temsil yekûnu 230'u, seyirci adedi de* 75 bini *bulmuştur.*

"0RPHEUS CEHENNEMDE" OPERETİNİN TEMSİLİNE Üçüncü Tiyatroda başlanmıştır — Jaaues Offenbach'ın bu ünlü eserini şef Manfred Luther idare etmiş, dekor ve kostümlerini Seza Altındağ çizmiş ve Azmi Örses sahneye koymuştur. Bellibaşlı rollerini de İhsan Şenol, Rezzan Sökmen, Filiz Aksoy, Bergâm Kızıltuğ, Savni Subaşı, Müveddet Günbay - Serap Sergen oynamaktadırlar.

SABAHATTİN KALENDERİN BESTELEDİĞİ "NASRETTİN Hoca" Opera Komiğinin son hazırlıkları yapılmaktadır. Livresini Gülümser Kalenderin yazdığı bu yeni telif müzikal eser Hocanın hayatım ve bellibaşlı hikâyelerini canlandırmaktadır. Müzik partileri şimdiden ezberlenmiş olan "Nasrettin Hoca"yı Cüneyt Gökçer sahneye koyacak, dekor ve kostümlerini de Refik ve Hâle Eren çizeceklerdir. Sahne provalarına başlanılması beklenen eserde Hocayı Nuri Türkan - Özcan Sevgen, karısını Fevziye Bartu - Hikmet Sesar, Timuru Ayhan Baran - İhsan Şenol oynayacaklardır.

HALDUN TANERİN "LÜTFEN DOKUNMAYIN" adlı oyununun devlet sahnelerindeki temsillerine İzmir Tiyatrosunda başlanmıştır. İlk temsili 8 Şubatta verilen bu oyunu Ragıp Haykır sahneye koymuş, dekorlarıyla kostümlerini Refik ve Hâle Bren çizmişlerdir. Bellibaşlı rollerini de Önder Alkım, Gülcan Öcalır, Saykal Saran - Nihat Aybars, Ali Algın, Mustafa Yalçın, Oğuz Karaali ve Semiha Berksoy oynamaktadırlar.

BURSADAKİ AHMET VEFİK PAŞA Tiyatrosunda Turgut özakmanın "Ocak" adlı yeni telif piyesinin temsiline başlanmıştır. Ergin Orbeyin sahneye koyduğu eserin dekorlarıyla kostümlerini Turgut Zaim çizmiştir. Başlıca rollerini İlyas Avcı, Beyhan Hürol, Nurşen Özkul, Hepşen Akar, Savaş Başar, Ekmel Hürol ve Bozkurt Kuruç oynamaktadırlar.

vis, Miss Clairmont'un yerini de Juliana Borderau almışlardır. Jarvis bu mektupları ele geçirmek için ihtiyar kadının, yaşlı bir kın olan, yeğeni dediği Missi Tina ile beraber yaşadığı Venedikteki eski yalısına kiracı olarak giriyor. Onlarla dostluk kurmaya, bir yolunu bulup mektupları almağa, onları değerlendirmeğe çalışıyor. Bir defasında buna, tesadüfün -ve biraz da uşağın- yardımıyla muvaffak olur gibi oluyor. Ama ihtiyar kadın onu suçüstü yakalıyor. Jarvis, karşısına bir hayalet gibi dikilen bu kötürüm kadından ve yalısından yarı korku, yarı utanç 1-çinde kaçıyor. Birkaç gün sonra o raya, eşyalarını almak üzere, döndüğü zaman Juliana Borderau, geçirdiği o müthiş krizden sonra, ölmüştür. Hayatta yalnız kalan ve Jarvis'e bağlanan Tina, mektuplara bir şartla sahibolabileceğini ona hissettiriyor: Kendisiyle evlenmekle; ailelerine girmekle... Buna imkan olmadığını, olamıyacağını anlayınca da, edebiyat tarihi için bir hazine değerindeki, o mektupları eli titremeden yakıyor.

Sahnedeki oyun

Haldun Dormen, romantik burjuva dramının bir yeni örneği olan "Şairin Mektupları"nı, tiyatroda "tiyatro" arayan seyirciyi her zaman sarmış olan eski convention'ları değerlendirmeği ihmal etmiyerek sahneye koymuş, eserin muhtaç olduğu "geçmiş zaman" havasını vermekten de geri kalmamıştır. Oyunun yapısındaki, dozu çok ölçülü, "policier" unsur da buna eklenince geniş seyirci topluluklarının ilgisini çekmek tahmin edildiği gibi, güç olmamıştır.

Bununla beraber "Mektuplar"ın gördüğü ilgide iki sanatçının başarıcı birinci planda rol oynamıştır: İhtiyar Juliana, Bordereau'da Nisa Serezlinin isabetli kompozisyonu, Tina'da da Ayfer Ferayın son derece ifadeli oyunu. Bu iki önemli rolün kazandığı derinlik seyirciyi tatmin etmeğe yetmiştir.

Cilâlı İbo "Pusu"da

Cahit Atayın, Şehir Tiyatrasunda, "Sahildeki Kanape" ile beraber oynanan "Pusuda"sından, Ankara temsilleri sırasında, gene bu sayfalarda söz edilmişti. Onun için bu sefer sadece İstanbulda nasıl oynandığının belirtilmesiyle yetinilecektir.

Şehir Tiyatrosunda oynanan "Pusuda"ya, Şarlonun, Lorel ile Hardy'nin bazı filmleri gibi, "Cilâlı İbo Pusuda" demek daha doğru olacaktır.' Çünkü Bostancı Dursunu yerli filmlerin ünlü "Cilâlı İbo" su Feridun Karakaya oynuyor ve seyirciye de onun bu roldeki "mârifet"lerini seyretmekten başka yapacak is kalmıyor.

Feridun Karakayanın "marifet" lerine, çizdiği renkli tipte jest ve mimik bakımından düştüğü aşırılıklar olmasa, "sanat" demek güç olmayacak. Ne çare ki bu çok istidatlı ve kaabiliyetli genç sanatçı, tuluat geleneğinin devam ettirdiği, seyirci tarafından beğenilmiş olmanın da büsbütün cesaretlendirdiği, bir ölçüsüzlük içinde kompozisyonunu, eski mahalle çocuklarının "gıcır"lı sakızları gibi, uzattıkça uzatıyor, şişirdikçe şişiriyor ve tabii "patlattıkça patlatıyor"...

Bununla beraber seyirci Cilalı İbonun marifetlerine bayılıyor ve tam elli dakika yalnız onu seyrektmekten zevk alıyor. Cahit Atayın, kendi Janrında başarılı, fantezisi içinde derinliği olan fikir oyunu, bu oyunun seyircide uyandırması gereken etkiler de, tabii,' ikinci plâna düşüyor.

S İ N E M A

Filmler

"Büyük Misafir"

Erkekle aşağı yukan aynı hakla- ra sahip kadınların sayısının gün- den güne arttığı toplumlar da -çok- luk tedirgin, rahatsız toplumlarda- aşk da, kendine göre değişik bir a- çıda biçimlenmektedir. Bu biçimle- nişte normal olarak tedirginliğin, rahatsızlığın da katılmacıyla garip, anlaşılması insanı yoran bir aşk or- taya çıkmaktadır ki, arada kadın- erkek münasebeti de zorunlu olarak bu anormalliğe ayak uydurmakta- dır.

Rejisör Jean Valere'in filmi "Les Grandes Personnes-Büyük Misafir", bu tür bir münasebet üzerine ku- rulmuştur. Yaşlıca ve başarılı bir iş hayatının kadım Micheline Presle ile iflâs etmiş bir otomobil fabrika- sının varisi Maurice Ronet arasında- daki aşk, son derece tedirgin. Za- man zaman her ikisini de acıya, bö- lüntüye götürecek şekilde yön değiş- tiriyor. Her iki yan da, bu yenile- ten yöne karşı çıkmıyorlar, değişi- mi önlemeyi düşünmüyorlar. Kişilik- lerini öylesine kabullenmeleri, onla- rı bu çeşit bir zorlama kabullenişe itmiş de olaibilir. Gerçekte de bu böyle oluyor. Asıl sebep, dönüp do- laşıp sonunda buna dayanıyor. Ro- mancı Roger Nimier'in filme güç ve- ren başarısını bunda aramalıdır. Es- kimiş, kaybolmuş, çözülmüş aristok- rat bir Ronet ile iş hayatı arasında kadınlığını ancak - o da arada bir- hatırlayan Presle'in aşkları, araya giren Françoise Prevost ile birinci, Jean Seberg ile da ikinci defa ola- rak bozuluyor. Hem Ronet - erkek o- larak- hem de Presle -kadın ola- rak- karşılıklı bir takım kayıplara uğruyorlar. Ama çokluk, kaybeden kadın oluyor.

Öyle kî, bir ara kendini öldürme- ye bile kalkıyor. Sevdiği erkek en iyi arkadaşı tarafından âyartılıp elin- den alınınca, kurtuluşu ölümde arı- yor. Sonradan bunun yanlış yol oldu- ğunu anlıyor ya, yine de savaşmak, çekişmek, sahip olmak için herhan- gi bir güç harcamıyor.

Üç kadın arasındaki çekişme sü- rekli olarak hep suyun altında geç- mektedir. Bir türlü bu çekişme orta- ya çıkmıyor, açığa vurulmuyor. Kişi- ler birbirlerinden çekiniyorlar. Pre- vost ile Presle hiç birşey olmamış gibi davranıyorlar ama, yine de bir- birlerini suçlamaktan geri kalmıyor- lar. Araya giren dördüncü ve genç kişi -Jean Seberg- öbür iki kadına karşı daha güçlüdür. Hiç değilse aş- kım açıklıyor, diter iki kadının yap- madığını yapıyor. Erkeğinin ardına düşüyor, ona - herşeye rağmen- sa- hip olmaya çalışıyor. Kopmuş bir kişi olan Ronet, akıntıdan kendini kurtaramıyor. Çünkü onda öyle bir direnme gücü yok, güvensiz. Fakat değişik bir kadın niteliği taşıyan Se- berg'e de daytanılmaz bir yakınlık duyuyor.

Nimier ve Jean Valere, buradan yola çıktıklarında gerçek bir ka- dın -erkek arası aşka ulaşıyorlar. İki sevgili bütün korkuları dışında, çevreyi de çiğneyip, arı- duru bir aşka yöneliyorlar.

Presle, öç adına Seberg'i yem o larak kullanıyor. Ama bu kullanışta kârlı çıkan yine de Seberg'dir. Kü çüçük, daha yeni kadınlaşmaya dön müş Seberg'in aşkı ve erkeği yavaş yavaş öğrenişi, Valere ve Nimier çif tinin elinde o çağın ve o tutkuları inişli çıkışlı grafiğine uygun bir *ge*- lişme gösteriyor.

Sonra ne oluyor?

Sonra bu aşk da dağılıyor, tuzla buz oluyor. Dış etkiler, ayırıcı rolle- rini oynuyorlar. Mutluluk kısa sürü yor. Ronet, yine eski sevgilisi katı iş kadını Presle'e, Seberg de duy- gusuz- Amerikalı nişanlısına dönü- yorlar. Bundan sonrasında gerçek aşkla bir defa da olsa karşıkarşıya gelmiş bu iki kişi, yaşama serüven- leri içinde mutlu olabilecekler midir ? Nimier ile Valere'in ileri sürdükleri- ne bakılırsa., hayır!..

Bu düzen içinde Valere'in "Lea Grandes Personnes - Büyük Misa- fir"i gerçekten bu mevsimin en ilgi çekici aşk filmi niteliğini taşımak- tadır. Konu, oyun ve fotoğraf bakı- mından da sağlam temellere otur- tulmuştur. "Büyük Misafir "de aşkın bitiminden sonra gelen bir bölüm var; Valere, başarısını o bölümle daha da pekiştiriyor. Bütün yıkıl- mışlığı içinde Seberg'in anılarına dö- nüşü - bu artık, bir çeşit sığıntıdır. karşısında duygusuz nişanlısının at- lardan, yemek yemekten söz açın gülünülecek bir oluştur. Ama, bu gü- lünçlük altında yatan Seberg ile Ro- net'in koyultulmuş dramı da görmez- likten gelinemez.

M. Ronet ve J. Seberg "Büyük Misafir" de
Bir genç kız kadınlığa dönüyor

"Tatlı Belâ"

Rejisör Atıf Yılmaz, Türk sinema- sında son yılların getirdiği ne yaptığını ve ne yapacağını bilmeme- ce en canlı, an elle tutulur örnekleri birbiri arkasına vermeye devam edi- yor, Oysa, aynı rejisörün filmografi- inde kendini temize çıkaran pir Yaşamak Hakkımdır", bir "Karaca- oğlan", bir "Suçlu" ve hatta bir Dolandırıcılar Şahı" gibi filmler le yok değildir. Fakat bütün bu iyi- niyet gösterileri, gittikçe birbirinden ayrılan 'gereksiz halkalara bağlana- rak kötüye, gereksize doğru gidişi hızlandırmaktadır.

Biliyor muydunuz?

SAĞAN, *CHABROL İÇİN SENARYO yazıyor — Fransız edebiyatının "Harika Kız"ı Françoise Sagan, roman, tiyatro ve bale denemelerinden sonra bu kes de sinemaya yöneldi. Daha önce romanları filme alınan Sagan, bunların hiç birini beğenmemektedir. Son piyesi "Les Violons parfois'nın başarı kazanması yakarla Yeni Dalyadan Claude Chabrol'ü karşı karşıya getirdi. Varılan anlaşmaya göre Sagan, Chabrol için "Landru'nun Hayatı'nı yazıyor.*

POLİSİYE FİLMLERE İLGİ — YENİ Dalga rejisörleri başlangıçtan bu yana hem ilgiyi çekme, hem de yayılma alanı olarak kendilerine "Serie - Noir"ı kaynak seçtiler. "Suspence" gerilimi içinde yapacaklarını yapıyorlar, söyleyeceklerini söylüyorlar. Bu tür filmler yeni akımın rejisörlerine büyük rahatlık sağlıyor. Eski kuşak rejisörleri de "Serie - Noir"a karşı yakınlaşma gereğini duydular. Julien Duvibier'nin »on filmi John Dickson Carr'ın bir cinayet romanından alınma: "La Chambre Ardente". Senaryosu Duvivier ile Charles Spaak tarafından yazılan bu yeni filmin başrollerinde Nedja Tiller, Claude Rich ve Jean - Claude Brialy oynuyorlar.

RETTOİR'IN. YENİ FİLMİ — JEAN - Pierre Cassel ile Viyanada çekimini tamamlamak üzere. "Le Caporal epingle - Mutlu Onbaşı", bu mevsime yetişecek.

ERNIE KOVACS ÖLDÜ — AMERİKAN sinemasının bu ünlü komedyeni, geçen hafta içinde öldü. Bu mevsim oyuncu, Richard Quine'nin "It Happened to Jane" ve "Bell, Book And the Candle" ile Carol Reed'in "Our Man in Havana" adlı filmlerinde seyredilmişti.

MAMGANO, FLEICHER'İN FİLMİNDE — AMERİKALI rejisör Richard Fleicher, uzun bir süredir İtalyada film çeviriyor. Romadan Sicilyaya kadar olan bir yolculuğun hikâyesini anlatan son filmi "Barabbus Express"deki oyuncuları Silvana Mangano, Anthony Quinn ve Vittorio Gassman.

1956 *MACAR AYAKLANMASI OLAYINI rejisör Camillo Mastrocinaue "La ragazze bruciate verdi" adı altında sinemaya uyguladı. Gian Paolo Callegari'pin bir oyuncundan alman bu filmin başrollerinde Alida Valli, Sergio Fantoni, Cristina Gajoni ve Paolo Stoppa oynuyorlar.*

REJİSÖRLER — SİNEMADA BABASI ROBERTO Rosselini'nin yolunu, izleyen Renzo Rosselini Buenos Aires'de ilk filmini çeviriyor: "II mondo sulla spiaggia" Konu, denizle savaşanların günlük hikâyesi.

LORCA SİNEMADA — OYUNLARI YA DA şiirleri değil. İtalyanlar bu ünlü şairin hayat hikâyesini filme alıyorlar. Şimdiye kadar denenenler pek başarılı olmadı. Bu tür filmlerde İtalyan sinemasının Hollywood sinemasından daha değişik ,bir hava getirmesi heklenebilir.

"Kızıl Vazo", doğrusu istenilirse, şaşkın bir filmdi. Adları gişe şampiyonuna çıkmış iki ünlü Türk yıldızı bütün film boyunca karşıkarşıya geliyorlar, yine karşıkarşıya, gözlerinin içlerine baygın baygın bakarak sayfalar dolusu lâf ediyorlardı. Arada, konu dışı bir yığın olay da ardı Ardına kovalanıyor ve sonunda ortaya bir dirhemlik de olsa bal çıkmıyordu.

"Tatlı Belâ", Atıf Yılmazın birinci filmi "Kızıl Vazo"dan da boş ve "lüzumsuz" bir filmdir. Aynı rejisörle senaryocusunun birinci ortak çalışmaları sayılan "Dolandırıcılar Şahı" başarılı, ya da başarısız bir filmdi ama, yine de birşeyler yapma ve birşeyler söyleme çabası içindeydi. Haydi ikinci çalışmaları olan "Kızıl Vazo"da, ille de romana ve yazarı Peride Celâle sâdık kalma yüzünden başarıya ulaşılamadı denilsin -gerçekte o da değildir ya- peki, bu "Tatlı Belâ" ne çeşit bir filmdir, nasıl bir filmdir ve en önemlisi, film midir?

Filmlerinin ticari açıdan uğradığı dengesizlikler - iyi niyetle yola çıkarak - rejisörü, prodüktörün istediği türde filmler yapmağa zorlamıştır. Nihayet bir yerden sonra da rejisör prodüktörüne bağlı kalabilir ve isteklerinin sınırından dışarı çıkamaz. Ama "Dolandırıcılar Şahı" ve "Otobüs Yolcuları" filmleriyle iddialı ve Türk sinemasına "sosyal açıdan bakış"ı getirdiği ileri sürülen senaryocusunun "Tatlı Belâ"ama ne demeli? Nedir, ne anlatıyor, ne biçim hikâye düzenidir, olayları nasıl mantık çizgisinin altına ve Üstüne çıkararak sıralıyor? Bu, "Tatlı Belâ" sonuna kadar, sabırla Seyredilmesine rağmen, yine de bulunup çıkarılamıyor.

VATAN
İLERİCİ
AYDININ
GAZETESİ
VATAN
OKUMAK BİR İHTİYAÇTIR

Tecrübeye hergün ihtiyaç var

Sıhhatinizi, çocuklarınızın tahsilini, paranızın muhafazasını, kanuni işlerinizi emanet ettiğiniz kimselerin daima tecrübeli olmasını istersiniz. Önemli bir tercih yapmanız gerektiği zaman tecrübeye bakarsınız. Çünkü tecrübe aradığınız zaman, iyi ve isabetli bir tercihin sağladığı huzuru da birlikle arıyorsunuz demektir.

İşte bundan dolayı pek çok kimsenin denizaşırı uçarken Pan American'a güvenmelerine şaşmamak lâzımdır. Zira Pan American, "*Dünyanın En Tecrübeli Havayolları*" olduğu seneler boyunca ispat etmiştir.

Birdahaki seyahatinizde Tecrübenin kattığı pahabiçilmez Avantajdan istifade ediniz

Pan American'ı tercih ettiğiniz andan itibaren bu tecrübenin nimetlerini paylaşmış olacaksınız. Bütün **yol** boyunca kendinizi emniyet ve huzur içinde hissedeceksiniz.

Pan American'ın yaptığı her şey tecrübeye istinat etmektedir. Bunu, **Pan** Am mensuplarının telefonda ve bilet satış yerlerindeki maharetlerinden ve nazik muamelelerinden anlıyabilirsiniz. Bunu, son derece titiz Amerikan uçuş standartlarına göre yetiştirilmiş Pan Am pilotlarının ve mürettebatının yüzlerinde okuyabilirsiniz. Uçağın mükemmeliyeti, uçak personelinin nezaketi, içtiğiniz nadir şaraplar, *Paris'in meşhur Maxim's Lokantası* taralından hazırlanan nefis yemekler, hepsi, bu emsalsiz tecrübenin neticeleridir.

Bugün Pan American, dünyanın en büyük denizaşırı **Jet** filosuna sahiptir. Başka hiçbir Havayolu Şirketi, onun dünya çapındaki uçak servisiyle rekabet edemez... ve başka hiçbir Havayolu, 11 Amerikan şehrine direkt servis yapmamaktadır.

Önümüzdeki aylarda binlerce yolcu, Amerikaya ve dünyanın muhtelif yerlerine gitmek üzere Pan American Jet uçaklarına bineceklerdir. Bilet paralarına, Pan American'ın eşsiz tecrübesi ve bu tecrübenin sağladığı huzur dahildir.

PAN AM

Dünyanın En Tecrübeli Havayolları

TÜRKİYE
VAKIFLAR
Bankasındaki
TASARRUFLARINIZ
SİZİ
SAADET VE
huzura
KAVUŞTURUR
UĞUR K.